

EESTI POLITSEI

Ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant.

Toimetuse ja talituse asukoht Toompea lossis, tuba 34.

Telefon 432-47.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, postkast 338.

Jooksev arve Eesti Panga Tallinna osakonnas nr. 543.

Nr. 3 (445)

2. mail 1931. a.

X aasta

Tellimise hind:		Kuulutuste hinnad:			
				Kaantel	
Aastas	Kr. 4.50	1/1 lhk.	Kr. 40.—	1/1 lhk.	Kr. 45.—
Poolaastas	" 2.25	1/2 "	" 20.—	1/2 "	" 22.50
Üksiknumber	" —.75	1/4 "	" 10.—	1/4 "	" 11.25
		1/8 "	" 5.—	1/8 "	" 5.65
		1/16 "	" 2.50		

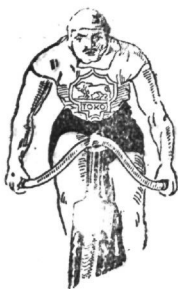
Loterii.

(Lõpp.)

E. Kübarsepp.

Loterii moraalne ja sotsiaalne hinnang. Ülal-
toodud ajalooline ülevaade annab meile kujuka pildi sellest, kui
kõikuv on olnud riikide seaduseandlus loteriide küsimuses viimase
2—3 sajandi jooksul. Kahtlemata peegeldub selles seaduseandluses
seltskonna moraal vastavatel perioodidel, kuid viimase mõju ei ole
absoluutne; ta paraliseerub ühel või teisel viisil riigi fiskaalsete hu-
videga. Rahaline numbriloterii (loto) on üksmeelselt kõigilt poolt
leidnud hukkamõistmist, kuna ta peaaegu millegagi ei erine õnne-
ehk hasartmängudest, võimaldades igäühele, nii vaesele kui jõukale,
väga sagedase võimaluse mängust osa võtta nii väikeste kui suurte
summadega ning sellega edendades rahva hulgas mängukirge. Selle
peale vaatamata püsib mõnes riigis (Austrias, Itaalias) riiklik loto,
mille kohta ei ole kellelgi kahtlust, et see on laitust ärateeniv
rahva mängukire ekspluateerimine riigi poolt, mis on vastolus nii
riigi kõrge moraalse ja sotsiaalse ülesandega kui ka rahva sotsiaal-
poliitilise kasvatusese põhimõtetega. Vististi on aga riigi rahalised
huvid niivõrd kaalul, et ei suudeta loobuda loto tuludest.

Kõrvale jättes loto peame ära märkima, et iga loterii on tea-
taval mõeldul õnnemäng ning majanduslikult seisukohalt niisugune
teotsemine, mille juures isik soovib rikastuda teiste kulul, ilma et
selle rikastumise aluseks oleks normaalne majanduslik ning õiguse-
pärane tegevus kindlate käitumisreeglite alusel. Otsuse annab ai-
nuüks juhus, millele ei saa rajada harilikku ühiselulist tegevust. Kui
loteriist osavõtt nõuaks suuremaid kulusid, mille kattedeks võetakse
väikeses majapidamises teisteks vajalikkudeks otstarveteks mää-
ratud summasid, siis võib loteriipiletite muretsemine põhjustada ka

Suurim valik parematest INGLISE,
ROOTSI ja SAKSA

Jalgrattastest:

HUSQUARNA, N. S. U., TOKO,
CORVETTE, PHÄNOMEN.

Mootorrattad:

HUSQUARNA, NEW-HUDSON, N. S. U.

Maailmakuulsad grammofonid ja plaadid:

Vanem raadioäri
Eestis.

Barlophon & Beka
His Master's Voice.

Foto-aparaadid, plaadid, paberid ja muud tarbed.

Kõige odavamalt ja soodsamalt ostate

A.S. Tormolen & Ko'lt

Tallinn, Harju 37.

Telefon 15-02.

Enne kui hilja — kinnitage elu ja kapitalid

kõige suuremas kodumaa kinnitusseltsis

Eestimaa kinnitus
A.-S.

EKA-S

Pikk t. 6, Tallinn.
Tel. 426-95, pstk. 86.

Vastutussummad üle Kr. 1.000.000.—
Õhnikapital . . . . . Kr. 240.000.—

Tariifid — moodsad, mitmekesised.

Preemiad kõige odavamad ja ühtlased kõigile
elukutsele vaatamata.

Vastutus igasugustel surmajuhtudel, ka kodanliste rahutuste
ja mässu puhul surmasaamise korral.

EESTI POLITSEI

Ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant.

Toimetuse ja talituse asukoht Toompea lossis, tuba 34.

Telefon 432-47.

Address kirjade jaoks: Tallinn, postkast 338.

Jooksev arve Eesti Panga Tallinna osakonnas nr. 543.

Nr. 3 (445)	2. mail 1931. a.	X aasta	
Tellimise hind:			
Aastas	Kr. 4.50		
Poolaastas	" 2.25		
Üksiknumber	" —.75		
Kuulutuste hinnad:			
		Kaantel	
1/1 lhk.	Kr. 40.—	1/1 lhk.	Kr. 45.—
1/2 "	" 20.—	1/2 "	" 22.50
1/4 "	" 10.—	1/4 "	" 11.25
1/8 "	" 5.—	1/8 "	" 5.65
1/16 "	" 2.50		

Loterii.

(Lõpp.)

E. Kübarsepp.

Loterii moraalne ja sotsiaalne hinnang. Ülal-
toodud ajalooline ülevaade annab meile kujuka pildi sellest, kui
kõikuv on olnud riikide seaduseandlus loteriide küsimuses viimase
2—3 sajandi jooksul. Kahtlemata peegeldub selles seaduseandluses
seltskonna moraal vastavatel perioodidel, kuid viimase mõju ei ole
absoluutne; ta paraliseerub ühel või teisel viisil riigi fiskaalsete hu-
videga. Rahaline numbriloterii (loto) on üksmeelselt kõigilt poolt
leidnud hukkamõistmist, kuna ta peaaegu millegagi ei erine õnne-
ehk hasartmängudest, võimaldades igapähele, nii vaesele kui jõukale,
väga sagedase võimaluse mängust osa võtta nii väikeste kui suurte
summadega ning sellega edendades rahva hulgas mängukirge. Selle
peale vaatamata püsib mõnes riigis (Austrias, Itaalias) riiklik loto,
mille kohta ei ole kellelgi kahtlust, et see on laitust ärateeniv
rahva mängukire ekspluateerimine riigi poolt, mis on vastolus nii
riigi kõrge moraalse ja sotsiaalse ülesandega kui ka rahva sotsiaal-
poliitilise kasvatusse põhimõtetega. Vististi on aga riigi rahalised
huvid niivõrd kaalul, et ei suudeta loobuda loto tuludest.

Kõrvale jättes loto peame ära märkima, et iga loterii on tea-
taval mõõdul õnnemäng ning majanduslikult seisukohalt niisugune
teotsemine, mille juures isik soovib rikastuda teiste kulul, ilma et
selle rikastumise aluseks oleks normaalne majanduslik ning õiguse-
pärane tegevus kindlate käitumisreeglite alusel. Otsuse annab ai-
nuüks juhus, millele ei saa rajada harilikku ühiselulist tegevust. Kui
loteriist osavõtt nõuaks suuremaid kulusid, mille kattedeks võetakse
väikeses majapidamises teisteks vajalikkudeks otstarveteks mää-
ratud summasid, siis võib loteriipiletite muretsemine põhjustada ka

teatavaid vapustusi majapidamises, näiteks võidulaenude piletite muretsemine vene ajal, milliste turuhind tõusis mitmesaja rublani. Meil Eestis toimepandud loteriidest võib vaevalt seda öelda, sest ühegi loterii pileti või loosi hind ei ole ületanud üht krooni. See hind aga ei ole niivõrd suur, et see võiks põhjustada raskusi ka väikeses majapidamises, kui loose ühe isiku poolt ei osteta sadade kaupa, mida seni pole kuulda olnud. Välismail, kus riik toimetab loteriid oma sissetulekuallikana, põhjendatakse loteriide organiseerimist väitega, et mängu tung, aje, juurdub sügavalt inimese loomuses ning on isegi vääramatu, sellepärast ei saa riigile etteheiteid teha, kui ta seda tungi või kirge juhhib kõige vähem kahjulikule teele, kuna kirg endale muidu rahuldust otsiks peidus avaliku valve ja seaduse silma eest. Ehtne moralist omalt poolt ütleb, et kõlbeline inimene peab oma heakäekäigu ja õnne ostma ausa tööga, kuna mängija paneb oma usalduse juhusele ja tasu loodab ilma tööta ja vaevata. Sellepärast siis ka mõne riigi seduseandluses, nagu ülal ajaloolises ülevaates nägime, on läbi viidud loteriikeeld, sest et loterii edendab mängukirge ning et riigivõimu kohus on kõlblust kaitsta ja edendada rahva head käekäiku. Kuid ka need riigid ei ole loteriikeeldu teostanud kategooriliselt, vaid lubavad erandeid. Moralistide seisukoht loteriide suhtes, välja arvatud loto, näib siiski liialdatuna. Loteriikirg on igatahes üks nõrgematest ühiseluse ettevõtetest ning vähem külgehakkav kui mõni teine narrus. Kõige selle juures laseb end loterii kergesti reguleerida riigivõimu korraldustega, mis ei lase teda minna absurdini. Kui meil vahest loteriipahest räägitakse, siis vististi selle tõttu, et mõni aasta tagasi mitmed seltsid ühel ja samal ajal loose levitasid ja publikut tüütasid, kuna neist tähtajaks keegi ei jõudnud loosidest lahti saada. Väljalooimise edasilükkamiste tõttu paistis, nagu ei jõuaks korraldajad oma kohustusi täita. Õnneks ei ole aga seni maksujõuetust loteriivõitude väljamaksmise alal ette tulnud, kuna mõned organisatsioonid, kellel ei olnud võimalik ettevõtetud loteriid realiseerida, parajal ajal selle katkestasid ja looside müügist saadud raha tagasi maksid. Oli aeg, kus suur arv ühinguid isegi maal katsusid õnne rahalise loteriiga ning sageli paluti loteriiluba ühingutele, kel muid sissetulekuallikaid endale seatud ülesannete täitmiseks ei olnudki kui loteriist loodetav tulu. Selle järele hakati rahaliste loteriide lubade andmist valitsusvõimude poolt piirama. 1926.—1930. aastatel Vabariigi Valitsus andis lubasid loteriideks suuremate summade peale selle arvestusega, et ühel ajal ei oleks käimas rohkem kui paar loteriid. Kahjuks ei ole viimasel ajal sellest enam kinni peetud, nii et juba 1931. a. esimese kahe kuu jooksul on lubasid välja antud sama suure kogusumma peale kui terve eelmise aasta jooksul, mis vististi ei jäta mõju avaldamata nende realiseerimise võimaluste kohta.

Eesti iseseisvuse ajal korraldatud loteriid on andnud kümneid miljoneid tulu (1926.—29. a. 77 miljonit senti) kõiksugu üldkasulikele ettevõtetele ja organisatsioonidele (statistilisi andmeid allpool) teaduse, kunsti ja heategevuse edendamiseks. Teatrid, muuseumid, heategevus mitmesugustel aladel, sport — kõigile neile on

loterii võimaldanud paljude ülesannete täitmist, mis ei oleks mõeldav olnud ilma loteriidest saadud summadeta. Seltskond ei oleks kuidagi viisi neid organisatsioone toetanud seesuguste summadega, nagu seda loteriid on andnud, kuna praegusel ajal kõik loodavad riigi toetuse ja abi peale ning mööda on ajad, kus ehitati „Vane-muine“ ja „Estonia“ ainult seltskonna ohvrimeelsusest. Sellepärast peame konstateerima, et meil Eestis loterii ei ole sotsiaalne pahe, vaid on tuluallikaks paljudele organisatsioonidele, keda muidu peaks toetama riik. Sellejuures naeratab mõnikord õnn suurema võidusumma näol ka kehvale inimesele.

Loterii tsiviilõiguslikud alused. Balti eraseaduse (BES) järgi nimetatakse loteriiks niisugust lepingut, mille järgi asja omanik loosib selle välja kindla plaani järgi, kaasmängijad (osalised) aga omandavad võimaluse võita selle asja teatava sissemaksu eest või ka ilma maksuta (§ 4346), ning loterii kuulub n.n. mängulepingute liiki. Lepinguosalisena esineb igaüks, kes teostab kindlaksmääratud sissemaksu või kes loosimise tingimuste kohaselt avaldab soovi sellest osa võtta, ning kuna loterii allub (§ 4347) samadele eeskirjadele kui tingimuseta ost hea õnne peale, siis esinevad ka kõik loteriist osavõtjad ostjatena hea õnne peale ning väljaloositav asi või asjade kogu on siin ostuesemeks loosimise tingimuste kohaselt. Sellest järgneb: 1) et loteriileping ei ole vaieldav Balti eraseaduse § 3849 (ka 3893) ettenähtud juhul (kui asjale on määratud hind, mis ei vasta isegi poolele tema tõeliku väärtusest), ega saa nõuda lepingu äramuutmist (§ 3897 p. 6), olgugi, et väljaloositava asja ja loosi hind ei vasta vahekorrale, mida võib nõuda hariliku ostu-müügi puhul, ja 2) et võõrandaja, loterii korraldaja, ei kannu vastutust eviktsiooni eest, kui ta ei ole toiminud pettusega (§ 3220), see tähendab, et loteriileping jääb maksvaks ka siis, kui ostuese, s. o. loositav asi või asjade kogu, ei saa ostja (loosi omaniku) omanduseks ehk varaks, mis on hariliku ostu juures vajalik tingimus ning mille puudusel võiks ostuhinna, käesoleval juhul loosihinna, tagasi nõuda.

BES § 4349 määrab, et piletite (looside) ja sissemaksude kogusumma ei pea liiga kaugelt ületama loositava asja väärtuse, vastasel korral tehing tunnustatakse maksvusetuks.

Loosija vastutab nii loositava asja tõeliku olemasolu eest kui ka iga juhtumuse eest temaga kuni loosimise momendini. Kui asi hävib enne seda, siis on loterii korraldaja kohustatud mängijatele sissemaksud tagasi andma (§ 4350).

Loterii korraldaja peab loosimist toimetama, niipea kui kõik piletid on müüdud või ka varem, kui algusel oli selleks määratud teatud tähtaeg; viimasel juhul jätab ta ülejäänud piletid oma kasuks või kahjuks (§ 4351).

Loosimise järel peab omanik asja võitjale üle andma täieliseks omanduseks ning hiljem kandma tema ees vastutust eviktsiooni eest (§ 4352).

Loteriid võib toime panna ainult valitsusvõimu loal (§ 4348). Sellest tuleb järeldada, et loteriileping on maksev ainult siis, kui

loosimiseks on valitsusvõimude luba, ning et kohtulikku kaitset leiab ainult loterii-leping, mille teostamiseks on valitsuse luba. Selle tõttu, kui loteriid teostatakse ilma vastava loata, ei saa lepinguosalised üksteiselt nõuda muud kui makstud summade tagasiandmist ja sedagi ainult BES § 3425 alusel, mille järgi see, kelle varast keegi on midagi saanud oma seadusevastase toiminguga tõttu, võib seda tagasi nõuda.

Eraelus on väikesed asjade loteriid või loosimised igapäevane nähe. Üks loosib oma taskukella, teine mõne riidetüki, kuskil büroos keegi ametnik on teinud ostu või muul teel saanud asja, mis talle ei sobi või tarvis ei lähe, — ta loosib selle oma kaasteenijate vahel neile loose külge määrides ning saades loteriisummana hinna, mida loositav asi kaugeltki väärt pole. Kõik seesugused loteriid pannakse toime ilma loata, sest luba, nagu allpool näeme, seesugusteks loosimisteks ei saa anda. Seesugused loosimislepingud, nagu järgneb ülaltoodust, on tühised, ning võitja ei saa võitu välja nõuda kohtuteel, saab ainult makstud pileti hinna tagasi nõuda. Küll aga võidakse loosimise toimepanija vastutusele võtta Rahukohtu n. s. § 47 põhjal.

Lubatud loteriide piletitel seisab harilikult muuseas trükitult, et võidud, mis 2 või 3 kuu jooksul välja ei võeta, lähevad loterii korraldanud organisatsiooni kasuks. Loteriiseadused selleks võidu omandamiseks alust ei anna; ei annaks seda ka valitsusvõimude nõusolek, sest võidu puhul tekib võitja ja loterii toimepanija vahel tsiviilvahekord, kusjuures võitja võib võidusumma välja nõuda aegumistähtaja kestel (10 aastat). Tingimus, et võitja võib oma võidusumma kätte saada ainult kahe või kolme kuu jooksul, käib risti vastu BES §§ 3618 ja 3620. Riigikohtu tsiviilosakonna seletuse järgi (otsus 11. aprillist 1929. a. J. Tasaku ja kindl.-seltsi „Eesti Lloidi“ asjas) on „aegumistähtjad seatud õiguskorra ja avalikõiguslikes huvides ning nende muutmine võib toimuda ainult seadusandlikus korras, kunagi aga mitte administratiivvõimu määruste või korralduste ega eraisikute kokkulepete läbi.“ Selge on, et kui võiks määrata 2—3-kuuline tähtaeg, siis võiks ka veel kaugemale minna ja piirata võidu kättesaamist mõne päevaga. Ka õiglus nõuab, et võitja nii kiirelt õigust oma võidu peale ei kaotaks. Tal võib olla vääramatu takistus võidu järele ilmumiseks, näit. haigus, vahi all olemine, kauge reis jne. Sellejuures ei või märkimata jätta, et üheski valitsuse poolt väljaantud loas loterii toimepanemiseks ei ole nõusolekut antud või tingimuseks tehtud, et loterii toimepanija omandaks võidusumma peale võitja mitteilmumist võidu järele mõne kuu jooksul. Muidugi mõista on loterii korraldanud organisatsioonil tülikas valmis hoida võidusummasid väljamaksmiseks ilmumisega hilinenud võitjale, kuid sellest saab üle sellega, et organisatsioon deponeerib vastavad summad Kohtu- ja Siseministeeriumi deposiiti, nagu seda harilikult tehakse säärase summadega, kelle omaniku ilmumist oodatakse.

Loterii avalik-õiguslik korraldus. BES § 4348 järgi võib loteriid toime panna ainult valitsusvõimu loal Heakorra

ja julgeoleku seaduse §§ 197—207 ettenähtud eeskirjade järgi. Heakorra ja julgeoleku seaduse eeskirjad loterii kohta on Eesti ajal ära muudetud ja asendatud Seaduseandliku Delegatsiooni poolt 2. aug. 1919. a. vastuvõetud Seadusega loteriide kohta (RT nr. 53 — 1919, sead. nr. 103) ning selle seaduse täiendusega, Riigikogu poolt vastu võetud 19. juunil 1925. a. (RT nr. 107/108, sead. nr. 40).

Selle seaduse järgi ei ole loterii loa andmine üksikutele eraisikutele üldse võimalik. Lubasid antakse ühingutele ja asutistele ning ainult heategelikkudeks, kunstilisteks või teaduslikkudeks otstarveteks. Väga küsitavaks jääb, kas on selle tõttu võimalik loteriilubasid anda kirikutele, mis ei kuulu ühtegi mainitud kategooriasse; tegelikult ei ole keeldutud kirikutele loteriilubade andmisest. Väiksemate asjade loosimised, n.n. loterii-allegrid, mille toimepanemiseks lubasid antakse kergel käel, on sagedased nähted ühingute ja organisatsioonide poolt toimepandavatel piduõhtutel. Siin on raske kontrollida, kas igakord tulu loteriist tarvitatakse seaduses ettenähtud otstarveteks, kuna loosimisest saadud summad segunevad organisatsiooni teiste tuludega. Tehes loa andmisel teatavaid tingimusi ning esitades pärastpoole nende alusel loterii toimepanijatele nõudmisi ja korraldusi, võib loaandja asutis süüdlasi vastutusele võtta R.n.s. § 29 põhjal seaduslikkude nõudmiste ja korralduste mittemäitmise pärast. Peale selle oleks loomulikuks karistuseks loast kõrvalekaldunud organisatsioonile, kui temale edaspidi loteriiluba ei anta.

Lubasid loteriideks annavad linna- ja maavalitsused, kui looside koguhind ei ületa 250 krooni ning võitudeks on ainult asjad, kui aga võitude hulgas on raha, siis tuleb luba küsida Kohtu- ja Siseministrilt; viimane annab luba loteriideks 250—10.000 kroonini, üle selle summa — Vabariigi Valitsus, kes võib ka erandeid teha 2. aug. 1919. a. seaduse eeskirjadest. Loa andmisel võib loteriide korraldajatelt nõuda kindlustust looside omanikkude huvide kaitseks.

BES § 4349 nõude piletite kogusumma ja võitude väärtuse vahekorra kohta lahendab 1919. a. seadus sellega, et määrab võitude koguväärtuse mitte vähemaks kui $\frac{1}{5}$ piletite koguhinnast ning võitude arvu mitte vähemaks kui üks sajandik piletite arvust. BES § 4351 nõue loosimise aja kohta leiab arendamist täiendamise seaduses 19. juunist 1925. a. (RT nr. 107/108), mis kohustab rahalise loterii toimepanijaid kuulutama ajalehtedes müügile tulevate piletite arvust, loosimise viisist ja ajast ning kohast, ning samuti avaldama ajalehtedes võitude nimekirja. BES sama § jätab määramata jäänud piletid loterii korraldaja kasuks või kahjuks; 1919. a. seadus kaotab selle alternatiivi, lubades võitused välja loosida „ainult ära müüdud looside vahel“, nii siis loterii korraldaja kahjuks, sest määramata piletite peale võiks ju ka langeda võitused, mis loterii korraldaja kasuks läheksid, kuna looside ostjad võitudest koguni ilma võiksid jääda.

1919. a. seadus annab veel mitmed eeskirjad võitude (asjade) hindamise, loosimise avalikkuse, looside teksti, loasaamis-palvekir-

jade jne. kohta. Sama seaduse põhjal Siseministri poolt kokkuleppel Rahaministriga antud juhatuskiri Loteriide seaduse juurde (RT 1923 — nr. 81/82) annab määrused järelevalve kohta politsei poolt loterii teostamisel ning aruande esitamise kohta loterii toimepanijate poolt.

Karistusseadused. Rahukohtu nuhtlusseaduse § 47 järgi: Ilma vastava loata avaliku loterii toimepanemise eest, seadusega mittelubatud välismaa loteriide piletite või promesside levitamise kui ka seadusega keelatud igasuguste loteriipromesside müügi eest, samuti võidulaenupiletite promesside müügi eest karistatakse süüdlasi, peale nende juures leitud piletite või promesside käest ära võtmist: rahatrahviga mitte üle kahekümne protsendi summast, mis on saadud müüdud piletite ja promesside*) eest, kui aga see summa on teadmatu, siis rahatrahviga mitte üle 200 krooni.

Kuna BES § 4348 nõuab loteriide korraldamiseks loa saamist ning 2. aug. 1919. a. seadus ei luba välismaail toimepandavate loteriide ja võidulaenupiletite müüki muidu kui Majandusministri nõusolekul, ning promesside müügi keelab üldse, siis on mainitud R.n.s. § 47 täiesti kohaldatav nendele juhtudele. Ka välismaa loterii piletite ja promesside müügikuulutuste trükis avaldamise eest, ilma Rahamin. loata, karistatakse selles süüdi olevaid ajalehtede ja ajakirjade väljaandjaid Nuhtlusseaduse § 1030 järgi esimene kord rahatrahviga mitte üle 15 krooni, teine kord mitte üle 100 krooni ja kolmas kord mitte üle 200 krooni ühes keeluga erakuulutusi trükikida; kui aga kuulutused ei ilmu ajalehtedes või ajakirjades, vaid eraldi äratõmmete näol, siis karistatakse samade trahvidega trükikodade omanikke.

Võltsimiste ja teiste pettuste eest loosimisel karistatakse süüdlasi N.S. § 992 järgi vangirooduga 1—1½ aastani või türmigiga 4—8 kuuni ühes iseäraliste õiguste kaotusega. Sama karistuste alla langeb see, kes loterii toimepanemise juures on toiminud pettusega selleks, et seadusevastaselt omandada võõrast vara.

Loterii alale kuulub ka Riigikogu poolt 9. aprillil 1927. a. vastuvõetud R.n.s. § 47 täiendus (RT nr. 38 — 1927, sead. nr. 33), mis karistab arestiga mitte üle 3 kuu või rahatrahviga mitte üle 300 krooni süüdlast, kes toime pani lumepalli- ehk hüdrasüsteemi järgi kupongide, seeriade või mingisuguste asjade müügi preemiatega raha, kaupade või asjade näol või levitas neid kuponge, seeriaid või asju, või kes lubas preemiaid avalikult väljakuulutatud küsimuste lahendamise eest, kui osavõtmine oli eriliselt maksustatud.

*) Promess on dokument, mille järgi võidulaenu- või loteriipileti omanik kohustub välja maksma promessi ostjale võidu summa, mis võib langeda sellele piletile lähemal loosimisel. Selle lubaduse või kohustuse eest loteriipileti omanik saab teatava tasu, preemia. Kui järgmisel loosimisel pilet ei võida midagi, lõpevad kõik promessi omandanud isiku õigused. Promesside müük, mis moodustab kõrvalloterii, ahvatleb kergesti opereerimisele ebaõigete andmetega võitude ja võiduansside suhtes; sellepärast on promesside müük keelatud.

Hüdra- ehk laviinisüsteemi järgi äritegemine kupongide levitamise- ga on pärit Šveitsist ning levis meil mõni aasta tagasi. Sahker- dajatele piiri panemiseks võttiski Riigikogu vastu ülaltoodud 1927 a. seaduse. Hüdrasüsteem on Saksamaa riigikohtu otsuste järgi mit- mel korral tunnustatud võrdseks loosimisega ja keelatuks kui publi- lku koorimiseks ebaausate isikute poolt leitud abinõu. Ka Riigi- kogu täiendas selle keeluga loteriide kohta käiva karistusparagrahvi.

Riigimaksud loteriidelt. 1919. a. seaduse järgi nõu- takse loteriidel saadud võitudel maksu riigi heaks järgmiselt: vöi- tudelt 1 kuni 10 kroonini — 10%, 10 kuni 100 kroonini — 15%, üle 100 krooni — 20%. Võidud alla 1 krooni on maksust vabad.

Loteriide toimepanijad on kohustatud sisse nõudma seda maksu võitude väljaandmisel ja kuu jooksul Eesti Panka riigikassa arvele ära maksma. Võitudel, mis välja võtmata jäänud, tagasi kingitud või loterii-allegri juures tagasi jäänud, kannab maksu loterii toime- panija. Kirjavahetus loteriipidamise loa saamiseks käib hariliku tempelmaksu alla.

Statistilisi andmeid. Allpool järgnevast tabelist näeme rahaliste loteriide arvu 1926.—1931. aastal, kulude ja üle- jääkide suurust ning nende protsendilist vahekorda. Ülejääk on näidatud kahes summas, millest alumine on piletimüüjate tasumata võlg aruande ajal, s. o. 3 kuud peale loosimist.

Loterii toimepanija	Millal luba antud	Loosi- mise tähtpäev	Loterii summa Kr,	Looside müügist saadud Kr.	Kõik kulud ühes võitudega Kr.	Ülejääk Kr.
1926 a.						
1. Eesti Rahva Muuseum	10.VI.26.	3.IV.27.	100.000.—	88.095.—	39.668.41	48.426.59
2. Treffneri güm- maasiumi selts	9.VII.26.	29.V.27.	15.000.—	12.812.50	5.147.28	7 665.22
3. Akadeemiline põlluma- janduslik selts	6.X.26	30.XII.27.	50.000.—	50.000.—	13.834.26	33.601.74
4. Eesti Olümpia Komitee	29.X.26.	3.IV.27.	50.000.—	50.000.—	26.699.49	2.564.— 20.815.43
5. Rootsi Haridus- selts „Svenska Odlingensvän- ner“	6.XI.26	25.IX.27.	3.750.—	3.750.—	2.937.57	2.485.08 812.43
1926 a. kokku:			218.750.—	204 657.50	88.287.01	116.370.49
1927 a.						
1. Vanemuine	5.II.27.	18.XII.28.	50 000.—	49.786.—	25.443.94	21.344.56
2. Vene Rahvusl. Liit	10.V.27.	19.II.28.	15.000.—	15.000.—	8.136.68	2.997.50 6.235.82 627.50
3. Eesti Muuseu- mi Ühing Tall.	3.VI.27.	15.I.28.	50.000.—	50.000.—	24.702.24	25.297.76
4. Eesti Ajakirja- nikkude Liit	9.VII.27.	27.XI.27.	50.000.—	50.000.—	26.889.79	21.010.21 2.100.—
5. Tartu vaba- tahtl. tuletõrje	20.VIII.27.	10.IV.28.	20.000.—	19.999.50	5.154.—	14.845.50

Loterii toimepanija	Millal luba antud	Loosimise tähtpäev	Loterii summa Kr.	Looside müügist saadud Kr.	Kõik kulud ühes võitudega Kr.	Ülejääk Kr.
6. Rakvere linna tuletõrje ühing	2 XII.27.	26.II.28.	5.000.—	5.000.—	1.054.15	3.945.85
7 Tallinna Paaluse kogudus	10.XII.27.	9.XII.28.	50.000.—	36.627.85	29.064.48	7.563.37
1928 a.	<i>1927 a. kokku :</i>		<i>240.000.—</i>	<i>226.413.35</i>	<i>120.445.28</i>	<i>105.968.07</i>
1. Eesti Spordi Keskliit	28.I.28.	22.IV.28.	50.000.—	50.000.—	26.546.14	22.140.36 1.313.50
2. Üleriikline lastehoolekande keskkorraldus	28.I.28.	10.VI.28.	50.000.—	50.000.—	25.090.21	21.898.64 3.011.15
3. E. Selts „Kannel“ Võrus	11.IV.28	10.II.29.	30.000.—	24.257.20	11.319.48	9.812.22 3.125.50
4. Rakvere Rahvamaja ja hariduseselts	12.IV.28.	13.I.29.	30.000.—	30.000.—	17.689.93	11.585.32 724.75
5. „Endla“ selts	21.IV.28.	31.X.28.	50.000.—	50.000.—	25.932.96	22.838.04 1.229.—
6. Jõhvi vabat. tuletõrje ühing	4.V.28.	26.XII.28.	5.000.—	2.433.50	1.439.79	993.71
7. Kaitseliidu Keskjuhatus	7.V.28.	31.XII.28.	100.000.—	100.000.—	33.396.40	66.603.60
8. Eesti Rahva Muuseum	12.VII.28.	6.II.29.	100.000.—	100.000.—	42.985.86	38.841.64 18.172.50
9. Eesti Muuseumi ühing	19.XII.28.	24.VI.29	100.000.—	99.032.50	53.671.56	41.946.94
1929 a.	<i>1928 a. kokku :</i>		<i>515.000.—</i>	<i>505.723.20</i>	<i>238.072.33</i>	<i>267.650.87</i>
1. Jakobi Hariduse selts	5.III.29.	2.II.30.	10.000.—	10.000.—	6.847.21	3.152.79
2. Eesti Arstiseltside Liit	6.III.29.	10.XI.29.	100.000.—	93.654.—	42.600.66	51.053.34
3. Rakvere Rahvamaja ja hariduseselts	13.III.29.	1.XII.29	60.000.—	60.000.—	34.510.42	22.274.08 3.215.50
4. Tartu poeglaste realgümnaasiumi vanemate komitee	13.III.29.	26.V.29.	500.—	500.—	176.35	323.65 tegelikult puudujääk
5. } Tartu In.-pea	29.V.29	2.VI.29.	500.—	28.25	28.25	4.75
6. }			200.—	6.20	6.20	1.40
7. }			200.—	16.80	16.65	0.15
8. }			200.—	24.40	21.45	2.95
9. Eesti Ajakirjanikkude Liit	20.IX.29.	28.III.30.	100.000.—	100.000.—	46.738.82	49.228.68 4.032.50
10. Eesti Haridusliit	21.IX.29.	22.IV. või 24.VI.30.	100.000.—	95.327.—	49.679.54	38.451.92 7.195.54
11. Kaitseliidu Keskjuhatus	11.X.29.	30.IV.30.	100.000.—	100.000.—	34.617.82	65.382.18
12. Narva Ilmarine-Võitleja	16.X.29.	30.X.30.	80.000.—	80.000.—	46.042.03	33.975.97

Loterii toimepanija	Millal luba antud	Loosimise tähtpäev	Loterii summa Kr.	Looside müügist saadud Kr.	Kõik kulud ühes võitudega Kr.	Ülejääk Kr.
13. Tartu l. XV algkooli pedagoogika nõukogu	28.XI.29.	2.II.30.	500.—	500.—	114.80	385.20
1930 a.			<i>1929 a. kokku:</i> 552.100.—	540.056.65	261.400.20	278.656.45
			<i>Kokku 1926 - 1929:</i> 1.525.850.—	1.476.850.70	708.204.82	768.645.88
			<i>Loterii üldsummast . . . . .</i>	96,78 0/0	46,41 0/0	50,37 0/0
			<i>Looside müügist saadud . . . . .</i>		47,95 0/0	52,05 0/0
1. Juudi kirjanduslikdramaatiline H.N. Bjalliku nimeline selts	11.IV.30.	25.I.31.	5.000.—		aruanne saamata	
2. Eesti Naisliit	12.IV.30.	21.XII.30.	100.000.—	80.515.—	56.641.17	18.044.79
3. Eesti Jalgpalli liit	9.V.30.	6.VII.30.	4.000.—	4.000.—	2.151.33	1.848.67
4. } Tartu In-pea	23.V.30.	25.V.30.	{ 250.—	102.70	29.05	73.65
5. }			{ 250.—	44.60	16.30	28.30
6. Üleriikl. Lastehoolek. Keskkorraldus	6.VI.30.	15.I.31.	100.000.—		aruanne saamata	
7. Eesti Olümpia Komitee	7.VI.30.	29.IV.31.	80.000.—		" "	
8. Eesti Karskusliit	11.VI.30.	7.VI.31.	100.000.—		praegu teoksil	
9. Ülemaalse E. Noorsoo Keskujuhatus	11.VI.30.	21.XII.31.	100.000.—		" "	
10. Illuka Rahvamaja juh.	30.VII.30.	1.III.31.	1.000.—		praegu teoksil	
11. Kohtu- ja sise-ministeeriumi administr. - ala kirjastus	18.X.30.	15.X.31.	100.000.—		" "	
12. Virum. Lastekaitse Ühing	7.XI.30.	24.VI.31.	5.000.—		" "	
1931 a.			<i>1930 a. kokku:</i> 595.500.—			
1. Tartu poegl. realgüm. lastevanemate komitee	12.I.31.	19./26. IV.31.	500.—		praegu teoksil	
2. Kaitse. Keskujuhatus	6.II.31.	31.XII.31.	100.000.—		" "	
3. E. Punase Risti Peavalitsus	7.II.31.	21.XII.31.	100.000.—		looside müügi algus	1.I.32.
4. Eesti selts „Estonia“	7.II.31.	1.X.32.	100.000.—		" "	21.XII.31.
5. Rakvere Rahvamaja harid. - selts	7.II.31.	1.V.32.	100.000.—		" "	15.X.31.
6. Nehatu Rahvamaja asutis	4.II.31.	28.II.32.	50.000.—		praegu teoksil	
7. E. Raske-, Kerge- ja Veespordi liit	27.II.31.	20.IX.31.	5.000.—		" "	
			<i>1931 a. jaan.- ja veebr. - kuus kokku:</i> 455.500.—			
			<i>Kokku 1926—1931 a. Kr.</i> 2.576.850.—			

Eesolev artikkel oli juba trükivalmis, kui ajalehed töid sõnumi Vabariigi Valitsuse kavatsustest muuta loterii riiklikuks monopoliks. Mitte teades Vab. Val. motiive, mis on seesuguse kavatsuse aluseks, võiksime omalt poolt oletusi teha olude kohaselt.

Ülaltoodud statistilistest andmetest nähtub, et 1930. ja 1931. a. lubatud rahalistest loteriidest on realiseerimata umbes 1.000.000 krooni ehk 100 miljoni sendi eest. 1926.—1929. a. andmete järgi otsustades on meie loteriituru mahutavus keskmiselt umbes 400.000 krooni aastas. Kuna aga peab arvestama kehvemaid aegu, siis ei või loota, et ka kõige suuremate pingutuste juures läheks korda realiseerida seni lubatud ja teoksil olevaid loteriisid enne 3 aastat. Võib aga oletada veelgi halvemat tagajärge. Mida rohkem venib loteriide realiseerimine ja vajalikuks saavad loosimiste tähtpäevade edasilükkamised, seda suuremaks kasvavad kulud ning ülejäägi protsent võib tunduvalt langeda. On karta suurt looside uputust ja publiku tülitust ning tüütut reklaamitegemist, mis neelab ära suurema osa looside müügist saadavast rahast. Sellejuures peame silmas pidama, et iga aasta jooksul toimetatakse piduõhtutel üle riigi sadasid asjade loteriisid, mis nõuavad rahvalt omakorda kaunis suurt kulu. Sellepärast arvatavasti ongi üles kerkinud küsimus, kas ei tuleks loteriide korraldamises võtta uus seisukoht, et ära hoida loteriisid korraldavate organisatsioonide suurt konkurentsi ning sellega kaasas käivaid ebasoovitavaid nähteid, ebaratsionaalseid kulutusi ja tööd, ning teisest küljest anda looside ostjatele suuremaid võimalusi, kuna seniste loteriide võidud on vähearvulised ja kogusummas moodustavad väikese osa loterii üldsummast.

Asudes seisukohale, et

1) rahalised loteriid tuleks teha riigi monopoliks, kuid nendest saadavad summad ei läheks riigi tuludeks, vaid senisteks otstarveteks;

2) loteriide teostamine tuleks anda vastava asutise hooleks, näiteks kultuurkapitali nõukogu võimkonda, kes ka jaotaks vastavate organisatsioonide vahel loteriidest saadud summad;

3) võitude kogusumma tuleks suurendada, et rahvale tagasi anda suuremaid summasid ning sellega looside ostjaid ligi tõmmata ka vähem kuluka reklaami ja organisatsiooniga, — vaatleme lühidalt, kuidas seesugused kavatsused oleksid teostatavad ning missuguseid tagajärgi sellest võiks loota.

Kui kõik rahalised loteriid üle riigi oleksid koondatud ühe korraldaja kätte, siis näib ebaotstarbekohane olevat korraldada mitut loteriid, vaid tuleks teostada samal ajal üksainus loterii, kuid suurema summa peale, meie loteriituru kohaselt 400.000 kuni 500.000 krooni suuruses. Seesugusel korral ei ole aga otstarbekohane kasutada meil seni tarvitusel olevat harilikku heategeva loterii süsteemi liiga suure looside arvuga ja nende madala hinnaga, vaid tuleks järgida välismaa riiklikkude loteriide eeskujut, kuna raske näib olevat siin oma Ameerikat leiutada. Arvesse tuleks klassiloterii, mille süsteem on sisuliselt kõigil mail üks ning sama mõnede va-

riatsioonidega. Sobivam näib valida eeskujuks mitte suurriik, nagu Saksamaa, vaid mõni rahvaarvu poolest Eestile vastav riik, et oleks võimalik ligikaudseid kalkulatsioone teha loteriituru mahutavuse kohta. Võtame näiteks Taanimaat.

Taani „koloniaal“ (klassiloterii) on 5-klassiline, igas klassis 50.000 loosi à 28 krooni loos ($\frac{1}{2}$ loosi 14 kr., $\frac{1}{4}$ loosi 7 kr.), seega kogusummas 7.000.000 krooni, millest võitused on 21.175 kr., nimelt:

1. klassis (2.000 võitu)	191.682,— krooni.
2. „ (2.000 „)	239.220,— „
3. „ (2.500 „)	336.384,— „
4. „ (1.000 „)	218.944,80 „
5. „ (13.675 „)	2.739.769,20 „

Kokku võitused 3.726.000,— krooni.

Klass õieti tähendab üht loosimist. Iga klassi jaoks toimetatakse eraldi loosimine, nii et terve loterii toimub viie loosimisega alates esimesest klassist (viimases klassis on suuremad võidud, kõige suurem neist 720.000 krooni). Iga loosimine järgneb ühe kuu tagant, nii et terve loterii teostub umbes poole aasta jooksul.

Taani riigikassa saab sellest loteriist ainult 4% tempelmaksu näol, muu osa, peale võitude, läheb administratsiooni- ja muudeks kuludeks. Saksamaal on riigiloterii tempelmaks 20%. Käepärast olevate andmete järgi oli Preisi ja Lõunasaksa klassiloterii bruttosissetulek 1910.—1914. aastani keskmiselt 171.60 miljonit marka ning puhaskasu 12,07 miljonit marka, s. o. umbes 7%. Muidugi võib puhaskasu märksa suurendada, andes vähem võitused ja vähendades teostamise kulusid, mis ühe loterii korraldamise juures, olgugi 5 loosimisega, peaksid olema palju madalamad kui 5 eraldi loterii kulud praeguse süsteemi juures. Igatahes aga suuremat puhaskasu kui meie praegustest loteriidest (umb. 50%) vististi loota ei ole. Meil leiduks vähe ostjaid loosidele, mille hind on nagu Taanis 28 kr. või Saksas 35 krooni (39 Rmk.), ka nende vähemad kupüürid (kupongid) $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ või isegi $\frac{1}{10}$ (Saksas) oleksid meile kõrged; kuid võrreldes meil võimaliku klassiloterii üldsummaga (kuni 500.000 kr.) tuleks terve loos võrdeliselt odavam ja vähemad kupüürid võiksid vastata praegusele hinnale.

Ülaltoodust peame tegema järelduse, et ei ole küllalast alust eitada meie oludes riikliku klassiloterii süsteemi maksmapanemist senise süsteemi asemele; vähemalt võiks sellega katsed teha. Kuna praegune loteriiseadus asjade loosimiste (loterii-allegrite) kohta tuleb maksta jätta, võiks rahalise loterii reformi seaduse maksta panna täiendusena maksva seaduse juurde, andes üldvolituse Vab. Valitsusele rahaliste loteriide toimetamiseks, milline moodus oleks paindavam kui üksikasjaline normeerimine.

Täiendav seadus võiks määrata: 1) et rahaliste loteriide toimetamine on lubatud ainult Vabariigi Valitsusele tema poolt mää-

ratavate organisatsioonide või asutiste kaudu ja 2) et rahaliste loteriide üksikasjaline korraldus ja tingimused, riigimaksud ja puhaskasu jaotamise kord määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse määrusega.

Võlgade sissenõudmise korrast omavalitsustelt kohtuotsuste täitmiseks.

E. Dolf.

Vene Tsiiviilkohtupidamise seadus pärast maksmahakkamist ei teinud mingit vahet võlgade sissenõudmise korra suhtes eraisikute ja -asutiste ning omavalitsusasutiste vahel. Hiljem tunnustati semstvo- ja linnaasutiste kohta maksvaks kõik need kohtupidamise seaduse määrused, mis käisid kroonuasutiste kohta, valdade suhtes jäi aga maksuma endine kord.

Alljärgnevate ridade eesmärgiks on selgitada, millised asjaolud sundisid alul määratud võlgade sissenõudmise korda omavalitsuste suhtes muutma, ja milles eraldub uus kord endisest korrast.

Peterburi ringkonnakohus otsusega 18. märts. 1874. a. mõistis Saratovi kubermangu semstvolt välja kahe eraisiku kasuks 1690 rubla 82 kop. Kohtuotsus astus jõusse ja ringkonnakohtu pristav esitas 3. dets. 1874. kubermangu semstvovalitsuse ühele liikmele kutse väljamõistetud summa äramaksmise kohta, kusjuures kutses oli hoiatus, et kui semstvovalitsus vabatahtlikult ei täida kohtuotsust, siis asutakse 7. dets. kell 10 homm. semstvovalitsuse liikuva vara üleskirjutamisele, mis asub selle kantseleis. Selle kutse tõttu semstvovalitsus nõudis pristavilt täitmislehe esitamist ja teatas ühtlasi, et kõik kantseleis asuv vallasvara ei kuulu semstvovalitsusele, sest viimasel ei ole mingit vara, vaid Saratovi kubermangu semstvole, ja et see vara, kui seadusega seatud ametiasutise hädavajaline päraldis, mis seisab tema alatisel tarvitamisel, ei kuulu üldse võõrandamisele. Edasi lisas semstvovalitsus juure, et kohtupristavi tegevus võib tekitada semstvovalitsusele seadusega peale pandud kohustetäitmises segadust. Kuigi pärast 7. dets. nõudja volinik loobus tema poolt määratud võla sissenõudmise korrast, ja semstvolikogu 9. dets. otsuse põhjal kanti vastav summa semstvo kulude eelarvesse, jäi siiski semstvolt võlgade sissenõudmise korra küsimus kohtuotsuste täitmiseks selgitamata. Et ses asjas aga selgust muretseda, otsustas kubermangu semstvolikogu 16. dets. 1874. a. pöörduda vastava seletuse saamiseks Senati poole. Peeti tarvilikuks astuda seda sammu, eriti seepärast, et Saratovi kubermangu kohtuasutised, otsustades endiste kogemuste najal, püsisid seisukohal, et võlgade sissenõudmise kord semstvodelt ja linnadelt on seadusega määratud kindlaks sama, mis eraisikutelki, s. o. nõudmised pööratakse nõudja äranägemisel igasuguse vallas- ja kinnisvara ning sissetulekute ja jooksvate maksude peale.

Semstvovolikogu leidis, et sarnane vaade ei ole õige, sest kuigi nõudja nõudmise õigus on kaitstud Tsiviilkohtupidamise seaduse määrustega, on teiselt poolt siiski ka semstvod varustatud oma õigustega, mis seisavad seaduse kaitse all, ja seepärast peavad nii ühed kui teised õigused tegelikul käsitamisel kokkukõlastamist leidma. Volikogu arvates on kubermangu semstvovalitsus kubermangu ametiasutis, kellel on oma tegevuse alal valitsuse asutise iseloom, ja kui ametiasutis peab ta varustatud olema kõige tarvilikumaga varaga oma kohuste korraldajaks ja katkendamatuks täitmiseks. Sellepärast siis ei ole lubatud pöörata ühtki nõudmist semstvovalitsuse kasutamisel olevale varale. Semstvovalitsust aga võrrelda eraasutisega ei või lubada juba seepärast, et viimased võivad igal ajal likvideeruda, semstvovalitsus aga ei saa oma tegevust lõpetada ega või ka sarnasusse olukorda sattuda, mille juures tema ülesannete täitmine osutub tegelikult võimatuks. Edasi, kuigi semstvovalitsuse käsutuses on veel maksud ja kapitalid, mis on määratud kindlaks otstarbeks, siiski ei või semstvovalitsus neid kasutada volikogu nõusolekuta eraisiku nõudmise katteks, kui ei ole kantud seks otstarbeks kulu eelarvesse, sest iga kavatsetav kulu peab eelarve kokkuseadmisel semstvovolikogul teada olema, et ta võiks määrata selleks tarvilikku krediiti. Võlgade tasumine kohtuotsuste täitmiseks kuulub semstvosunduslike kulude hulka ja viimane on kohustatud selleks tarvilikud summad eelarvesse võtma. Et see sünniks, selle üle valvab kuberner.

Semstvovolikogu arvates ei või pöörata nõudmisi semstvo heategevate kapitalide, toitluskapitalide, kinnituskapitalide ja muude semstvo poolt asutatud erikapitalide peale, samuti ka semstvo kulul ülalpeetavate asutiste varade ja nende asutistele seadusega kindlustatud sissetulekute peale. Ka ei või pöörata nõudmist semstvo jooksvate maksude peale, sest et nendele on juba antud seadusega eesmärk. Kui seda lubada, siis osutuks semstvovalitsustele võimatuks täita oma ülesandeid. Tõepoolest, kui igal eraisikul oleks õigus kohtupristavi kaudu pöörata oma nõudmist semstvo alaliste kapitalide peale, siis oleks seadus, millega need kapitalid loodud, paraliseeritud, ja kui semstvo asutistel enestel ei ole õigust määrata neile teist otstarvet, kui see seadusega kirjutatud ette, ja iga seadusele vastukäiv otsus pannakse kuberneriga poolt seisma, siis ei või lubada, et sarnane seaduserikkumise õigus oleks antud eraisikutele kohtupristavi kaudu. Samuti oleks seadusevastane lubada nõudmist pöörata semstvo jooksvate maksude peale, sest et kõik tarvidused, mis on kantud eelarvesse, nõuavad tingimata täitmist, ja nende tarviduste kohaselt määratakse maksud. Kui lubada, et nende maksude peale võivad eraisikud pöörata oma nõudmisi, siis on selle tagajärg, et kohtupristavile makstud summa võrra jäävad täitmata semstvole seadusega peale pandud ülesanded. Semstvovalitsusel enesel aga ei ole õigust selle osa vastutatuks määrata lisamakse, teha laenusid ja ajutiselt laenata vastavaid summasid semstvo kapitalidest.

Saratovi kubermangu semstvovolikogu poolt 16. dets. 1874. a. ülestõstetud küsimus oli lahendamisel Senati Üldkogu koosolekul 3.

märts. 1880. a. ja Senati otsus ses asjas avaldati Vene seaduste ja korralduste kogus 1882. a. nr. 9.

Senati Üldkogu, küsimust kaaludes, leidis järgmist. Kõigepealt ei pidanud Senat võimalikuks ühineda Saratovi kubermangu semstvolikogu seisukohaga, nagu tuleks semstvoasutisi tunnustada võrdsseteks riiklikkudele asutistele ja tsiviilkohtu korras alluvateks samale tsiviilkohtupidamise korrale, mis on kindlaks määratud riiklikkudele asutistele. Senat leidis, et Ts. Kp. S. määruste kohaldamine kohtuotsuste täitmise juhtudel semstvo asutiste vastu on võimalik teostada ainult sel teel, et need määrused kokkukõlastatakse nende seadustega, mis määravad kindlaks nende viimaste asutiste võimu ja tegutsemise korra. Ses suhtes tuleb eeskätt pidada silmas, et semstvoasutised on loodud seadusega asjade juhtimiseks ja valitsemiseks, millistel on mitte era-, vaid üldine riikline tähtsus, nagu rahva toitluse kindlustamise, rahva tervishoiu kaitsesse, avaliku hoolekandesse ja vastastikku kinnituse puutuvad asjad, avalikkude teede ehitamine ja korrashoidmine, sõjaväelise ja kodanlise valitsemise tarvete täitmine, riigimaksude jaotamine jne. Sellest kahtlemata järgneb, et iga tegevussamm, mis takistaks semstvo asutisi tegelikult täitmast nende seadusega määratud ülesandeid, käiks nende asutamise eesmärgile risti vastu, ja seepärast kui seadusevastane ei tohi lubatav olla.

Neid üldisi aluseid käesoleva küsimuse juures käsitades peab jõudma otsusele, et nõudmiste pööramine vallasvara peale võtaks kubermangu ja kreisi semstvovalitsustelt, kui semstvo täidesaatvatelt organitelt, igasuguse võimaluse täita nende peale seadusega pandud ülesandeid, mistõttu jääks seisma igasugune asjade liikumine, milliste juhtimiseks ja valitsemiseks on loodud semstvo asutised: rahva toitlus jääks kindlustuseta, rahva tervishoid — kaitseta, avalik hoolekanne ja kõik sõjaväelise ja kodanlise valitsemise tarbed — täitmata. Samal alusel ja samade tagajärgede tõttu ei või pöörata semstvolt väljamõistetud nõudmisi semstvo poolt ülalpeetavate haigemajade ja teiste heategevate ning haridusliste asutiste inventari peale, ehitusmaterjalide peale, mis on tarvilikud teede, sildade ja parvede korrashoiuks, sõjavägede jaoks valmistatud kütte- ja valgustusmaterjalide peale ja üldse igasuguse semstvo vara peale, mis on tarvilik asjade takistamatuks ajamiseks ja semstvo peale pandud ülesannete täitmiseks.

Et see seisukoht on õige, selle kinnituseks tarvitseb ainult teetuda Ts. Kp. S. §§ 973. ja 974., mille põhjal aresti alt täiesti vabastatakse igasugune vallasvara, mis on vajalik nii võlgniku enese elu tarvituseks, kui ka tema ametikohuste täitmiseks (vormiriie, relvastus, sõjaväe hobused), kuna kõike seda, mis on tarvilik mõisa majapidamiseks või tööstuse korraldamiseks või üldse võlgniku tegevuse arendamiseks, on lubatud aresti alla panna ainult sel juhul, kui ei leidu muud vara. Arvestades ettetoodud seadustega, mille sihiks on kaitsta iga eravõlgniku olemasolu ja teda varustada abinõudega, mis on tarvilikud mitte üksi tema ametikohuste täitmiseks, vaid ka

majapidamise ja tööstuse jätkamises, ei või tõusta mingit vaidlust selle üle, et nii semstvo asutiste eneste olemasolu, kes on kutsutud teostama riikliku elu ülesandeid, kui ka nende varustamine abinõudega, mis on tarvilikud nende peale pandud kohuste täitmiseks, on samuti seatud seaduse kindla kaitse alla.

Edasi Senat leiab, et semstvolt väljamõistetud rahaliste nõudmiste katmist võib ja peab pöörama ainult rahasummade peale, jooksvate maksude ja sissetulekute peale ning tagavarakapitalide peale. Pöördudes ses suhtes nõudmiste täitmise korra enese juure, mis omakord peab kokkukõlas seisma semstvo summade seadusega määratud valitsemise ja tarvitamise korraga, ja pidades silmas, et semstvo volikogud seaduse põhjal kutsutakse kokku õige lühikeseks ajaks, mistõttu semstvo vastu väljaantud täitmislehti on võimalik esitada ainult semstvovalitsustele, Senat leiab tarvilikuks asuda küsimuse arutamisele: mil määral semstvovalitsused võivad oma võimu piirides rahuldada nendele esitatud nõudmisi täitmislehe järgi. Semstvoseaduse järgi kuulub korraldav võim semstvos täiesti semstvolikogudele, kelle ülesandeks on ka jäetud semstvo eelarvete kinnitamine, semstvo kapitalide asutamine ja nende kohta korralduste andmine, lühiajaliste laenude lubamine eriotstarvetega kapitalidest. Semstvovalitsustele on antud ainult täidesaatev võim ja nad on semstvo summade kulutamise suhtes kohustatud käima semstvolikogudelt vastuvõetud eelarvete järgi, keeldudes nendest kõrvale kaldumast volikogu erilise loata, sarnase loa andmise korral aga — püsima antud volituse piirides ja ainult möödapäsematu tarviduse korral tegema kulu, milleks puudub eelarves vastav krediit, eelarve summade ülejäägist, kuid ainult eelarve kulude üldsumma piirides.

Nii siis semstvovalitsused võivad, kui neile esitatakse semstvolt väljamõistetud summade tasumise nõudmine, seda viimast oma võimupiirides rahuldada ainult sel korral, kui see summa on võetud ees eelarvesse või kui selle väljamaksmiseks on antud semstvolikogu poolt eriluba või kui on ette näha vaba ülejääke eelarve kulukrediitidest, mis selgub tegelikult eelarveaasta lõpuks kulude üldsumma kokkuvõtmisel. Kõigil muudel juhtudel on semstvovalitsused kohustatud neile esitatud nõudmised esitama semstvolikogule lahendamiseks. Seejuures semstvovalitsused, kelle kohuseks on eelarve kavade kokkuseadmine ja volikogule tarvisminevate teadete ja seisukohtade ettevalmistamine, peavad leidma ja volikogule esitama vaba allika, millest viimane võiks oma lähemal koosolekul määrata tarviliku summa nõudmise viivitamatuks katmiseks. Omaltpoolt ei või ses suhtes olla volikogudel erilisi raskusi, sest nendel on õigus käsutada kõiki semstvo summasid, makse, ülejääke ja kapitale, selle hulgas ka lubada lühiajalisi laene eriotstarvetega kapitalidest kuni maksude laekumiseni uue jaotuse järgi.

Niisuguse semstvo summade valitsemise ja kulutamise korra juures ja semstvolt väljamõistetud summade tasumise nõudmise või-

malikult kiire täitmise kindlustamise otstarbel Senat otsustas: kohustada: A) semstvovalitsusi: 1) esitatavate täitmislehede järgi rahuldama semstvolt väljamõistetud nõudmisi ilma viivitamata semstvo summadest, kui selleks on kantud krediit eelarvesse või on määratud tarvilik summa volikogu eriootsusega, või jälle eelarve krediitide vabadest ülejääkidest; 2) kui semstvolikogu poolt ei ole tehtud ühtki korraldust, eelarves aga ei ole ette näha krediitide vabu ülejääke, siis kohustada nõutama semstvolikogu lähemalt korraliselt või erakorraliselt koosolekult vastav krediit, ära näidates selleks vaba allikat; 3) eelarve kava kokkuseadmisel nendel juhtudel, kui semstvo vastu tõstetud nõudmise käigust võib näha, et see kohtu poolt rahuldatakse, kandma selle tasumiseks tarvilik summa eelarve kavasse või jälle nõutama sarnase juhtumi jaoks volikogult erikrediit; B) semstvolikogusi — lit. A. p. 2 tähendatud semstvovalitsuste ettepanekuid otsustama esimesel koosoleku päeval, ära näidates krediitide ja semstvo kapitalide ülejääkide vabu summasid väljamõistetud nõudmise viivitamata tasumiseks, ilma et ära oodata summade laekumist uue jaotuse järgi; D) kubernerere — valvama selle järele, et eelmistes punktides tähendatud kohused täidetakse nii semstvovalitsuste kui ka semstvolikogude poolt, milliseks otstarbeks võimaldada isikutele, kelle kasuks on mõistetud välja semstvolt vastav summa, esitada kubernerile täitmislehe ärakiri.

Selle Senati otsusega muudeti kohtupraktika, mille tagajärjel kanti ka vastavad muudatused Semstvo seadusesse (§ 4) ja Ts. Kp. seadusesse. Selle viimase seaduse § 1282 täh. 1 põhjal on kroonu-asutiste jaoks seaduses kindlaksmääratud kohtupidamise kord tsiivilasjus maksev ka semstvo asutiste kohta, mis on moodustatud Vene Semstvo seaduse põhjal 1890. a. Sama seaduse § 1296 põhjal kohtuotsuste täitmisel kroonuasutiste vastu paneb nõudja kohtu täitmislehe ette otseti sellele ametkonnale, kelle vastu otsus on tehtud, ja ametkond on siis kohustatud ise otsuse täide viima ilma kohtupristavi kaastegevuseta. Lõppeks, sama seaduse § 935 täh. 1 p. 2 põhjal pööratakse nõudmised, mis on tehtud semstvo asutiste vastu, seaduslikus korras mitte kõigi semstvo varade peale, vaid ainult semstvo rahasummade peale, jooksvate maksude ja sissetulekute peale ning tagavarakapitalide peale.

Senati Üldkogu 9. aprilli 1890. a. otsusega laiendati sama Üldkogu 3. märtsi 1880. a. otsuses tähendatud üldised määrused nõudmiste korra kohta semstvodelt ka linnade peale, mistõttu linnade suhtes muutus samuti kohtupraktika, mis omakord leidis väljendust 1892. a. Linnaseaduses (§ 7) ja Ts. kp. seaduses.

Vene semstvo seaduse § 4-ga määratud nõudmise ja kostmise kord kohtutes pandi maksma maaomavalitsuste kohta Eestimaa kubermangu administratiivse valitsemise ja kohaliku omavalitsuse ajutise korralduse kohta käiva Ajutise Valitsuse määruse 30. märtsist 1917. a. elluviimise reeglite § 5-ga, ja alevite kohta Aleviseaduse § 9-ga.

Vallaomavalitsuse asutisi Vene ajal ei loetud semstvo asutiste hulka. Seepärast valdade kohta ei olnud Vene ajal maksvad mitte ükski Ts. Kp. S. § 1282 ja järgmised, vaid ka sama seaduse § 935 tähendus 1 p. 2 määrus. Kuidas seisavad ses asjas lood Eesti ajal? See küsimus ei ole leidnud seni lõplikku lahendamist kompetentsete kohtute poolt, kuigi selleks Siseministeeriumi poolt omal ajal astuti vastavaid samme. Põhjust selleks andis järgmine asjaolu.

Saaremaa mõned vallad ei suutnud rahalise kitsikuse tõttu kooliõpetajatele korteriraha ja lisatundide tasu maksta. Mõned õpetajad kaebasid vallad kohtusse ja Saaremaa 1. jaosk. rahukoh-tunik 1923. a. rahuldas nende nõudmised. Õpetajad asusid kohtu-otsuste täitmisele. Eeskätt tegid seda Kaarma-Suure valla õpeta-jad ja nende nõudmisel Kuresaare politsei-jaoskonna ülem 16. aug. 1923. a. kirjutas üles ning pani aresti alla Kaarma-Suure valla kõr-gema algkooli maja ja vallamaja hooned, millele pidi varsti ka järgnema nende hoonete müümine.

Siseministeerium leidis, et Kuresaare jaoskonna politsei-ülem (kui kohtupristavi kohustetäitja) ei talitanud seaduslikult, kui ta õpetajate rahanõudmised rahukohtuniku täitmislehtede järgi pöö-ras valla varanduste peale, ja palus oma kaebuses 14. sept. 1923. a. Tallinna-Haapsalu rahukogu kohtuasutiste seaduse §§ 249 ja 250 põhjal politseiülema korraldus ära muuta ja tema poolt õpetajate nõudmisel üleskirjutatud Kaarma-Suure valla varandus vabastada aresti alt. Juhul, kui kohus ei leia võimaliku olevat seda teha, siis vähemalt selle varanduse müümine seisma panna kuni Siseministee-rium sellekohase seletusepärimisega pöördub Riigikohtu poole ja viimaselt järgneb küsimuse lahendamine. Oma kaebust põhjendas ministeerium järgmiselt. Vene ajutiselt valitsuselt 30. märts. 1917. a. antud Eestimaa kubermangu administratiivse valitsemise ja kohaliku omavalitsuse ajutise korralduse (VSKK 1917. a. nr. 173, art. 952) Elluviimise määruste (sealsamas, art. 953) V osa 2 punk-tiga muudeti meie senine seisuslik vald kõikseisuslikuks ja tunnus-tati ta ühtlasi alamaks kubermangu semstvo üksuseks (nizšaja v gu-bernij zemskaja edinitsa). Meie Põhiseaduse § 75 põhjal teotseb riigivõim valitsemist kohal, kui selleks ei ole loodud eriasutisi oma-valitsuste kaudu; tähendab ka vallaomavalitsuste kaudu. Selle pä-rast tuleb arvata meie vald ühel astmel seisvaks Vene semstvoga ja tema kohta maksvaks tunnustada kõik need kohtupidamise sea-duse määrused, mis käisid Vene semstvode kohta, nimelt § 935 tä-hendus 1 p. 2 ja § 1282 ja järgmised.

Rahukogu oma 14. septembri 1923. a. üldkoosolekul otsustas Siseministeeriumi kaebus jätta läbi vaatamata, leides, et iga kohtu-pidamise korra rikkumisele võib kaevata seaduses ettenähtud instantsioonilises korras, ning seepärast palujad, kes asjaosalistena esi-nevad kohtuasutistes toimetusel olevas asjas, on kohustatud juhtu-mil, kui kohtu poolt mingisuguseid kohtupidamise rikkumisi ette tu-leb, oma õiguste kaitsmiseks kasutama selleks seatud korda, ja sea-duses ei ole näiteid selle kohta, et kohut käijad pooled, kes ei ole

oma õiguste kaitseks kasutanud instantsioonilist korda, võiksid nõuda rikkumiste arutusele võtmist valvekorras.

Umbes samal ajal, s. o. 19. sept. 1923. a., pöördus Siseministeerium Riigikohtu poole palvega seletada, kas üldised määrused nõudmiste korra kohta semstvodelt, mis Vene Senati Üldkogu 3. III 1880. a. otsuses tähendatud ja hiljem 9. IV. 1890. a. Senati otsusega ka linnade peale laiendatud, on maksvad ka nõudmiste kohta vallaomavalitsuste vastu, vastavate kohtuotsuste põhjal. Riigikohus arutas seda ministeeriumi seletuspärimist 15. okt. 1925. a. ja otsustas seletuspärimine läbivaatamiselt kõrvaldada, sest et Riigikohtu ülesannete hulka ei käi seaduste seletamine ministrite vastavatel ettepanekutel.

Oktoobrikuus 1923. a. pöördus Kaarma-Suure valla volinik ministeeriumi nõuandmise järgi kaebusega kohtupristavi kohuseid täitja politseiülema tegevuse peale Saaremaa 1. jaosk. rahukohtuniku poole, seletades, et politseiülem seadusevastaselt on pannud aresti valla varanduse peale, milleks temal ei olnud õigust Ts. Kp. S. § 935 täh. 1 p. 2 ja § 1282 ja järgm. põhjal, ja nõudes, et politseiülema korraldus valla hoonete aresti alla panemise kohta muudetaks ja need aresti alt vabastataks. See kaebus oli arutusel rahukohtuniku juures 30. okt. 1923. a. Pannes tähele, et 30. märts. 1917. a. seaduse Elluviimise määruste V osa p. 1-ga on vald alamaks kubermangu semstvo üksuseks tunnustatud, mistõttu Ts. Kp. S. § 935 täh. 1 p. 2 põhjal vallalt väljamõistetud summad ainult tema rahalistest sissetulekutest ja tagavarakapitalidest võivad rahuldatud saada, rahukohtunik otsustas: Kuresaare jaoskonna politseiülema korraldus Kaarma-Suure valla kõrgema algkooli maja ja vallamaja hoonete aresti alla panemise kohta ära muuta ja need hooned aresti alt vabastada.

Seni on meie kohtutes ikka veel maksev, niipalju kui nende ridade kirjutajal teada, endine veneaegne kord, mille järgi meie valdade kohta kohtupidamise suhtes loeti maksvaks kõik need seaduse määrused, mis käisid eraisikute ja -asutiste kohta, mitte aga see kord, mis seaduses oli määratud kindlaks kroonuasutiste ja semstvode ning linnade kohta. Saaremaa 1. jaosk. rahukohtunik on üks nendest vähestest, kui ta ei ole mitte ainuke, kes ülemaltoodud motiividel seda praktikat on muutnud. Sellele peaksid järgnema ka kõik teised kohtud. Soovitav aga oleks, et ka meie kohtupidamise ja vallaomavalitsuse seadustes tehtaks vastavad muudatused, millega tunnustatakse valdade kohta maksvaks kõik need kohtupidamise seaduse määrused, mis käisid Vene semstvode kohta. Seega oleks võetud ära pind sarnastele juhtumitele, nagu see leidis aset ülemaltähendatud Kaarma-Suure vallas.

Vastuvaidlematute ja tsiviil-nõudmiste korrast.

Vastuvaidlematute nõudmiste seadus, mis pärit Vene ajast (1910. a. väljaanne hilisemate muudatustega), ei näe küll ette kõiki üksikuid juhtumeid täitmise korrast, kuid määrab siiski nõude alused ja täitmise viisi üldiselt, eriti kinnisvaradest sissenõudmistel. See seadus on meie oludele ja riiklikule korrale kohandamatu. Nimelt näeb seadus ette ametnikkude erilist määramist nõudmiste täitmiseks ja tunnistajate komandeerimist, üleskirjutatud vara hoiulevõtmist asutustes, vallasvara müüki Kubermangu Valitsuse poolt (meil ministeeriumi osakond), politseivalitsuste (prefektuuri) poolt vara müüki, mille hind ei ületa 10 krooni j.n.e. Selle seaduse kõiki nõudmisi ei saa meie muidugi arvestada ja peame lubama kõrvaliekaldumisi. Nagu teada, on meie politseil tegemist peamiselt sissenõudmisega vallasvarast, mispärast ainult seda korda puudutan.

Vallasvara hindamisele hindajate-tunnistajate juurekutsumine on küll nähtud ette, kuid tegelik töö näitab, et see pole igal juhul kuigi tarvilik, sest vähegi kogenud ametnik suudab üksindagi hinnata talumehe varandust ehk ka muid üldtarvilikke asju, olgu siis, kui hindamisele tuleb mõni masin, väärtasi, kunstiteos, või kui vara omanikku pole kodus või keeldutakse vara näitamast, nagu see on nähtud ette tsiviilseaduses. Hindajate-tunnistajate juurekutsumine tekitab mõnel juhul raskusi, nimelt kui vara arestimine sünnib üksildaselt asuva taluniku juures või kibedal tööajal. Ka pole alati kerge asi hindajate-tunnistajate kohalekutsumine, sest kõrvalised isikud, kes selleks kutsutakse kohale, kardavad, et võlgnik (naaber) hakkab pärast tema peale viha kandma. Seepärast tuleb sageli ette, et hindajaid-tunnistajaid saab kohale ainult vastutuselevõtmise ähvardusega. Ka on võimatu kedagi sundida hindama arestitavat vara, kui ta seda ei taha teha. Viimaks on hindajate-tunnistajate kohalekutsumine väga aegaviitev, mis eriti tähtis meie politseile, kes igasuguse tegevusega üle koormatud.

Arestitud vara hoiuleandmine asutustesse ehk politseivalve all pidamine pole ka meie oludes läbiviidav. Tegelikult saab arestitud vara jäetud hoiule võlgniku — vara omaniku kätte, kui aga viimane loobub vara hoidmisest, antakse see võõra isiku hoiule. Viimast tegumoodi on küll raske viia läbi, sest isikut, kes võtaks hoiule oma naabri arestitud vara, on harva leida. Tsiviil-asjus on aga ses osas pandud maksuma ideaalne kord (R.T. 197/198 — 1925) ja nimelt, et võlgnik ei saa keelduda arestitud vara hoiulevõtmisest. Selle mooduse puudumisel vastuvaidlematute nõudmiste korrast võib juhtuda, et ametnik on sunnitud vara arestimist katkestama varahoidja mitteleidmise tõttu.

Ts.-Kp. S. (§ 1027) näeb ette arestitud vara müügi tähtaja (1 — 6 nädalani), vastuvaidlematute nõudm. seadus aga mitte. Selle puudumine pole küll olulise tähtsusega, sest tuleb arvata, et ükski

ametnik ei hakka seda kurjasti tarvitama. Ka müügi korraldamise ajad on kummaski seaduses erinevad: tsiviil-asjus kella 9—18, vastuvaidlem. asjus kella 12—16. Nagu praktika on näidanud, pole viimase seaduse kellaaeg kohane, algab hilja ja lõpeb vara. Maa-politseiametnikul oleks sageli vaja ühel päeval ühes maakohas paar-kolm oksjonit kuulutada välja, et nõudmiste täitmist kiirendada ja oma vaeva vähendada. Seda aga ei saa teha lühikese ja hilise oksjonija tõttu. See halvab ka üldiselt politseiametniku tegevust, sest, määrates oksjoni kella 12 peale ja oodates ostjaid kuni kella 16-ni, pole võimalik sel päeval midagi muud võtta ette, eriti siis, kui ametnik peab ilmuma kohale kella 9-ks müüdavate asjade välja-seadmiseks. Arvan, et viimane nõudmine meil küll vähe täitmist leiab, ja selle täitmine on ka asjatu, sest kes ostjatest ilmuks 3 tundi enne oksjoni algust kohale, et vaadelda müüdavaid asju, kuna sellega võib toime saada mõne minuti vältel? Ka pole mõtet katkestada oksjonit kell 16 ilusal suvisel ajal, kui ostjad kohal ja müümata veel mõni üksik asi, kuna järgmisel päeval vaevalt ilmuks ostjaid.

Vastuvaidlematute nõudm. sead. § 331 lausub: juhtumisel, kui esimesel müügil ei saa ära müüa varandust, samuti ka, kui ei ilmu *ostjaid teisele müügile, määratakse need müügid kuni selle varanduse äramüümiseni ükskõik mis hinna eest.* Ts. Kp. S. näeb ette ainult kaht müüki ja juba teisel korral pakutava hinna eest. Vastuvaidl. nõudm. seadus lubab pakutava hinna eest müüki alles kolmandal korral. Nagu praktika on näidanud, on kolmas müük mõeldud ainult juhul, kui eelmistele üldse pole ilmunud ostjaid. Harilikult on aga nii, et ostjad, ilmudes esimesele oksjonile ja leides müüdavate asjade hinnad liig kõrgetena, ilmuvad uuesti kolmandale oksjonile, sest nad teavad, et teiskordsel oksjonil on asjaolud endised.

Palgast ja kolmandate isikute käes olevatest summadest sissenõudmise suhtes on seisukord sarnane, et vastuvaidlematute nõudm. seadus näeb ette ainult ametnikkude palgast kinnipidamise, kuid kuidas on tööliste palgast kinnipidamisega, pole teada. Ka puudub selles seaduses §, mille alusel saaks võtta vastutusele kolmanda isiku, kes tõrgub võlgnikule makstaolevast summast nõuetavat osa kinni pidamast ehk avaldust andmast. Ts.-Kp. S. (§§ 638, 639, 640) on aga selle eest nähtud ette vastavad karistused. Selle väikese defekti tõttu tuleb ette juhtumeid, kus kolmandad isikud, andes esialgu allkirja tööliste palgast kinnipidamiseks, loobuvad sellest hiljem mõnesuguse ettekäände all.

Lõpuks jääb teha märkus R.T. 61/62 — 1925 väljakuulutatud Raha- ja Siseministeeriumi juhatuskirjas maksude nõudmise kohta ettenähtud maksuvõimetuse aktide kohta, millised tuleb koostada juhtudel, kui maksuvõlgnik on maksujõuetu. Näib, nagu ei usaldataks pol.-ametniku ettekannet maksuvõlgniku maksujõuetuse üle ja nõutakse töölihtsustamise põhimõtte vastaselt keerulisemat tegevust, sest akti kokkuseadmiseks peab pol.-ametnik võlgniku juure

kutsuma kaks isikut, neile selgeks tegema akti kokkuseadmise vajaduse ja veel palju muud, enne kui nad sõandavad aktile alla kirjutada.

Politseinik.

Alaealiste abiellumisest.

T. Teder.

Balti eraseaduse § 269. põhjal loetakse alaealiseks mõlemast soost isikud, kes ei ole veel kaksikümmendüks aastat vana. Riigikogu poolt 30. mail 1922. a. vastuvõetud täisealsuse alammäär vähendamise seaduse järgi (R.T. 74/75 — 1922) on kõigis maksvates seadustes ettenähtud kahekümneühe aastane täisealsuse alammäär vähendatud ühe aasta võrra ja määratud kindlaks kahekümne aasta peale. Järelikult loetakse alaealisteks mõlemast soost isikud, kes ei ole veel 20 aastat vana.

Abieluseaduse § 2 (R.T. 138 — 1922) põhjal võivad abiellu astuda meesterahvad, kes kaheksateistkümmend, ja naisterahvad, kes kuusteistkümmend aastat vanaks on saanud. Perekonaseisuametnik, kelle poole pöördub veel mitte abiellumise eas olev alaealine abielu registreerimise sooviavaldusega, peab niisuguse sooviavalduse tagasi lükkama kui keelatud abielu. Perekonaseisuametnik, kes niisuguse abielu on siiski registreerinud, võetakse kohtulikule vastutusele. N. S. § 1563 näeb ette karistust: türmi kahest kuni nelja kuuni või aresti 3 nädalast kuni 3 kuuni isikutele, kes abiellunud enne seaduses lubatud vanadust, samuti niisuguste isikute vanematele, eestkostjatele või vanematele sugulastele, kes teadlikult olid sellega nõus või ahvatlesid neid selleks. Niisugune abielu loetakse peale selle Abieluseaduse § 12 p. 1 põhjal maksvusetuks. Erandina tuleb seesugune abielu maksvaks lugeda, kui naine on sellest abielust raskejalgseks jäänud või kui mõlemad abikaasad enne abielu tühistamise asja otsustamist kohtus jõudsid abielulisse täiseasse. Abielutühistamise asjad kohtus algatatakse prokuröri ettepanekul või asjast huvitatud eraisikute palvel (Abielusead. § 13 I l.).

Huvitav on siin märkida, et abieluealsus üksikute riikide järgi võttes, on väga lahkuminev. Isegi Euroopa riikides tuleb ette suuri kõikumisi. Näiteks Saksamaal ei või meesterahvas abielluda alla 21 a., naisterahvas alla 16 a.; Prantsusmaal, Belgias, Itaalias, Rumeenias — meesterahvas alla 18 a., naisterahvas alla 15 a.; Portugaalias — meesterahvas alla 14 a., naisterahvas alla 12 a., Šveitsis, — meesterahvas alla 20 a., naisterahvas alla 18 a.; Rootsis — meesterahvas alla 21 a., naisterahvas alla 18 a. (Rootsi kuninga loal on võimalikud erandid); Soomes — meesterahvas alla 18 a., naisterahvas alla 17 a. Samasugune abieluealsus kui meil on maksev Lätis, Nõukogude Venemaal, Hollandis, Poolas.

Välismaalaste abielud, mis Eesti registreerimise asutustes sõlmitakse, peavad sisuliselt vastama mõlema abikaasa kodumaa mater-

jaal-seaduse, samuti ka meie Abieluseaduse §§ 2—5 nõuetele (Abieluseaduse § 11).

Sellest järgneb, näiteks, et 14 a. Portugaalia meeskodanik, kel oma kodumaa seaduste järgi on lubatud abielluda, ei või abielu registreerida Eestis enne 18 a. vanusesse jõudmist. Samuti ei või Eestis abiellu registreerida Šveitsi naiskodanikku, enne kui ta saanud 18 a., nagu seda nõuab Šveitsi seadus, sellele vaatamata, et Eesti kodanikud juba 16-aastaselt võivad abielluda.

Perekonnaseisuametnikult loomulikult ei saa nõuda, et ta tunneks välisriikide seadusi, sellepärast näebki Perekonnaseisu seaduse § 48 (R.T. 191/192 — 1925) ette, et välismaalased, kes soovivad Eestis abielluda, peavad perekonnaseisuametnikule esitama peale muude dokumentide veel nende kodumaa diplomaatliku või konsulaaresitaja tunnistuse selle kohta, et kavatsetava abielu sõlmimiseks ei ole takistusi nende isikute kodumaa seaduste järgi.

Edasi järgneb Abieluseaduse § 2., et alaealistest võivad Eestis abielluda 18- ja 19-aastased meeskodanikud ja 16-, 17-, 18- ja 19-aastased naiskodanikud. Kuid nagu selgub Abieluseaduse §§ 8. ja 9., peab neil abiellumiseks olema vanemate või eestkostjate nõusolek. Abieluseaduse §§ 8. ja 9. maks-mahakkamisega on kaotanud maksvuse Balti eraseaduse §§ 205 ja 351 (R.T. 33/34 — 1923. a. art. 23).

Miks peab alaealisel abiellumiseks olema vanemate nõusolek?

Vanemate nõusoleku nõudmine abiellumiseks on põhjendatud perekondliku alusega ja vanematele omase armastusega oma laste vastu ja hoolitsemisega laste heakäekäigu eest. Vanematel, kes rohkem elukogemusi kui lastel ja kes võimelised külmaverelisemalt kaaluma kavatsetava abielu tagajärgi, võivad tagasi hoida lapsi enne-aegselt abielust või abielu sidemest terveks eluajaks, mis ei luba olla õnnelik. Vanemate nõusoleku nõue on selles mõttes õigustatud, et sellega hoitakse ära kergemeelsed ja mõtlematud abielud. Teiselt-poolt avaldab poja või tütre abielu sageli mõju vanemate varanduslikule seisukorrale, nii näiteks, kui abiellunud poeg, kel ei ole ise-seisvat teenistust, elas vanemate kulul, kes pärast ta abiellumist peavad ülal pidama ka tema perekonna, ja sellepärast ei saa lubada poja abiellumist ilma vanemate nõusolekuta mitte ainult viimaste huvides, vaid ka ühiskonna huvides, sest materjaalselt kindlustamatu perekond, keda vanemad ei soovi ülal pidada, peab pöörduma ühiskonna heategevuse poole. Peale selle puudutab laste abielu kaunis tunduvalt vanemate huvisid, sest abiellumise tagajärjel tuleb vanemate perekonda uus liige. Selle uue liikme ja vanemate vahel tekivad mõõdapääsemata lähedad suhted. Kui vanemad ei ole abiellumisega päri, on need suhted alaliste arusaamatuste allikaks, mis oma korda võib kaks perekonda viia täielisele lahku-minekule. Niisugune lahkuminek jätab nii lapsed kui ka vanemad ilma moraalse ja varandusliku toeta (Motiivid Vene Tsiv. sead. kava § 3. Seifferti arh. XX. Nr. 137. Bukovsky Balti eraseadus seletus-tega lhk. 154).

Abieluseaduse § 8. põhjal peab vanemate võimu all oleval alaealisel olema vanemate nõusolek abiellumiseks. Sellest tuleb nii aru saada, et abielulistel ja seadustatud lastel on tarvilik mõlema vanema nõusolek, arvatud välja Abieluseaduse § 8. ettenähtud juhtumid, kus üks vanematest on teadmata äraolekul, on ilma vanema õigusega, on mõistuse kaotanud või üldse seesuguses olekus, kus ta oma tahtmist ei saa avaldada. Niisugustel juhtudel jätkub ühe vanema nõusolekust ja nimelt selle, kes teostab vanemliku võimu lapse üle.

Kuna Balti eraseaduse §§ 167 ja 172 põhjal vallaslapse üle kuulub vanemate võim emale, peab alaealisel vallaslapsel olema ema nõusolek abiellumiseks.

Samuti peab vastavalt Balti eraseaduse §§ 187 ja 188 adopteeritud lapsel olema adoptiiv-vanemate (mittelihaste vanemate) nõusolek abiellumiseks. Kui laps adopteeritud ainult üksiku (kas abielus või vallalise) isiku poolt, vajab ta selle isiku nõusolekut. Kui abielupaar on lapse adopteerinud ühiseks lapseks või on ühe abielupoole laps teise abielupoole poolt adopteeritud, siis on mõlemate nõusolek tarvilik, nagu abielulisel lapsel. Perekonnaseisusametnikule on siin mõõduandev adopteerimise kohtuotsus, missuguse ettenäitamist ta õigustatud nõudma. Kohtuotsuse järgi teeb perekonnaseisusametnik kindlaks, kes õigustatud avaldama nõusolekut.

Vanemate nõusoleku andmine on väga isikulise iseloomuga, seda võib ainult isiklikult anda, mitte näiteks voliniku kaudu.

Vanemate nõusoleku tagasivõtmine on lubatav abielu registreerimiseni.

Nõusoleku peab andma kirjalikult. Teisi vorminõudeid ei ole (vrld. Perekonnaseisu seaduse § 45 — R.T. 191/192 — 1925. a. ja Perekonnaseisu seaduse juhtnõoride §§ 41, 42 — R.T. 27 — 1931). Kui nõusoleku avaldusele ei kirjutata alla perekonnaseisusametniku juuresolekul ja temale allakirjutaja allkiri ei ole tuttav, peab allkiri olema tõestatud notari, rahukohtuniku, politsei või vallavalituse poolt (vrld. Perekonnaseisu seaduse § 38).

On alaealise abielluja vanemad surnud või teisel teel kaotanud vanemliku võimu, siis on alaealisel abiellujal tarvilik eestkostja nõusolek (v. Abieluseaduse § 9).

Balti eraseaduse § 270. põhjal võib tunnustada erandjuhtumel ja kaaluvatel põhjustel alaealise täisealiseks ka enne 20. eluaastasse jõudmist, kuid mitte varem kui ta on saanud 18-aastaseks. Balti eraseaduse § 271. põhjal annab alaealisele niisuguse tunnistuse vaestelastekohus, kelle määrus niisuguses asjas esitatakse kinnitamisele Rahukogule. Niisugusel juhtumil nõuab perekonnaseisusametnik alla 20 a. abielludasoovalt vanemate või eestkostja nõusoleku avalduse asemel vastava kohtumääruse esitamist.

Keelduvad vanemad, või üks neist, või eestkostja oma nõusolekut andmast alaealisele abiellumiseks ilma mõjuva põhjuseta (Abi-

eluseaduse § 9 on loetletud põhjused, millal eestkostja võib keelduda nõusolekut andmast), siis võib alaealise kaebuse peale loa anda abiellumiseks vastav vaestelastekohus.

Lõpuks olgu tähendatud, et vanemate või eestkostja nõusoleku puudumine on möödamineva iseloomuga abiellumisetakistus, mis kaob niipea kui abieluline on saanud 20-aastaseks. On abieluline alaealine siiski abiellu registreeritud ilma vanemate või eestkostja nõusolekuta, ei ole sellel asjaolul mõju abielumaksvusele, abielu jääb maksma. Kuid alaealistele, kes abielluvad ilma vanemate nõusolekuta, on nähtud ette karistus N. S. § 1566. Samuti võib võtta vastutusele perekonnaseisuametniku, kes registreerib alaealise abielu ilma vanemate või eestkostja nõusolekuta, oma võimupiiridest üleastumise või lohaka asjaajamise pärast (Rk. adm.-osak. seletus 13. III. 1930 nr. 6374).

Tehniline kaitse sissemurdmise vastu.

Dipl. ins. K. Anton.

Seltskonna ja kurjategija vahelises võitluses on tänapäeva tehnika mõlema teenistuses. Kaitseabinõud sissemurdmise vastu ei osutu alati küllaldasteks, seda tõendavad selgesti sageli juhtuvad suurejoonelised pankade röövimised; seepärast otsib tehnika veel uusi abinõusid, et teha võimatuks sissemurdmine või vähemalt kergendada sellele järgnevat kurjategija tabamist. Ka kõige parem rahakapp, kõige kindlam soomusüks, sissemurdmise vastu täiesti kindel võlv võib lõhutud saada inimeste poolt, kes pühendatud alarmseadiste saladustesse ja oskavad nendest mööda hiilida. Et varem või hiljem iga selline saladus ilmsiks tuleb, peab alatasa otsima uusi võimalusi, et sissetungijale tekitada uusi, ootamatuid takistusi.

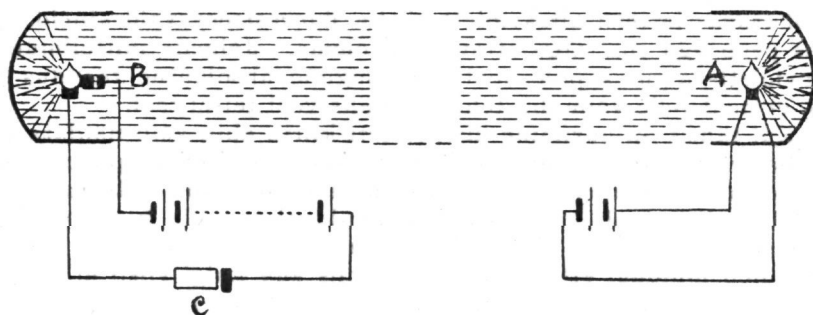
Et õigeajaline kurjategija tabamine pärast kordasaadetud tegu on eriti tähtis varanduse tagasisaamiseks, katsutakse kindlaks teha kurjategija isik, ilma et see tal enesel teada oleks. Selleks otsustatakse kasutatakse uuemaid optika- ja elektrileidusi.

Sissemurdja päästab, näiteks, valla ukse avamisel ultravioletti või infrapunase valguse allika, mille abil tema, ilma seda aimamata, saab fotografeeritud: ta valmistab ise juurdluse jaoks päevapildi. Teadmatult astub ta mingisugusesse massi, millesse ta kingad jäta-
vad täpse jäljendi. Erilised käepidemed ja kohad, mida ta tingimata peab puudutama, on valmistatud ette näpujälgede võtmiseks, sest et suurem jagu kurjategijaid eelistab veel tänapäeval, vaatamata daktüloskoopiale, töötada kummikinnasteta. Siis on olemas seadiseid, mis niisutavad kurjategija ülikonda või näppe peaaegu kustumatu värviainega või tugevalt lõhnavate kemikaalidega. Riidetükkide väljakiskumiseks ülikonnast seatakse üles nägematutes kohades konksud, naelad jne. Paljude Ameerika politseivalitsuste

poolt valmistatakse nüüd ka kurjategijate hääle ülesvõtteid. Hääle fonograafilist ülesvõtet võib teha isiku teadmata, kui ta hariliku jutuajamisega on ametis. Iseärasused inimese hääles annavad sageli politseiameetnikkudele võimaluse ära tunda kurjategijat. Kui on olemas täielik kogu hääle ülesvõtteid, siis võib kahjukannataja istuda mugavas toolis ja kuulata pealt kahtlustatavate röövijate hääli, et katsuda kindlaks teha kurjategijat, kes hüüdis talle „kæed üles“.

Et elektrijuhemega alarmaparaadid, kuigi nad hästi konstrueeritud, ei suuda täita viimasel ajal oma ülesannet, otsiti uusi võimalusi ja leiti neid nägematutes kiirtes. Niisugune kaitseseadis koosneb harilikult kolmest osast, mis üksteisega ei ole ühenduses ei tra-

tid ega nõõridega: kiirte väljasaatjast (A), n. n. valguse tundelise fotorakukesega varustatud vastuvõtjast (B) ja releest (C). Saatja täidab valvatava ruumi nägematute ultraviolettkiirtega, mis suunitud sel viisil, et sissetungija neid oma kehaga ehk ka kehaosaga peab kusagil katkestama. Nii kaua kui nägematud kiired katavad täielikult ja katkestamatult elektrilise fotorakukesega vastuvõtjas, jääb rele rahulikku seisukorda. Ta satub aga kohe alarmi seisukorda, kui nägematu valguse kiiri ka ainult osaliselt katkestatakse.

Täpsed katsed ja laiaulatuslised proovid Berliini politsei poolt on näidanud, et nägematu valguse kiired on parimaks ja asendamatuks ruumi kaitseks palumatu külalise vastu.

Aktiivse kaitse otstarbeks osutub ülalmainitud fotorakuke eriti väärtuslikuks. Nii, näiteks, on olemas „elektrilisi silmi“, mis koosnevad fotorakukestest ja mis valgustamisel taskulambiga valgustavad kogu ruumi. Neid kasutatakse abina valvurile, kui see oma ringkäigul kontrollib ruume. On vaja juhtida lamp ainult üheks hetkeks selle „silma“ peale, et ujutada üle kõik ruumid lühikeseks ajaks valgusega. Niipea kui lamp peidetakse, kustub üldine valgus. Teise seadise abil kutsub kurjategija, kes ruumi astudes tahtmatult lülitab sisse valguse, automaatselt politsei, ka siis, kui ta oma taskulambi valguse üheks silmapilguks laseb libiseda üle valgustundelise rakukesega. Tähendatud otstarveteks kasutatakse harilikult tundelisi kaalium-fotorakukesi. Sellised rakukesed võivad olla ka selleks, et

ühendada sisse automaatselt videviku saabumisel tänavavalgustus- ja signallampe ning neid jälle kustutada päikesetõusu ajal.

Väga paljud ained kiirgavad ultraviolettkiirte valguses isesuguselt ja sageli väga omapäraselt ja iseloomustavalt. Ainete loomusest oleneb, kas kustub see sära ühes ultraviolettkiirte kustumisega (fluorestsents) või kestab see veel mõne aja edasi (fosforesstsents). Fluorestsents- ja fosforesstsentsnähtused lasevad end ka päevapildistada. Seni oli see seotud suuremate raskustega, paljudel juhtudel isegi täiesti võimatu. Kuid umbes aasta tagasi tehti katse — ühe dokumendi võltsimise juures — saada fluorestsentspilti fotograferimise teel, katse õnnestus.

Müncheni kriminaalametnik Rubner leidis, et ka sõrmejälge võib kindlaks teha ultraviolettkiirte abil; sõrmejäljed sisaldavad sageli rasva- ja teisi ultraviolettkiirtes fluoresteeruvaid aineid. Igatähes peab aga siin väga ettevaatlik olema. Jälgede mitteilmumine ultraviolet-valguses pole veel mingisugune absoluutne tõendus selleks, et neid pole võimalik teha kindlaks veel teisel teel.

Kui tähtis on uurimine ultraviolettkiirte abil, võib näidata juhtum Baieri raudtee aktsiate võltsimise loos. Võltsijate poolt eemaldati keemilisel teel paberite tühistamistemplid ning võltsimise võis kindlaks teha ainult kvartsanalüüsilambi abil, mille konstruktsioon on rajatud ultraviolettkiirte olemasolule ja iseäraldustele.

Tuleb muidugi ette ka eksimusi, mis aga milgi viisil ei põhjene idees eneses, vaid ainult nõrgas, mitteküllaldases füüsilises kogemuses ja algajate vilumuse puudumises.

Kaitseabinõuna sisse murdmise vastu leiavad aga laialdasema kasutamise lähemas tulevikus uued, samuti nägematute, infrapunaste kiirte põhimõttel töötavad fotorakukesed. Nii vastoluliselt kui see ka ei kõla, võib siis elektri-hõõglampi süüdata tuletiku abil. Tuletiku nõrk leegikuma mõjub valgustundelisele rakukesele, mis lülitab sisse relee kaudu hõõglambi.

Ka tuletõrje alal, lahtise tule vastu, näitab fotorakuke paremaid teeneid kui seni tarvitatavad automaatsed tulekahju alarmseadised, mis põhjenevad kontaktosade soojusest paisumise põhimõttel.

Mürgitajannad.

Oskar Angelus.

Kurjategija isiku probleemi lahendamiseks on tehtud hulk tööd, selle probleemiga ühenduses olevate küsimuste lahendamiseks on tuntud teadlased rakendanud kõik oma oskuse ja teadmised. Seda on tehtud nii puht-teoreetiliste küsimuste selgitamiseks, kui ka puht-praktiliste küsimuste lahendamiseks. Kui on tegemist kurjategijaga, mõeldakse selle all eeskätt ikka meest, uurimistel minnakse välja meeste poolt toimetatud kuritegudest. Võib olla tuleb see sellest, et

meeskurjategijate arv on kultuurriikides keskmiselt kuus korda suurem kui nende naiskolleegide arv. Minule aga näib, et see nähe oleneb veel millestki muust. Naiskurjategijate probleem on hoopis raskem meeskurjategijate isiku uurimiste küsimusest, sest naise isik on seni jäänud meestele veel selleks sfinksiks, milleks ta oli mitmetuhanda aasta eest. Need vähesed teadlased aga, kes on uurinud enam-vähem naiskurjategijate küsimust, on mööda läinud algküsimumusest või seda selgitanud pealiskaudselt — naiste iseloomu küsimusest. Seetõttu tundub tihti, et elav filosoferimine naiskurjategijate üle (näiteks dr. Wulffen, *Das Weib als Sexualverbrecherin*) nagu ripuks õhus: see filosoferimine on osalt väga vaimukas, kuid ta on põhjendamatu. Tundub, et küsimusse on suhtunud mitte erapooletult, vaid mingisuguse eelarvamisega, mille tuumaks on mõte: naine on teisejärgu inimene, ta on sallitav, kuid mitte rohkem. Nende filosoferimiste tagant paistab välja Schopenhaueri vaimukas-vihane nägu ja Nietzsche piitsalüürika.

Nii on siis naiskurjategijate probleem üldse vähe lahendatud seepärast, et selle lahendamisele pole erilisel asutud, ja kuigi üksikud uurijad on püüdnud seda lahendada, on seda tehtud ühekülgsest. Siiski aga on selle probleemi lahendamine tarvilik ja eeskätt just puht-praktilistel kaalutlustel.

Kõikjal kultuurilmas maksavad — erandid välja arvatud — ühed ja samad karistused nii meestele kui naistele kriminaal-kuritegude alal. Ometigi aga tundub see ülekohtuna, ja seda seepärast, et mehe iseloom on sootuks teine kui naise oma, et mehe ja naise tahtejõu, kasvatus, füüsilise jõu, moraalse vastupanu võime jne. vahel on määratu suur vahe.

Prantslased, kes pole ainult väliselt galantsemad naiste vastu kui teised Euroopa rahvused, vaid kes hingeliselt kahtlemata ka tunnevad naisi paremini kui teised eurooplased, kes nendega ühendusesolevaid küsimusi on kõige enam uurinud, ja mitte sihiliku subjektiivsusega (nagu näiteks paljud sakslased), vaid arusaaja või vähemalt aru saada püüdva objektiivsusega, prantslased on esimestena seadnud naiskurjategijate suhtes üles küsimuse: kas naine on vähem süüdi kui mees või on tema vähem karistatav? Bonneville ja Spangenberg püüavad tõestada esimest, Michelet ja Granier aga teist. Juba 1895. aastal arutati Pariisis ühel kriminalistide koosolekul küsimust: „Kas on soovitatav naiste suhtes võtta tarvitusele eriline karistussüsteem? Kas on sellest küllalt, kui pannakse naisvanglates maksma eriline kodukord?“ Sel korral ei jõutud nendes küsimustes mingisugusele selgusele, nähtavasti kardeti vaidluste lõpptulemusi, mispärast hiiliti konkreetsetest vastustest mööda.

See aga on küsimus, mis nõuab lahendamist. Võib olla, et seda ei poolda naised, need naised, kes võitlevad naiste ja meeste ühesuguste õiguste ja kohustuste eest igal alal, järelikult ka ühesuguse vastutuse eest igal alal. Siin seisame huvitava nähte ees: teoreetiliselt karistuste vahel vahet ei ole, tegelikult karistatakse naisi pehmemalt kui mehi (eriti kuulsad on ses mõttes teadupärast Prant-

susmaa ja Ühendriikide kohtud); seda pehmemalt karistamist peavad naiste õiguste eest võitlevad naised õigeks ja heaks, s. o. kultuuriliseks, naised, kes nõuavad ühesugust vastutust mõlemale soole! Mina arvan, et inimsoo edasipüüdmissel ja edasijõudmissel langeb kord ka ühesuguste karistuste määramise (või selle määramise võimaluse) printsiip. Inimkond kahjuks ei pääse kunagi karistusseaduste vajadusest, olgugi et mõned, muidu tõsised inimesed sellest unustavad.

Kuid küsimus on nüüd: kas naine tõesti erineb kuritegude toimepanemisel mehest, kas tema kuritegude motiivid, kas need seesmised jõud ja eeltingimused, mis teda tõukavad kuritegude teele, on teised kui mehel. Õige on, et igas inimeses peitub kurjategija, et tänu ainult mitmesugustele teguritele, pääseb palju inimesi kuritegude toimepanemisest. Võiks vast ainult küsida, kui palju neist õieti pääsebki: iga kuritegu pole karistatav, iga isik pole tabatav.

Nendele küsimustele vastamine ei kuulu käesoleva artikli ülendasse. Siinkohal tuleb märkida, et määratu suurt osa mängib kuritegude toimepanemisel nii meeste kui naiste juures, nii otsekoheselt kui kaudselt — seksuaalelu. Meeste juures võib see vähem silma paista, neile ju lubatakse ka meie „kultuurilisel“ ajajärgul hoopis rohkem kui naistele, sest seisukohavõtjateks, ilmavaate tegijateks, moraali määrajateks on mehed.

Siiski on üldiselt tunnustatud seksuaalelu mõju kuritegevusele. Seda näitab muu seas see asjaolu, et akuutseks päevaküsimuseks uute kriminaalseadustikkude, vangistusseadustikkude ja kriminaalkohtupidamise seadustikkude väljatöötamisel on praegu n. nim. sterilisatsiooni küsimus, s. o. küsimus, kas ja millal võib kurjategija kallal panna toime sarnase operatsiooni, mille tagajärjel kaotab opereeritu võimaluse sigitada. Ja edasi soovitatakse veel kaugemaleminevat operatsiooni, s. o. sarnast, mille tagajärjel kaotab kurjategija üldse võimaluse suguliseks läbikäimiseks. Sarnane ettepanek olevat näiteks tehtud Kürteni protsessis, nagu teatavad ajalehed (näib küll, et ainult selleks, et päästa kurjategija elu põhimõtte alusel: maha surmanuhtlus). Eksiarvamiste ärahoidmiseks tuleb tähendada, et need ettepanekud ei käi ainult kurjategijate kohta seksuaal-alal, vaid kõikide n. nim. elukutseliste kohta.

Mis nüüd eriti puutub naistesse, siis on nende seksuaalelu üle vaieldud palju, erilise heameelega on seda teinud mehed — kellel muidugi ei saa olla täit arusaamist nendest küsimustest. Võib olla, et kord kui naisarstid, -kirjanikud ja -mõtteteadlased sundavad ennast, oma vaateid, oma teadmisi, oma uurimuste tagajärgi maksuma panna, saabub aeg, mil naine ja tema seksuaalelu ei ole enam selleks arusaamatuseks, mille selgitamise kallal murtakse pead.

Kindel aga on, et naine on oma seksuaaleluga rohkem seotud kui mees. Mõned uurijad, nagu nimetatud dr. E. Wulffen, on arvamisel, et naiste poolt toimepandud kuriteod olenevat täielikult ja ainult nende seksuaalelust. Samal seisukohal asuvad osaliselt ka teised teadlased, nende hulgas ka Lombroso. Viimane seab üles esimesena huvitava põhimõtte, mille järgi prostitutsioon on naiste ja

kuritegevus meeste kriminaalteedi väljendus, kuna prantslane Reinach on arvamisel, et prostitutsioon on naistele sedasama, mis hulkmine-kerjamine meestele. Kindel näib olevat, et prostitutsiooni olemasolu ongi teadlasi — mehi viinud arvamusele, et naiste sugu-elu tingib nende kuritegevust, kusjuures unustatakse kaht asjaolu, et prostituteerimine on leeb naiste füüsilistest võimalustest selleks, ja et on leeb ka meeste prostituteerimine, kuid arusaadavatel põhjustel hoopis väiksemas ulatuses.

Ühel alal aga näib naiste kuritegevus küll igapidi väga lähedalt seotud olevat nende seksuaaleluga: tapmiste alal mürgitamise teel, mis üldse kuulub naiste lemmikkuritegude hulka, ja missugusel alal nad on jõudnud meestest ette.

Järgmine juhtum, mis läinud sajandi lõpul Inglismaal aset leidis, näitab, kuidas tegutseb mürgitajanna ja missugusesse hädaohtu võib ta viia seltskonna.

Umbes aasta eest suri Broadmore hullumajas Christiane Edmunds, naine, kelle süüks oli kavatsus mürgitamise teel hävitada tervet linna.

Christiane Edmunds oli 36-aastane, kui ta sattus kuritegevuse teele. Ta oli normaalne naisterahvas, kes elutses Bringtoni linnas ja ennast kuidagi elatas käsitööga. Ta jäi korraga haigeks — ja see tõi pöörde tema ellu. Haigena palus ta enda juure arsti. Dr. Board, hoolitseja, tagasihoidlik arst, keda austas kogu linn, hakkas haiget ravima, kes temasse armus. Dr. Board jäi külmaks Edmundsi tunnete vastu, ta oli õnnelikus abielus ja ei mõelnudki armulugudele. Edmunds kirjutas pärast tervekssaamist arstile kirja, milles tunnistas oma suurt armastust arsti vastu. Viimane vastas kirjale tagasihoidlikult-sõbralikult, vaadates naisele kui patsiendile, keda vaja arstida ka õnnetust armastusest. Edmunds pidas aga selle kirja armastuskirjaks ja nägi arsti naises ainult takistust oma ja arsti õnnele. Ta tuli mõne aja pärast mõttele kõrvaldada konkurent mürgitamise teel. Selleks ostis ta shokolaadi, kastis selle strihniini ja viis shokolaadi proua Boardile, kellega ta oli vahepeal suutnud tutvuneda. Proua Board maitstes küll shokolaadi, kuid tundis kohe, et shokolaadil on mingi kõrvalmaik. Ta ei teinud aga asjast väljagi, sülitas tähelepanematult shokolaaditüki taskurätikusse ja andis selle oma mehele analüüsimiseks. Viimane tegi selgeks, et shokolaadile on strihniini lisatud. Dr. Board ei annud asjale käiku, keelas aga Edmundsile tema korterisse tulemise. Edmunds püüdis arstile siiski veel läheneda ja seletada, et tema on süütu, et tema saanud poest shokolaadi sel kujul, nagu ta seda edasi pakkunud pr. Boardile. Arst muidugi seda ei uskunud ja siis tekkis Edmundsil otse põrgulik plaan. Ta läks kauplusest kaupluse ja ostis shokolaadikompvekke, kastis need strihniini ja viis mürgitatud kompvekid tähelepanematult kauplustesse tagasi. Ja seda ainult selleks, et paista ilmsüütuna armastatud mehe ees. Varsti järgnesid linnas haigestumised ja isegi surmajuhtumid. Varsti selguski, et Edmunds on süüdlane. Tehti kindlaks, kust ja millal ta ostis strihniini, kus ja millal

ta vahetas kompvekke jne. Algas sensatsiooniline protsess, kusjuures Dr. Board veel päästis naise elu, seletades kohtueksperdina, et naine on hullumeelne. Ta paigutati hullumajja, kus tema üle 30 aasta viibis. (Andmed on toodud Oskar Breuckeri kirjatükist „Interessante Kriminalfälle“).

Selle naise kuritegevuse motiiviks oli õnnetu armastus ja õnnetu armastus ongi selleks tõekehtsuseks, mis naised on viinud tapmise teele. Peale õnnetu armastuse mängivad osa veel teised motiivid, mis aga kõik on seksuaalse maiguga, nagu armukadedus, kättemaksmine vastamata jäänud armastuse eest, abikaasa vihkamine.

Miks aga tapetakse just mürgiga? Ka mehed muutuvad õnnetu armastuse, armukadeduse jne. tõttu mõrtsukateks, kuid nad peaaegu kunagi ei tarvita isikute kõrvaldamiseks mürki. Juba Euripides paneb (2400 a. eest!) Medeale sõnad suhu: „kõige parem on tarvitada seda riista, mida naise käsi oskab tarvitada: mürki!“ Ja luuletaja tabas nende sõnadega küsimuse tuuma. Laske- ja löögi-riistade tarvitamine ei sobi füüsiliselt nõrgale, kartlikule ja ettevaatlikule naisele. Nende riistadega käitlemine nõuab ka teatud oskust, vilumust ja harjumust. See puudub naistel, see ei sobi nende iseloomuga, pealegi jookseb sarnaste tapmisriistade tarvitamisel verd, mida harilik naine ei taha näha. Mürgi abil võib vaikselt ja isegi tähelepanematult kõrvaldada inimesi, kui toimida ettevaatlikult. Ja meie näeme, et mürgitajannad annavad oma ohvrile tihti kauema aja vältel mürki väikestes doosides, mis lõppeks viib surma — sealjuures ise hoolitsedes haige eest ja lõpuks tema surma pealt vaadata (näit. kurikuulus Marquise de Brinvilliers, Sophie Charlotte Ursinus, Anna Günther, Anna Zwanziger, Marie Jeanneret jne.).

Mõned neist teotsevad veel eriti ettevaatlikult, nagu eeltähendatud Marquise de Brinvilliers, kes tegi (1630—1676) esialgu katseid loomade kallal, et selgusele jõuda, kui suur peab olema mürgidoos, et inimest kohe ei surmaks, vaid aegamööda, ja kui suur peab olema see doos, et inimene kohe sureks. Loomade katsed ei aidanud selle üle selgusele jõuda, ja siis võeti käsile juba inimmaterjal, mis tol ajal oli võimalik. Kurjategija andis mürki vaestele inimestele, kellele aimugi polnud, mis ta nendega toimetab, see sümpaatne daam! Nii saadi kätte soovitud tulemusi, millele rajades asuti väsimatule tööle.

See ja teised sellesarnased lood näitavad, kuivõrd järjekindlalt ja ettevaatlikult tegutseb mürgitajanna. Selle ettevaatusega on ka ühenduses soov „ravitseda“ haigeksjäänud — et jääda tema lähedusse surmani ja ära hoida soovimatuid üllatusi. Sarnased ettevaatusabinõud on annud tagajärgi: Sama Marquise de Brinvilliers võis takistamatult aastaid tegutseda, tappis sugulasi ja võõraid, et ainult jõuda soovitud eesmärgile: abielluda armastatud mehega. Gesche Gottfried (1783—1830) tegutses umbes 20 aastat enne kui ametiasutused hakkasid teda tapmises kahlustama.

Erilise kuulsuse omistas Lucrezia Borgia, Rooma paavsti Aleksander VI tütar. On võimalik, et tema kaasaegsed on teda tume-

damates värvides kirjeldanud, kui ta tegelikult oli, kuid et tema ühes oma isa ja vendade Cesare ja Giovanniga oli suuremaid mõrtsukaid, on selge. Selle naise eluloo iseärasuseks on see, et see näitab, kui võrd lähidalt võivad olla seotud mürk ja seksuaalelu. Tema seisis sugulises ühenduses oma isaga ja mõlemate vendadega, kellest üks — Cesare — tappis teise — Giovanni — armukadeduse pärast õe vastu, üles ässitatuna õest. Lucrezia Borgia mürgitas oma teise mehe ja saatis surma hulk mehi, oma armukesi. Alati kordus sama lugu: kui naine oli tüdinenud ühest armukesest, andis ta talle müri. Selleks oli tal eriti prepareeritud mürk, mis nimetati cantarellaks. Sel ajal oli mürgitamine üldse Itaalias väga moes, nii et osaliselt saab selle naise teguviisi seletada ka olukorra ja ümbruskonnaga. Ta abiellus kolm korda, viimane abielu Ferrara hertsogi Alfonsiga oli väga õnnelik, sellest abielust sündis kolm last ja — naine jättis mürgitamise. Nähtavasti leidis ta kord elus täielise rahulduse.

Lucrezia Borgia elulugu on ka veel selle poolest huvitav, et rahvas hakkas temale kui pühale vaatama. Samasuguse au osaliseks sai ka Marquise de Brinvilliers, Sophie Ursinus ja teised. See on osalt seletatav seega, et rahvas ei tahtnud uskuda nende kuritegudesse. Nad olid kõik ilusad inimesed, olid — vähemalt väliselt — väga jumalakartlikud, aitasid vaeseid inimesi, toetasid (Borgia) kunstnikke jne. Kui neid, nagu Marquise de Brinvilliers'd ja Sophie Ursinus't kohtu poolt süüdi mõisteti, jõudis rahvas arvamisele, et tegemist on hirmsa ülekohtuga ja püha inimese ettekujutus oligi valmis. Ja kui palju oli selleks XVII ja ka veel XVIII sajandil rahvale vaja!

Ei saa nimetamata jätta veel seda, et paljud mürgitajannad pidasid ka päevikuid, kuhu märgiti ohvrite arv ja tihti terve surmamisprotseduur. Sarnaseid päevikuid pidasid näiteks Marquise de Brinvilliers, Sophie Ursinus, Anna Zwanziger, Gesche Gottfried. Kõige iseloomustavamaks on, võib olla, m-me Voisine'i päevik, kes elas XVII sajandil. See daam tegutses Pariisis, St.-Germain eeslinnas, ja tema erialaks oli tuleviku ettekujutamine, kusjuures ka ise kohe oma ennustusi täitis. Kui, näiteks, tema juure tuli abikaasa, kellel oli südamel soov ja küsimus, kas ta varsti leseks jääb, nimetas Voisine temale hinna ja abikaasa suremiseaja. Surmapäev osutus alati õigeks. See naine aitas pariislastele kergendada südametunnistust, kellelgi polnud vaja ise tegutseda, kõik võisid teha ilmsüütu näo ja pisarad silmis kahetsust tunda teisepoole varajasest surmast. Läbiotsimisel leiti Voisine'i juures suur päevik, kus olid „asja“ korraldamise järjekorras sisse kantud kõik operatsioonid. Igapidi täpne raamatupidamine, mis viis Voisine'i surma ja hulk inimesi kohtu alla.

Selle naise tegevuses leiame sootu uue motiivi — raha. Ka teiste mürgitajannade juures kerkib päevalgele mõnel korral sama motiiv (Gesche Gottfried ja teised), nende juures pole aga see peamotiiviks, vaid enam-vähem tähtsaks kõrvalmõjaks. Kuid näib, et Voisine'i juures olid mõõduandvad peale raha veel teised motiivid,

ja suuremalgi määral. Ta oli nähtavasti sadist, kellele pakkus seksuaalset lõbu, heaolu teisi tappa, eriti teisi naisi. Pealegi mõjus kahtlemata temale väga suurel määral teadmine, et tema käes on abinõu, millega võib tulevikku teha, seda tulevikku, mida ta ise ennustas. Tihti ongi mürk naise käes abinõuks võimu näitamiseks, triumfeerimiseks meeste üle, eriti nende üle, kes neid tähele ei pane. Seda tõendab eriti Anna Zwanzigeri elulugu, kes oli inetu ja väliselt vastik naine ja kes, näiteks, katsus surmata mürgi abil üht poeselli ja üht lesknaist, kes teda pilkasid, üht postikandjat, kes teda vihastas, ja üht jooksupoissi, kes tema vastu oli jäme.

Ei ole võimalik ka kas või paari lausega puudutada kõiki mürgitajannade iseärasusi, kuid ühe iseärasuse juures tahaks küll peatuda. Naised on üldse usklikumad kui mehed, naised nõuavad oma tunnete elule elavust, mehed mõistuse elule. Usk annab paljudele naistele tunnete rahuldumist. Palju usklikke leidub ka mürgitajannade seas; püha näoga on mitmed neist läinud timuka ette, kuid see pühadus on olnud ainult maskiks, need naised ei tule siin arvesse. Ferri andmetel lubas keegi Pampilia Zambeccari Loreta Püha Madonnale pühendada kuldkarika, kui ta aitab teda mehe mürgitamisel! Havlock Ellis kõneleb ühest mürgitamis-katsest, kus naine, kui ta püstitas juba oli hakanud oma meest mürgitama, kirjutas sõbrannale: „Tema ei ole eilsest saadik päris terve, ja ma uskusin, et Jumal algab oma tööga. Kui ometi Jumalal oleks meiega halastust, kuidas ma teda kiidaksin! Kui ta kaebab (muidugi mürgi mõju üle), siis tänan ma südamest Jumalat!“ Sõbranna vastas: „Tahan Jumalat paluda, et ta meid aitaks!“ Mõrtsukas kirjutas vastuseks: „Eile oli ta haige ja ma arvasin juba, et Jumal on oma tööd alustanud. Ma nutsin nii palju, nii et päris võimatu on, et Jumalal pole halastust minu pisarate vastu!“ Siin on küll igasugune kommentaar liigne.

Lõpuks olgu tähendatud, et mürgitajannadest on kirjutatud paljud kuulsad luuletajad, kirjanikud, peale alultähendatud Euripidesi veel, näiteks, Shakespeare („Cymbeline“), Tolstoi („Pimeduse võim“) ja ka üks naiskirjanik — Klara Viebig („Absolvo te“). Isegi muinasjuttudes leidub mürgitajannasid (Lumivalguke). Ja nii rahvaluule kui ka kirjanikkude teosed seovad alati mürgitajanna teotsemist seksuaallega.

Soome politseiorganisatsioon.

August Tammann.

Ajalooline tagasivaade. Administratiiv-korraldus sai Rootsist ja Soomes endale kindla kuju Gustav II Adolphi ajal. Oma käsukirjaga 27. juulist 1624. seadis ta korrariikmüüstest tingitud kaebuste tagajärjel üle kogu riigi ametisse maahärrad (ku-

bernerid), kelle kohustised tänapäevani on püsinud peajoonetes samasugustena, nagu need 1634. a. konstitutsiooniga ja 1635. a. instruksiooniga neile määrati. Rootsi konstitutsioon on vahepeal küll teinud läbi nii mitmedki muudatused, kuid maakondlik administratsioon jäi neist peaaegu puutumata.

Maahärradele antud instruksioonid, mis uuendati 1687. ja 1734. a., kohustati neid hoolt kandma selle eest, et maal ja linnades valitseks hea kord, et iga kodanik takistamatult leiaks seaduslikku kaitset ning võiks kasutada temale kuuluvaid õigusi. Eriti kohustab instruksioon silmas pidama kodaniku kodurahu kaitset, vägivalla ja ülekohtu takistamist ning süüdlaste vastutuselevõtmist. Abiks maahärradele korrakaitse alal määrati n. n. kihelkonnaülemad (kruununvouti) ja viimastele alluvad nimismehed. Nimismees-tele omakorda määrati abiks silla- ja jahivanemad, küüdimehed jne., kelle ülalpidamiseks võeti iga hoone korstna pealt isegi erilisi makse.

Korrakaitse alal olid oma kohustused ühtlasi linnavalitsustel. Juba 1619. a. linnaseaduses oli tähendatud, et bürgermeistril ja linnanõukogul tuleb valvata rahu ja korra eest linna piirides, mis otstarbel seadus neile samal ajal andis õiguse tegutseda, nagu nad seda ise paremaks peavad. Tähendatud õigust ei riivanud milgi viisil ka hilisem seadus ja instruksioon maahärrade kohta, vaid määras, et maahärral tuleb hoolitseda korrakaitse eest linnades ühes magistraadiga ja kodanikkudega. Linnadel, järelikult, oli õigus ise endale politseinikke-korralvureid ametisse seada, kusjuures nad täielikult katsid ka oma politseikorralduse kulud.

Sattudes 1809. a. Hamina rahulepingu tagajärjel Rootsi alt Vene alla, jäid rootsiaegsed põhiseadused Soomes teatavasti edasi maksma. Maa ülemvalitsus anti 1816. a. erilise kõrgema administratiiv-organi — Keiserliku Soome Senati — hooleks, kelle alla kuulus ka üldine korra ja julgeoleku valve. Ülimaks täidesaatva võimu kandjaks sai kindralkuberner, kelle ülesannete hulka 1812. a. instruksiooni järgi kuulus ka politsei kõrgem ülevalve „linnades ja maal“. Senine administratiivne jaotus Soomes — läänid, kihelkonnad, nimismehapiirkonnad — jäi püsima ning maahärrad, keda 1837. a. peale hakati kutsuma kubernerideks, jäid edasi politsei juhiks oma kubermangus.

1897. aastast alates korraldati Helsingi, Turu, Viiburi, Tampere, Pori, Hämeenlinna, Kuopio, Hanko ja Vaasa politseikorraldus eriseadlustega ümber nõnda, et kindralkuberner nimetas igasse tähendatud linna politseimeistri, muu juhtiva koosseisu nimetas kuberner ning alamad politseiametnikud määrati ametisse politseimeistri poolt. Politsei ülalpidamiseks kulud kandis linn, kuid riik võttis nendest teataval määral osa.

Maal sündis politsei ümberkorraldamine 1898. a. seadlusega ning instruksioonidega kihelkonnaülematele, nimismees-tele ja politseikonstaablitele. Nende järgi jäid esimesed endist viisi politsei-ülemateks kihelkondades, nende all tegutsesid oma piirkonna polit-

seiülematena nimismehed, ning igas nimismehapiirkonnas pidi ametis olema nii mitu politseikonstaablit (kordnikku), nagu määras Senati majandusosakond kokkuleppel kindralkuberneriga. Kõrgemaks politseivõimuks oma kubermangus oli 1894. a. instruksiooni kohaselt kuberner, kes kuulus kindralkubeneri ja senati majandusosakonna alla.

Vene surve maksmapanemisel Soomes tuli mõnesuguseid muudatusi muidugi ka politsei korralduses ja tegevuses. 1903. ja 1904. a. vastavad seadlused tühistasid magistraatide järelevalve politsei üle, andes selle kuberneride ja neile alluvate kihelkonnaülemate hooleks. Palgad politseile maksis riik ja omavalitsustel tuli vastav summa politsei ülalpidamiseks tasuda otseteed riigikassasse. Politseiametnikkude suhtes seati sisse nõue, et need peavad peale kohalikkude keelte oskama ka vene keelt. Ja lõpuks: vene sandar-meeriale anti luba tegevuseks ka Soomes. Kõigi nende muudatuste tegelikuks tulemuseks oli see, et soomlastest administraatorid vallandati ametist, kubernerideks hakati nimetama vene mehi ja vähemalt linnade politseiasutused muudeti täielikult tolleaegse vihatud survesüsteemi käsilasteks. Politsei kaotas selle tõttu rahva usalduse ning põhi, millele toetus Soome politsei varem edukas tegevus, hävines täielikult.

Nii kestis see 1917. aastani. Siis tuli Soome politsei alal jällegi põhjalik pööre. Vene politsei kõrvaldati ametist ning linnadesse loodi miilitsa nime all ajutine korrakaitse. Uue valitsuse poolt selle järele kokku seatud uus politseikorraldus nägi ette, et igasse linna tuli asutada eriline korrakaitsekomitee, koosnev vähemalt 5 linnavolikogu poolt valitud liikmest; enamus viimastest pidi aga kuuluma organiseeritud töölistkonna ridadesse. Tähendatud komitee pidi juhtima kogu politseitegevust. Korralvalve ülemalt (politsei nimetust ei tahetud tol ajal üldse suhu võtta) ei nõutud mingit teenistusstaazi, ta oli valitav linnavolikogu poolt, kes ametisse võttis ja ametist vallandas ka kõik muud politseiametnikud. Kogu politseiasutus pidi olema täielikult omavalitsuslik, riik pidi tasuma ainult ühe kolmandiku tema ülalpidamiskuludest. See uus politseikorraldus ei saanud aga üldse seaduseks: enne tuli vahele Soome vabadussõda.

Soome praegune politseikorraldus. Otsekohe pärast Soome iseseisvaks saamist korraldati politsei muidugi jälle uuesti ümber, kuni 14. veebr. 1925. antud uus politseikorralduse seadus lõi lõpuliku aluse Soome praegusele politseiorganisatsioonile. Selle järgi kujundab politsei Soomes enesest ühtlase terviku, vahet tegemata maa- ja linnapolitsei vahel. Tema ülalpidamine on riikiline ülesanne, järelikult politsei allub täielikult riigile, kuigi politseikulude kandmisest ka linnad võtavad osa.

Soome politsei ülesanded on: „Alal hoida üldine kord ja julgeolek, võidelda kuritegevuse vastu, võtta süüdlased-kurjategijad seaduslikule vastutusele ning täita üldse ülesandeid, mis seaduste, seadluste ja kinnitatud juhtnõuude järgi politseile kuuluvad.“

Politsei ülemjuhatus kuulub siseministeeriumile, kus selleks on olemas eriline politseiasjade osakond. 1927. a. seadlusega on poliitilise politsei asjad tähendatud osakonna alt eraldatud ja kujundavad oma-ette iseseisva osakonna.

Politseikorraldus vastab maa üldisele administratiivsele korraldusele. Kubermangu (lääni) piirides juhib ja valvab politsei tegevust kuberner (maahärra). Kihelkonnas on politseitegevuse juhiks kihelkonnaülem. Iga linn ja maal iga nimismehapiirkond kujundab politseilise tegevuse mõttes oma-ette politseiringkonna. Tarbekorral võidakse eri-politseiringkonnaks kujundada ka alev, alevik või muu territoriaalne üksus. Niisuguseid jaotusi otsustab siseministeerium, ära kuulates vastavate ametivõimude arvamisi.

Politseiülemateks on politseimeistrid, nimismehed või politseikomissarid. Politseimeistri nimetust kannab politseiülem n. n. täieliku politseikorraldusega linnades, millisteks on praegu: Helsingi, Porvoo, Hanko, Turu, Pori, Rauma, Hämeenlinna, Tampere, Lahti, Viiburi, Kotka, Lapeenranta, Mikkeli, Kuopio, Vaasa, Pietarsaari ja Oulu. Teistes linnades kannab politseiülem politseikomissari nimetust. Maal on politseiülemaks oma ringkonnas nimismees või — kui nimismeha piirkond territoriaalselt jaotatud — nimismeha abi. Kui politseipiirkonnast alev, alevik või muu territoriaalne piirkond on eraldatud politseikorralduse mõttes iseseisvaks, siis võib sealne politseiülem ka maal kanda politseikomissari nimetist.

Kihelkonnaülem (kruununvouti) on kihelkonnas 1) kõrgeim politseivõim,* 2) kõrgeim ametlik süüdistaja, 3) maksude sissenõudja ja 4) sundtäitmiste ja kohtuotsuste täidesaatja. Suurema osa politsei ja ametliku süüdistaja, s. o. prokuröri, ülesannetest täidavad siiski nimismehed, keda kihelkonnaülem võib kasutada ka sundtäitmiste ning kohtuotsuste täidesaatmise ülesannetes, kuid maksude sissenõudmist tuleb kihelkonnaülemal või tema asetäitjal alati enesel toimetada.

Kõrgeima politseivõimuna, „politseiülemana“ kihelkonnas tuleb kihelkonnaülemal silmas pidada, et alal hoiduks üldine kord ja julgeolek. Tal on õigus seks otstarbeks anda määrusi (iga juhtumi jaoks eraldi), määrata nende rikkumise eest väiksemaid rahatrahve jne. Olles politseiülem, kihelkonnaülem politseinikuna harilikult ei tegutse, kuid kui üldist korda ja julgeolekut ähvardab rikkumine või on niisugune juba sündinud, on ta kohustatud tarviduse sunnil ehk kubeneri või muu kõrgema ametivõimu käsul täitma ka politseiniku ülesandeid. Ametliku süüdistajana esineb kihelkonnaülem tegelikult harva, ainult erandlikkudel, raskematel kuriteojuhtudel.

Maksude sissenõudjana peab kihelkonnaülem toimetama järjekorraliste maksude kui ka muude riigile kuuluvate rahasummade sissenõudmist.

*) Seda on ta aga rohkem vormiliselt, sest tegelikult on kruununvouti muud ülesanded niivõrd aeganõudvad, et politseifunktsioonid peaaegu täielikult on jäänud nimismehale.

Sundtäitmiste ja karistusotsuste täidesaatmisülesandeid ei tarvitse kihelkonnaülemal alati enesel toimetada, vaid seda võib teha ka nimismees või eriline nõudmiste täidesaatja kas kihelkonnaülema (kui ülesande talle on annud kihelkonnaülem) või oma enese (kui ülesande talle on usaldanud kubermanguvalitsus) vastutusel. Ainult väljamõistetud kinnisvarade müüki ja mõningaid muid seaduses ettenähtud talitusi pole kihelkonnaülemal õigus teiste hooleks jätta. Selle vastu peab aga avalikkude maksude ja kohustuste sissenõudmine sündima alati kihelkonnaülema vastutusel ning isegi kubermanguvalitsusel ei ole õigust nimismeelest ega muud isikut seda kohustatu oma vastutusel tegema kohustada.

Nimismees on õieti üldine administratiiv-ametnik oma nimismehipiirkonnas. Seadustega ja seadlustega on talle määratud väga mitmesugused ülesanded ning neid saab ta peale selle veel kõrgematelt ametivõimudelt, eriti kubermanguvalitsuselt ja kihelkonnaülemalt, kelle käsualune ta on; peale selle on ta kohustatud ametiabi andma veel omavalitsusliikudele ja kiriklikkudele ametivõimudele ning teataval määral isegi eraisikuile. Nimismehel mitmekülgses tegevuses võime eriti tähtsate külgedena välja tõsta tema ülesandeid 1) politseivõimuna, 2) ametliku süüdistajana ja 3) täidesaatva võimuna.

Politseivõimuna on nimismees n. ö. „ülempolitseinik oma ringkonnas“. Tal on korra ja julgeoleku alalhoidmiseks õigus rahatrahvi ähvardusi sisaldavaid määrusi anda nagu kihelkonnaülemalgi, ainult rahatrahvi ülemäär, mida nimismees võib määrata, on väiksem. Ta tegutseb ise politseinikuna, paneb toime koduseid ja isiklikke läbiotsimisi, areteerimisi jne. Toimetab kuritegude juurdlust ja peab selle kohta protokollid, kui kuritegu kuulub suuremate liiki. Korraldab politseivalvet rahva suurema kogunemise juhtudel jne.

Ametliku süüdistajana oma esimeses kohtuastmes on harilikult just nimismees, algatades ja ülal hoides süüdistust ning ametliku süüdistuse alla kuuluvais kui ka kahjukannatajate poolt temale teatatud erasüüdistuste asjus.

Kohtuotsuste täidesaatjana ei ole nimismehel nii iseseisvat seisukorda kui kihelkonnaülemal, vaid ta tegutseb sellena ainult eriliste määruste najal.

Politseiosakonnad. Tarbekorral võib politseiasutus teatavas piirkonnas jaguneda eriosakondadeks ja osakond erivalve-kondadeks, millise jaotuse otsustab kuberner vastava politseiülema ettepanekul. Täieliku politseikorraldusega linnade politseileiame niiviisi korralvalve-, kriminaal-, liiklemis- ja komblusosakondi. Varustuse alusel tekkinud jaotuse tulemusena leiame politsei ratsaosakondi, mootor-osakondi jne. Kõige harilikum ja levinenum on aga jagunemine korra- ja kriminaalpolitsei osakondadeks. Seadus nimelt nõuab, et „kurjategijate selgitamiseks ja kuritegevuse vastu võitlemiseks tuleb igas linnas võimalust mööda ametis pidada üks või rohkem kutseliselt ettevalmistatud kriminaalpolitseinikku, kusjuures suuremates linnades selleks tuleb luua eriline politseiosakond. Ku-

bermangu tarbeks tuleb ametis pidada tarvilik arv kriminaalpolitseinikke, kelle asukohta ja tegevuspiirkonna määrab kuberner.“

Iseseisvat, korrapolitseit rippumatut kriminaalpolitseid Soomes seega ei ole, vaid kriminaalpolitsei on korraldatud üldpolitsei eri-osakondadena, mille eesotsas seisab politseimeistrile alluv eriulem (etsivän osaston päälikkö või rikospoliisikomisario).

Maa tarvis ametiseseatud kriminaalpolitseinikud on kubeneri määruste kohaselt paigutatud kubermangus asuvate linnade politseiasutuste juure, kust maa politseiringkondade ülemad neid kuritegude uurimisele võivad endile abiks kutsuda.

K r i m i n a a l j u u r d l u s e k e s k k o h t. Kogu riigi tarvis on olemas veel eriline kriminaaljuurdluse keskkoh (rikostutkimuskeskus), mis allub vahetult siseministeeriumile. See on asutatud 1926. a. ning tema korraldus ei ole kujunenud lõplikult. Tema eesotsas seisab politseiliste kogemustega jurist. Praegu töötab ta kahe osakonnaga: sõrmejälgede büroo ja kriminaal-laboratoorium ühes päevapildistamiskeskkohtaga. Kriminaaljuurdluse keskkoh seisab ühenduses pealinnas töötavate eri-laboratooriumidega ja spetsialistidega, et ta suudaks paremini anda ja nõutada kriminaaljuurdlusel tarvisminevat selgust. Asutuse juure on asutatud üleriikline kurjategijate registratuur kaardisüsteemi alusel, kusjuures igal kaardil on päevapiltlikud ülesvõtted kurjategijast, tema sõrmejäljed ning muud iseloomustavad andmed. Sõrmejäljed on süstematiseeritud Galton-Henry süsteemi kohaselt ja selle kõrvale on asutatud veel monodaktyloskoobiline sõrmejälgede kogu, kuhu registreeritakse ainult kurjategijad, kes süüdi sissemurdmises või sissemurdmise katses. Peale selle on oma identifitseerimiskogud ja päevapildistuskogud veel suuremate kohalikkude politseiasutuste juures (suuremates linnades). Viimasel ajal on uusi sobivaid päevapildiaparate ja muid tehnilisi vahendeid muretsetud isegi maal asuvatesse tähtsamatesse politseipiirkondadesse.

P o l i t s e i a m e t n i k u d. Politseiametnikkudeks on eelpool tähendatud politseimeistrite, -komissaride, nimismeeste kõrval: kantseleiametnikud, ülemkonstaablid, kontrollkonstaablid, konstaablid ja juhatajad. Linnade politseiasutustes võib olla veel mitmesuguseid lisaametnikke, nagu: politseimeistri abi, politseimeistri juriidiline abi, osakonna juhataja, osakonna juhataja abi, käskudetäitja ohvitser, sekretär, sekretäri-abi, majandusülem, laoülem, laekur, kirjutaja jne. Nende ülesanded määratakse kindlaks siseministeeriumi poolt vastava kubeneri ettepanekul antud üksikute instruksioonidega. Üldist instruksiooni kõigi politseiametnikkude kohta pole antud sellepärast, et praegust politseiorganisatsiooni Soomes ei peeta veel lõplikult väljakujunenuks.

P o l i t s e i ü l d i s e d k o h u s e d j a õ i g u s e d. Neist toonitab seadus kõigepealt, et politsei ametis kui ka eraelus peab esinema nõnda, et politseinikkonna autoriteet selle all ei kannata. Sellest üldreeglit üleastumise puhul võib politseinikku karistada distsiplinaarselt, teda isegi ametist vallandada. Politseinik peab kuu-

lama oma ülemuse sõna ja täitma juhtnööre ning määrusi, mida see seaduse ja oma kompetentsi piirides talle jagab. Politseinik on kohustatud ametialaliselt abiks olema teisele politseinikule, muile ametivõimudele ja eraisikuile, esinedes seejuures viisakalt ja lahkelt ning talitades oma tegevuses erapooletult ja rahulikult. Politseinikul oma kompetentsi piirides on õigus anda määrusi, käske ja keeldusid, mida igaüks peab täitma. Kui mõne isiku ülekuulamine politseiametniku ees, kuritegevuse selgitamise või mõne muu mõjuva põhjuse pärast on tähtis, isik aga keeldub oma piirkonna politseisse ülekuulamisele ilmumast, on politseiülemal ehk tema kirjaliku määruse kohaselt mõnel teisel politseinikul õigus teda ülekuulamisele tuua. Politsei on õigustatud isikut ülekuulamise otstarbel ka areteerima, kui see on tundmatu ning keeldub tarvilikke teateid andmast oma isikust. Areteerimisest tuleb ülemusele kohe teatada ning omavoliline areteerimine või ülekuulamisele toomine on keelatud karistuse ähvardusel. Ülekuulamise üle tuleb pidada protokoll ning tarbekorral teatada sellest vastavale süüdistajale, et ta võiks ülekuulamist pealt kuulama ilmuda. Ülekuulamise protokoll vangistatu kohta peab valmima nii kiiresti, et asja võiks kohtus arutusele võtta linnades hiljemalt 8 päeva ja maal hiljemalt 1 kuu pärast seda, kui kohtunikule saadeti teade ülekuulatu vangistamise kohta.

Politsei koosseis on Soomes praegu umbes 4000 isikut, sellest arvust asuvad enam kui pooled linnades. Siin ei ole kaasa arvatud neid ülemääraseid politseinikke, keda kubernerid võivad ametisse seada riigi poolt seks määratud erikrediitide, omavalitsuste poolt määratud summade või eraisikute ning ühingute poolt antud toetuste varal, samuti ka mitte keeluseaduse politseinikke, keda võib ametisse seada ja ülal pidada keeluseaduse rikkumiste eest sisenõutud trahvide, konfiskeeritud salapiirituse müügist saadud summade jne. varal. Naisterahvad võivad Soome politsei koosseisu kuuluda ainult teatavate kitsendustega. Nimelt ei või naisterahvad olla politseiülemateks ega korrapolitsei konstaabliteks. Seni on naispolitseinikke rohkemal määral kasutatud ainult politsei kombulvalve osakondades ja võrdlemisi väga rahuldavate tagajärgedega.

M u n d e r j a v a r u s t u s Soome politseinikkudele on kindlaks määratud 1923. a. 15. dets. seadlusega, mis nõuab, et politseiametnikkudel oma ametikohuste täitmisel tuleb esineda ametlikult kindlaks määratud mundris. Politseimeistrid, nimismehed ja tarbekorral maapolitseinikud võivad oma ametitoimetusi täita ka erariides. Ainult erariides esineb kriminaalpolitsei, kelle ametnikud kannavad erilisi ametimärke. Politseiametnikkude varustuseks on puunui ja brovning-revolver, ratsapolitseil — mõök. ülemkonstaablitel ja kontrollkonstaablitel tupp-oda hõbetuttidega ning brovning.

Politsei tehnilisele varustusele on eriti viimasel ajal hakatud rohkem rõhku panema. On muretsetud politseile automobiile, mootor- ja jalgrattaid, kiirmootorpaate, ning maal on politseinikkudele riigi kulul sisse seatud telefonid. Politseikoeri on valveks kui ka kurjategijate tagaajamiseks ja riigil on Hämeenlinna lähedal oma politseikoerte kasvatus- ja õppeasutus.

„Politseiteated“ - nimelist informatsioonilehte, mis sisaldab kurjategijate otsimiskuulutusi ja muid tarvilikke teateid, antakse siseministeeriumi poolt välja kord nädalas ning saadetakse hinnata kätte kõigile politseinikkudele.

„Soome Politseileht“, kutseharidusline eriajakiri Soome politseinikkudele, ilmub 1921. a. saadik seks asutatud eri-kirjastusühingu väljaandel ja riiklikul toetusel.

Politseinikkude ettevalmistamiseks asutati Suomenlinna juba 1918. a. ajutine riigi politseikool, kus kaks korda aastas peeti kursusi sinna üle kogu maa kokkukomandeeritud politseikonstaablitele; hiljem hakati seal korraldama üks kord aastas veel erikursusi kriminaalpolitseinikkudele. 1929. a. 15. veebr. seadusega muudeti see kool alaliseks.

Peale selle peetakse politseinikkudele harjutuskursusi kubermangudes, iga kubermangulinna politseiasutuse juures, kus antakse politseikonstaablitele õpetust üksikutes ametiainetes. Niisuguste kursuste juhatajaks (neid peetakse tarviduste kohaselt ja kubermangus olevaile politseijõududele vastavalt kahed-kolmed kursused aastas) on eriline politseiametnik — politseiinstruktor (poliisiohjaaja), kelle ülesandeks on peale selle kursuste vaheaegadel sõita kubermangu politseiasutusi mööda ringi tutvumiseks politsei kohaliku seisukorraga, neile nõu ja juhatuse andmiseks ning kubernerile ettepanekute tegemiseks politseitegevuse parandamise ja süvendamise asjus. Harjutuskursused on harilikult 6-nädalalised, millisest ajast 5 nädalat tarvitatakse teoreetiliseks õpetuseks ning 1 nädal praktikaks kubermangulinna politseiasutuses. Kursustele komandeeritakse kubermangu mitmetest osadest korraga umbes 20 konstaablit, kes peale palga jätkumise saavad kursuste aja eest ühtlasi komandeerimisraha. Õpetajateks kursustel on peale kubermangu politseiinstruktori kubermangu politseiametnikud ja muud saadavalolevad jõud.

Riigi politseikoolis sünnib politseinikkude põhjalikum ettevalmistamine. Koolis on kaks klassi, kusjuures I klass jaguneb kaheks paralleelklassiks. Neist on I-a klass määratud korrakonstaablitele ja teine, I-b klass, kriminaalpolitseinikkude ettevalmistamiseks. Esimeses klassis antakse täiendavat õpetust eeskätt niisugustele politseikonstaablitele, kes kubermangu harjutuskursused on lõpetanud parimate tagajärgedega. Teine, kõrgem klass, on määratud õpetuseandmiseks isikuile, kelle teadmised ja haridus küllaldased näivad olevat selleks, et nad võiksid pääseda alama politseijuhi — nimismehelise või politseikomissari kohale. Tähenadatud klassi vastu võtta võidakse mitte ükski neid, kes politseiteenistuses juba seisavad, vaid ka neid, kes politsei alale end alles mõtlevad pühendada. Kriminaalpolitseinikkude kursustel (I-b klassis) antakse ametilevastavat praktilist ja teoreetilist õpetust nii tegelikkudele kriminaalpolitseinikkudele kui ka neile politseiametnikkudele, kellel on kalduvusi ja tahtmist kriminaalpolitseinikkudeks hakata. Võimaluse korral võidakse sinna õpilasteks vastu võtta isegi neid,

kes seni on seisnud politseitegevusest väljaspool. Õppeaeg I-a klassis on vähemalt 4 ja I-b ning II klassis vähemalt 5 kuud. I-a kl. kursusi peetakse igal aastal 2 ning I-b ja II kl. kursusi igal aastal 1, kui siseministeerium mõnesugustel põhjustel pole määranud teisiti. Õpilaste hulk on I klassis kõige enam 30, II kl. 25. Õppeajast võib osa kasutada praktilisteks harjutusteks Helsingi politseis ja kriminaaljuurdrluse keskkohas. Õpetust antakse 35 tundi nädalas, järgmistes õppeainetes: üldine politseitegevus ja politseiseadused, kriminaalpolitsei tegevus, kirjalikud harjutused, riigi- ja omavalitsustegevus, korrapolitsei ülesanded, näitlik õppus, laskeriistade tundmine ja laskeharjutused, tehniline politseivarustus, esimene abi õnnetuse korradel, võimlemine ja enesekaitsevõtted. Üldse on püüdeks korraldada kursuste tegevust võimalikult praktilisena, hoidudes liigteoreetilikkusest.

Politseijuhtide kooli Soomes veel ei ole, vaid on sel alal aegajalt toime pandud mõningaid eri-täienduskursusi. Peale selle on politseijuhte viimastel aastatel edasi õppima saadetud välismaale, peaaesjalikult Saksamaale, Austriasse ja Taani.

P o l i t s e i n i k k u d e p a l g a o l u d ei ole Soomes kaugeltki hiilgavad. Politseimeistrite palgad on linnade suuruse järgi väga mitmesugused. Helsingis saab politseimeister 75.000 Smrk. ja krim. politseiosakonna ülem 52.500 Smrk. aastas, Turus, Viiburis ja Tampereel on vastavad palgad 57.000 ja 39.000 Smrk., Poris, Kuopios, Vaasas, Oulus ja Kotkas on politseimeistri aastapalk 48.000 Smrk. jne. Kõige madalam politseimeistri palk on 30.000 mrk. aastas.

Konstaablite palgad maal on aastas: noorematel konstaablitel 11.700—15.600 Smrk., vanematel konstaablitel 12.600—16.800 Smrk., ülemkonstaablitel 14.000—19.500 Smrk. Linnades kõiguvad tähendatud palgad 14.400—24.000 Smrk.

Siintähendatud põhipalkadele tuleb lisaks: teenistusvanuse tasu iga 4 a. järele 4% (ühtekokku 4 korda, s. o. 16%) ja perekonnaabiraha neile, kellel on rohkem kui üks laps alla 16 a. vanaduses, 1.200 Smrk. lapse kohta aastas. Peale selle veel mundriraha (linnas 1200 ja maal 900 Smrk. aastas) ja paiukiõigus.

P o l i t s e i k u l u d. Nagu eelpool juba tähendatud, on Soome politsei riikline asutus ning riik katab ka politsei kulud, kuid linnadel on kohustus üht osa neist kuludest riigile ära tasuda, osalt puhtas rahas, osalt ruumide, kütte ja valgustuse andmisega politseiasutustele. 1927. a. olid Soome politseikulud eelarve järgi ümmarguselt 92 miljonit Soome marka, mis on 2,9% eelarve kogusummast.

P o l i i t i l i n e p o l i t s e i. Peale siinkirjeldatud üldise politseikorralduse on Soomes, nagu eelpool tähendatud, tegutsemas veel poliitiline politsei, n. n. sala-keskpolitsei (etsivä keskuspoliisi), kelle ülesandeks on valvata välismaalasi ja silmas pidada riigi julgeoleku vastu sihitud kuritegevust. Ta töötab lahus muust politseist, otseteed siseministeeriumile alluvana, ja tema organisatsiooni ei peeta veel lõplikult väljaarenenuks.

Erilist politseireservi Soomes ei ole, kuid selle aset täidab vajaduse korral kaitseliit, kelle kohuseks on tarbekorral korravalve-võimudele abiks olla. Ning mõnesugustel põhjustel on politseil õigus toetust saada isegi sõjaväelt.

Ühendriikide võitlus alkoholi salaveo vastu.

M. Tiivas.

Läinud aasta lõpul astus oma kohalt tagasi Chicago linna politseipresident Villiam Russell. Ta tähendas kord, et tagasiastumise peapõhjuseks olevat võimatu raske olukord, millesse asetatud politsei võitluses kurjategijate vastu.

On arusaadav, et see seletus löi Ühendriiges suuri laineid: sest iga aastaga kasvab seal keeluseaduse vastaste arv, nii et mitmedki valimised (osariikides, omavalitsustes) sünnivad keeluseaduse kaotamise, resp. allesjätmise tähe all. „Kuivad“ ja „märjad“ moodustavad suuri parteisid ja mõlemad valitsevad erakonnad — vabariiklased ja demokraadid — kaaluvad oma kongressidel ja nõupidamistel alatasa küsimust, kas jääda „kuivaks“ või aga üle minna mingisugusele osalise keeluseaduse süsteemile, kusjuures tihti kostab häält Rootsisis maksva korra sisseseadmise kasuks.

Kindel näib igatahes olevat, et üheks keeluseaduse tagajärjeks on kuritegevuse tõus. Iseenesest paistab see absurdina, kuna ometi oodati ja loodeti keeluseaduselt kuritegude arvu suurt vähenemist. Tähendatud nähe on seletatav kõigepealt suurte salakaubaveo-organisatsioonide tekkimisega, kuhu kuuluvad paljud eelkaristatud kurjategijad, kes ju niikuinii vilunud seaduste vastu eksimises. Ja need organisatsioonid on suured, väga rikkad ja hästi korraldatud. Ameeriklane on üldse eeskujulik organisatsioon, selles tema tugevus ja tema edu seisabki. Ja kui meele tuletada kuulsa Al Capone ja teiste kurjategijate alkoholi salaveo ning -müügi organisatsiooni, peab tähendama, et sarnaste jõudude vastu on raske võidelda. Alkoholi võib Ühendriiges saada igaüks — niipalju kui süda soovib ja rahakott lubab. See aga toob endaga kaasa teise pahe. Kaob seaduste austamine, lugupidamine nende vastu. Keeluseaduse täitmise järele valvatakse väga karmilt, temast kõneldakse ja kirjutatakse lõpmatuseni, seejuures teda aga ei püütagi täita. Vanad sammuvad rikkumisega ees ja noored nende kannul. Ameeriklased ise ütlevad, et keeluseadus rikub eriti noorsugu. Praegu, mil joomine keelatud, joob noorsugu rohkem kui kunagi varem, sest noorsoole on keelatud vili alati magus.

Kuna alkoholi salaveol ja -kaubitsemisel on mängus hiiglasummad, tõuseb alatasa ka kohtunikkude ja ametnikkude korrupsioon. Nii on pidanud altkäemaksuvõtmiste pärast lahkuma ametist paljud kohtunikud, kõrgemad ja väiksemad politseiametnikud,

omavalitsustegelased ja -ametnikud. Kohtute autoriteet, kui kohut mõistavad äraostetud isikud, peab langema, see aga toob endaga kaasa kuritegevuse tõusu: mida siis lõpuks karta, kui rasket kuritegu saab kinni maksta mõne suurema summaga! Ja kas oleks teistes oludes mõeldav, et sarnane kurjategija nagu nimetatud Al Capone võis ja võib koguda miljoneid ainult kuritegevusega, sealjuures aga viibida vabaduses ja pealegi mängida heategeva seltskonnategelase osa, kes, näiteks, jagab toitu tööta töölistele, asutab haigemaju jne.

Väga iseloomustav on anekdoot, mis käib Ühendriikide politsei ja kohtute kohta: keegi daam tuleb advokaadi juure ja küsib, kui palju maksab abielulahutuse protsessi läbiviimine; advokaat nõuab 500 dollarit. Daam pahandub ja ütleb: siis ma lasen mehe parem ära tappa, see maksab ainult 100 dollarit!

Niisuguses õhkonnas peavad töötama ametivõimud, kelle ülesandeks on alkoholi (ja uimastavate mürkide) salaveo ja -kaubitsemise vastu võitlemine.

Keeluseaduse läbiviimise keskkohaks on finantsdepartemang, asukohaga pealinnas, Washingtonis. Departemangule allub vahenditult alkoholi keelu grupp (Prohibition Unit), mille ülesanded on kahesugused: lubatud alkoholi tarvitamise reguleerimine ning vastav järelevalve ja võitlus salaalkoholi vastu.

Mis puutub esimesse ülesandesse, siis on see muidugi kergem kui teine, kuid sugugi mitte väga kerge. Haiged, haigemajad, arstid jne. tarvitavad alkoholi arstimise otstarbeks. Selle tarvitamise korraldamine lasub kõnesoleval grupil. Ka siin tuleb ette hulk katseid seadusest mööda hiilida. Alles hiljuti tuli avalikuks suurema arstide, apteekrite jne. organisatsiooni tegevus, mis võimaldas inimestele — muidugi väga korrapärase tasu eest — saada keelatud vilja. Sellesse organisatsiooni, mis nüüd politsei poolt kahjutuks tehtud, kuulusid umbes 100 arsti, rääkimata apteekritest ja teistest avitajatest ja vahemeestest. Kuigi see organisatsioon on likvideeritud, on küsitav, kas juba praegu pole selle asemele astunud uus.

Grupi raskeim ülesanne aga seisab salaalkoholi müümise ja tarvitamise vastu võitlemises. Keeluseaduse läbiviimiseks on Ühendriigid jaotatud 25 ossa. Iga osa või keeluseaduse maakonna eesotsas seisab kõrgem ametnik. Üldse tegutseb sellel alal 4113 ametnikku, kelledest on 311 Washingtonis, keskkohas. Viimase juures asub ka õigusteadlaste osakond, kus töötab 17 prokuröri. Üskikute maakondade keskkohades on ametis juriidilised nõuandjad. Washingtoni keskkoha juures asub ka tehniline osakond, mille ülesandeks on organiseerida ja kontrollida laboratooriume, mis asuvad pealinnas ja keeluseaduse maakondades. Keskkoha juures asub veel eriosakond, mille ülesandeks on võidelda salaalkoholi vastu eriti komplitseeritud juhtudel, see on omamoodi riiklik kriminaalpolitsei salaalkoholi vastu võitlemise alal. Osakonda juhivad eriline juhataja, kogenud ametnik; osakonna ametnikkude tegevuspiirkond ulatub üle terve riigi ja tema asumaade; osakonnal on oma agendid

ja kõiksugused teised sidemed ka välismaal, s. o. seal, kust veetakse salaalkohol Ühendriigesse. Selle osakonna ametnikkude arv on aga õige piiratud — kõigest 184 inimest peab täitma selle salaosakonna ülesandeid (juure tulevad muidugi veel välismaade agendid).

Umbes samuti on organiseeritud võitlus uimastavate mürkide vastu. Vastavas grupis, n.nim. Narcotic Unit'is, töötab 5 juhtivat ametnikku, siis veel 249 alluvat ametnikku ja 40 kantseleiametnikku. Ühendriigid on jaotatud uimastavate mürkide vastu võitlemiseks 15 ossa, igas sarnases osas või mürkide maakonnas on üks ametnikkude grupp ühe kõrgema ametniku juhtimisel.

Kuid muidugi ei saa valitsusvõimude kaitse- ja võitlustegevus piirduda sarnase sisevõitlusega. Alkoholi satub müügile kahel teel: osalt valmistatakse seda salajaselt kodumaal, osalt veetakse seda sisse välismailt. Kodumaal valmistamine pole kerge: selleks on vaja suuri sisseseadeid, mis palju maksavad ja raske on tööle panna — peab ju töötamine sündima salajaselt. Valmistatakse alkoholi ka enam-vähem primitiivsete abinõudega, nende abil katsutakse puhastada ka tehnilist piiritust ja muuta joomiskõlvuliseks. Missuguste tagajärgedega, seda näitab kõige parem see suur arv õnnetuid, kes igal aastal pimedaks jäävad mürgitud alkoholi tarvitamise tagajärjel.

Alkoholi salasisvevo vastu välismailt võitleb kõigepealt rannavalve. Omal ajal asutati rannavalve Ühendriigis humanitaarsihtide taotlemiseks: rannavalve ülesandeks oli esimeses järjekorras abiandmine hädaohtu sattunud laevadele. Edasi teostas rannavalve järelevalvet kalastamise üle, aitas kaasa sõjalaevade paraadide ja purjekate võidusõitude läbiviimisel jne. Praegu aga, kus rannavalve peale pandud sootuks teised ülesanded, ei täida ta enam esialgseid ülesandeid või täidab neid kõrvaliste ülesannetena. Võib öelda, et praegusel ajal moodustab Ühendriikide rannavalve teise Ühendriikide sõjalaevastiku.

Rannavalve praegusel juhatajal on admiralil aukraad. Temale alluvad: 22 esimese järgu väikest ristlejat, 15 teise järgu väikest ristlejat, 24 hävitajat, 38 rannaristlejat ja -laeva, 255 patrullpaati ja 120 postipaati. Rannavalvele allub 251 rannavalvepunkti ja 26 erilist valvepunkti. Selle mereväe koosseis on praegu: 403 ohvitseri, 105 kadetti, 926 laevaohvitseri ja 10.845 meremeest. Keeluseaduse maksmahakkamisel suurendati rannavalve koosseisu tunduvalt, tagajärjeks oli see, et kiire koosseisude komplekteerimise tõttu sattusid rannavalvesse mehed, kes sinna kuidagi ei kõlvanud: teotseti kas liig karmilt või aga liig tagasihoidlikult; nii üks kui teine teotsemisviis ei olnud populaarne, mistõttu terve asutus oli aastate jooksul ebapopulaarsemaid Ühendriigis.

Mannermaa piire kaitsevad erilised piiripatrullid. Nende koosseis on praegu: Kanada piiril 360 meest, Mehhiko piiril 134 meest, Massachusetts'is 10 meest ja Floriidas 10 meest.

Näib nagu oleks rannavalve ja mannermaa piirivalve koosseis õige suur. Võib olla, et see esimesel pilgul nii paistab — kuid ei

tohi unustada, et Ühendriikide piirid on väga suured, nii mere- kui ka mannermaapiirid. Ja kui võtta piiride pikkus ja võrrelda ametnikkude arvuga, siis peab tunnustama, et koosseis on äärmiselt väike, et temast ei maksaks juttugi teha. Kuid kõige selle juures ei tohi unustada, et siin on jutt ainult erilistest ametnikkudest alkoholi salaveo vastu võitlemiseks. Muid ülesandeid neil ei ole, ja ka muu salakauba jälgimine ei kuulu nende ülesannetesse (peale uimastavate mürkide salaveo). Kõik need ametnikud on riigiametnikud. Nende kõrval aga tegutsevad veel tolliametnikud, omavalitsusametnikud, eeskätt politsei, kes on Ühendriigis peaaegselt omavalitsuspolitsei.

Kui raskeks tehakse politsei ülesanded Ühendriigis, näitab peale muu see asjaolu, et üks osariikidest seadis mõne aja eest sisse kohvijoomise keelu (analoogiliselt keeluseadusele). Selle keelu absurdus selgus siiski võrdlemisi ruttu, nii et politsei vabanes varsti jälle sellest uuest, teda koormavast tööst. Praegu käib mitmel pool kihutustöö suitsetamise keelu maksmapanemise kasuks. Võib olla läheb siin ja seal ka sarnane keeld läbi, on ju Ühendriigid piiramatu võimale maa.

Mida näitab suurlinna liikumisõnnetuste statistika.

P. Kask.

Liikumise reguleerimine linnade tänavail kuulub meie päevil politsei vastutusrikkamate ülesannete hulka, kusjuures vastutus langeb nii reamehele — postikordnikule, kes otsekohe reguleerib liikumist, kui ka ülemusele, kes korraldab liikumist. Kõige parema reguleerimise juures ei saa vältida õnnetusi, kui liikumise eeskirjad on halvad, ei vasta tegelikule elule, ja kõige otstarbekohasemad määrused ei aita midagi, kui nende täitmise järele valvavad ei seisa oma ülesannete kõrgusel. Kuid — ja seda tuleb kohe märkida — liikumisõnnetustes ei ole politsei peaaegu kunagi süüdi, seda märgivad välismaade statistilised andmed, seda võime konstateerida ka meil.

Mis liikumise korraldamise ülesanded nii vastutusrikkaks teeb, on see tõsiasi, et liikumise motoriseerimisega alata suureneb liikumisõnnetuste arv. Ühendriigis on, näiteks, olukord praegu säärane, et seal sureb autoõnnetuste tagajärjel igal aastal rohkem inimesi, kui Ühendriigid kaotasid surnutena maailmasõjas. Muidugi on seal olukord sootuks teine kui Euroopas, seal, kus juba pooltel vabrikutööstel on oma „Ford“, seal, kus autoliikumine on nii elav, et jalgsi rutem kohale jõuab kui autoga, kus olude sunnil tuleb mõelda kahekordsete tänavate ehitamisele.

Kuigi kõikjal politseivõimud ühes omavalitsusasutustega katavad sundmääruste ja teiste abinõude abil vähendada liikumisõnne-

tuste arvu, ei lähe see siiski hästi korda. Berliinis hakati kolme aasta eest pidama väga täpset ja üksikasjalist statistikat liikumisõnnetuste kohta, mille tulemusi kasutavad võimud uute reeglite makspanemiseks, uute sihtide ülesseadmiseks.

Need Berliini andmed on igapidi huvitavad — võib olla eriti veel seepärast, et nad ümber lükkavad nii paljugi eelarvamusi ning valearusaamisi. Muidugi on Saksamaa suure pealinna olud teised kui meie omad, muidugi on mitmed asjaolud Berliini liikumisõnnetuste tekkimisel teised kui mujal ja meil, kuid sellest ei tahagi käesolev kirjatükk kõnelda: meile on tähtsad need põhimõttelised tulemused, mida annavad Berliini andmed.

Kõnesolevad statistilised andmed käivad kolme aasta kohta (1928, 1929, 1930). Neist nähtub muu seas, et üldiselt on olukord veidi paranenud, s. o. et õnnetusjuhtumite arv on langenud: nii oli nende juhtumite arv 1928. a. 27.601, 1929. a. — 27.159 ja 1930. a. — 26.619; vigastada sai (surmajuhtumid ühes arvatud) 1928. a. 11.755 inimest, 1929. a. — 11.564 inimest ja 1930. a. — 11.213 inimest (nende seas oli lapsi: 922, 849 ja 864). Kõige enam sai vigastada ja surma isikuid 15.—60. eluaastani, kuna kannatanute arv alla 15. ja üle 60. eluaasta oli võrdlemisi väike.

1930. aasta kohta käiva surma- ja vigastadasaanute tabeli läbi vaatamisel selgub kõigepealt (ja samasugust pilti näitavad ka teiste aastate andmed), et õnnetuste ohvriks on langenud väga paljude sõidukite juhid ise. Nimelt sai tähendatud aastal surma: 153 juhti (nendest 6 naist), 48 sõitjat (nendest 19 naist) ja 265 jalakäijat (97 naist); vigastada said: 4562 juhti (311 naist), 2256 sõitjat (1006 naist), 4395 jalakäijat (2017 naist). Harilikult ollakse arvamusel, et kõige enam saavad kannatada jalakäijad, statistika aga näitab teist, s. o. et sama palju kannatavad sõidukite juhid ise. Ja juba selle tõsiasi pärast peaksid sõidukite juhid olema ettevaatlikumad ja katsuma ära hoida õnnetusi, mis suurel määral neist olenevadki. Edasi näitavad need andmed, et naised-jalakäijad kannatavad liikumisõnnetuste all vähem kui mehed. Kui arvesse võtta, et naised liigub praegusel ajal tänavail vähemalt sama palju kui mehi (suurlinnades, keskpäeval kindlasti palju rohkem), siis tuleb ainult järeldada, et mehed on hooletumad kui naised. Ja seda võime iga-päev konstateerida. Meestel on rutt, ja rutates nad ei pane hädaohtu tähele. Õige küll: kui mees satub hädaohtu, ei kaota ta nii kergesti pead kui naine, kuid selle eest on naine palju ettevaatlikum ja ei torma hädaohtu. Juhtidest on naised õige vähe kannatanud võrreldes meestega — sel lihtsal põhjusel muidugi, et naisjuhte üldse on väga vähe. Kahjuks pole teada mees- ja naisjuhtide üldist arvu, mistõttu ei saa siin teha võrdlusi, kuigi see oleks tähtis.

Üksikutest sõidukite liikidest on õnnetusjuhtumitest osa võtnud: eraautod 10.436, 11.282 ja 12.831 korral (arvud käivad 1928.—1930. aasta kohta); taksoautod — 11.388, 9.724 ja 8.857 korral; jalgrattad — 7.416, 5.675 ja 6.777 korral; veoautod — 5.576.

6.084 ja 5.854 korral; mootorrattad — 3.768, 4.657 ja 5.253 korral; hobusõidukid — 3.453, 3.329 ja 2.597 korral; trammid — 3.419, 3.453 ja 2.417 korral; autobused 1.945, 2.202 ja 1.340 korral jne. Need arvud üksi ei selgita veel midagi, arvesse on vaja võtta veel sõidukite üldarvud vastaval aastal. Nii oli Berliinis eraautosid 26.119, 32.751 ja 38.629, mootorrattaid — 26.069, 34.135 ja 37.835, veoautosid — 18.123, 15.960 ja 17.485, taksoautosid — 9.137, 9.058 ja 8.967, tramme (s. o. trami mootorvaguneid) — 1.882, 1.919 ja 2.123, autobusi — 728, 798 ja 742 jne. Suhteliselt kujuneb nüüd pilt järgmiseks: autobusi võttis õnnetusjuhtumitest osa 266,5%, 275,8% ja 180,5%; trami mootorvagunitest — 181,6%, 179,9% ja 113,8%; taksoautodest — 124,6%, 107,3% ja 98,7%; veoauto-dest — 52,0%, 47,0% ja 39,4%; eraautodest — 39,9%, 34,0% ja 33,3%; mootorratastest — 14,4%, 13,3% ja 13,8%.

Mida see arvude rida näitab? Kõigepealt näeme, et õnnetusjuhtumite arv, kus on tegevad autobused ja trammid, on kõvasti langenud. Siin ei saa põhjusena arvesse tulla (nagu, näiteks, veoautode juures) tähendatud sõidukite liikumise vähenemine, põhjusi tuleb otsida mujalt. Berliini politseiametnikkude-asjatundjate arvamus järgi on neid põhjusi kolm. Esiteks on autobuste ja trammide juhid ettevaatlikumaks muutunud; pikaajalised kogemused, politsei nõudmised ja inimmaterjali vahetamine on annud tundu- vaid tagajärgi. Teiseks pandi viimasel ajal käima suur arv auto- busi kuue rattaga, mis on liikumiseks hoopis kindlamad kui endised nelja rattaga autobused. Kolmandaks muudeti tänavliikumise kord ses mõttes, et trammid peavad risttänavate nurkadel andma teed sõidukitele, mis tulevad trammitänavale paremat kätt; selle taga- järjel on trammijuhid elava liikumisega keskkotadel muutunud eriti ettevaatlikkudeks. Teiste sõnadega on õnnetusjuhtumite arv vähenenud nende korralduste, ettekirjutuste jne. tagajärjel, mis on tehtud riigi- ja omavalitsusvõimudelt. Need arvud näitavad, kui tähtis on ametiasutiste korraldav käsi liikumise reguleerimisel ja tänavliikumisega ühendusesolevate küsimuste lahendamisel.

Vähenenud on ka tublisti kolme aasta jooksul liikumisõnnetuste arv, millesse segatud taksoautod. See on eriti tähtis. Nii Saksa- maal kui ka mujal mängivad taksoautod väga suurt osa tänavliiku- mises, ja nii Saksamaal kui ka mujal nurisetakse alataasa taksojuhtide üle, kes ettevaatamatult ja hooletult sõidavad. See nurin ei ole põhjuseta, sest ka meie teame, et taksojuhid kahjuks tihti asjatult kihutavad ja oma hoolimatusega teiste sõidukid, jalakäijad, oma auto ja oma elu hädaohtu asetavad. Paranemist olevat Ber- liinis olukorda toonud ainuüksi see asjaolu, et juhid rohkem kui varematal aastatel on hakanud tähele panema liikumise määrusi. See on arusaadav. Praegu, mil igapäevase leiva teenimise küsimus muutub rängemaks, katsub igaüks oma kohta hoida: kardetakse sõi- dujuhtimise loa äravõtmist hooletu sõitmise tagajärjel ja lahtilask- mist peremehe poolt. Paljud protokollid ja karistamised on siin oma mõju avaldanud. Muidugi on politsei vastu nurinat tõstetud

karmuse pärast, on isegi seletatud, et politsei toimib tihti ülekohtuselt jne. Politsei tegevus on annud häid tagajärgi üldsusele. Võib olla on tõesti mõni juht teenimatult pidanud kannatama, seda juhtub kahjuks, kuid selle eest on paljude inimeste elu ja tervis alles jäänud.

Veoautode arv, mis ühenduses liikumisõnnetustega, on samuti kahanenud, kuid siin peab meeles pidama, et veoautode tegevus üldse on tagasi läinud. Raske majanduslik aasta on mõjunud halvavalt muidugi ka veoautode kasutamisele. Osalt aga olevat ülaltoodud suhteline paremus seletatav ka veoautojuhtide suurema ettevaatusega.

Enam-vähem kindlana püsib vahekord eraautode ja nende tõttu või nendega juhtunud liikumisõnnetuste vahel: üks kolmandik Berliini eraautodest on igal aastal seotud õnnetusjuhtumitega.

Mootorrattad näitavad head vahekorda õnnetusjuhtumite arvuga: iga 8 mootorratta peale tuli 1930. a. üks liikumisõnnetus (ka see arv püsib konstantsena). See on muidugi vähe, kui arvesse võtta, et mootorrattastega võib Berliinis vihmasel ajal (tänu asfaldile) juhtuda kergemini õnnetusi kui teiste mootorsõidukitega. Kuid selle vastu ei tohi unustada, et mootorras on rohkem spordiriist kui liikumisabinõu, et temaga sõidetakse enamasti väljaspool linna, eriti Berliinis, mistõttu eelpooltoodud 13,8%-line vahekord võib paista liiga suurena.

Mis veel puutub jalgratastesse, siis ei mängi nad Berliinis ega meil suuremat osa tänavliikumises. Kõnesolevates statistilistes andmetes puudub nende üldarv, mispärast pole võimalik saada nende kohta lähemat ülevaadet. Igatahes aga arvatakse, et nende arv pole tõusnud, ta võib ainult kahaneda, mistõttu õnnetusjuhtumite arvu suurenemine 1930. a. (5675 pealt 6777 peale) 19% võrra paistab ebaloomulikuna ja võib seletada ainult sõitjate ettevaatamatusega: kuna mootorsõidukite juhid ja jalakäijad on muutunud ettevaatlikumaks, alistudes liikumise määrustele, näivad jalgratturid miskipärast hooletumaks minevat. Selle põhjuseks võib olla ka see asjaolu, et politsei ei pööra nende liikumisele nii suurt tähelepanu, sest ettevaatamatu sõidu tagajärjel kannatavad jalgratturid esimeses joones ise, jalakäijad aga hoopis vähem.

Nagu eelpooltoodud loetelu näitab, on õnnetusjuhtumite arv kõige suurem autobuste ning trammide juures ja kõige väiksem mootorrattaste juures. See on muidugi õige, kuid ei anna siiski veel selget pilti olukorrast. Muidugi pole võimalik täpselt kindlaks määrata, mitu kilomeetrit on sõitnud ühe või teise liigi sõidukid, kuid umbkaudselt võib seda siiski teha. Enam-vähem täpselt võib seda teha autobuste ja trammide juures: nad sõidavad alati sama teed, kui mitu korda üks ja sama sõiduk on sõitnud teatud teed, on võimalik kindlaks määrata. Teiste mootorsõidukite juures puudub see võimalus, mistõttu võib opereerida ainult umbkaudsete arvudega nende suhtes.

Kui võtta vastava sõiduki üldarv ja kasvatada aastas sõidetud kilomeetrite arvule ning jagada õnnetustest osavõtnud sama liigi

sõidukite arvule, siis saame tagajärjena arvu, mis näitab: palju kilomeetreid tuleb läbisegi aastas ühe või teise liigi sõiduki peale, mis on seotud õnnetusjuhtumitega. Statistika Berliinis näitab sel alal järgmist: eraautode peale (arvatud on, et eraauto sõidab aastas 18.000 km.) tuleb 54.000 km., trammi peale (aastasõit 60.000 km.) — 52.000 km., veoautode peale (aastasõit 15.000 km.) — 35.000 km., autobuste peale (aastasõit 65.000 km.) — 35.000 km., mootor-rataste peale (aastasõit 4.500 km.) — 32.000 km., taksoautode peale (aastasõit 30.000 km.) — 30.000 km. (sõitudel on arvesse võetud ainult sõidud Berliinis ühes tema alla kuuluvate eeslinna-dega). Nendest arvudest selgub, et eraauto, näiteks, sõidab maha keskmiselt 54.000 km. enne kui õnnetus juhtub, taksoauto aga ainult 30.000 km. või, teiste sõnadega, kõige enam õnnetusi tuleb suhteli-selt läbisõidetud teepikkusel ette taksoautodega, kõige vähem era-autodega. Et neisse liikidesse kuuluvad sõidukid tegutsevad ühedes ja samades tingimustes, siis järgneb ka statistilistest andmetest seda, mis politsei ja autoomanikud on ammu pannud tähele, et omanik sõidab autoga hoopis ettevaatlikumalt kui palgaline juht, sest viimane ei kannu nii palju hoolt masina eest kui selle oma-nik ise.

Edasi näitavad statistilised andmed, et kõige rohkem juhtub õnnetusi laupäeval, kõige vähem pühapäeval. See on seletatav seega, et pühapäeval üldse sõidetakse vähem, eriti suvekuudel, kus katsutakse linnast põgeneda maale, ja et laupäeval sõidetakse ja juuakse kõige rohkem. Võib olla pole siin isegi nii tähtsad joobnud juhid (sest nende arv väheneb alatasa politsei karmide nõudmiste ja valju tegutsemise tagajärjel), kui just purjus jalakäijad, kellele on elu väga roosiline, mis viib neid tihti surma.

Väga huvitav on lõpuks veel see statistika osa, mis käsitab õnnetusjuhtumite põhjuste selgitamist. Kahjuks pole see osa täie-lik, sest 1930. aastal, näiteks, läks korda selgitada liikumisõnne-tuste põhjusi ainult 46% ulatuses üldarvust. Põhjustena on too-dud: I. Põhjuste d, mis tingitud sõidukist. Siin seisab esimesel kohal piduri viga (141 juhtumit), siis tüüriratta viga (112 juhtumit, valgustuse viga (61 juhtumit), kummi lõhkemine (19 juh-tumit) jne. II. Põhjuste d, mis tingitud juhist. Esi-kohal seisab siin muidugi liig kiire sõitmine, mis on eriti autojuht-tide viga terves maailmas ja millest nad ei näi loobuvat (2216 juh-tumit); järgnevad: määruste vastu eksimine, mis käib teise sõiduki möödalaaskmise kohta (1778 juhtumit) — ka see nähtus kordub terves maailmas: autojuhtide au ei näi lubavat teise, kas või kümme korda kiirema sõiduki möödasoitmist, parem sureb ühes kaassoitja-tega, kui laseb mööda teise sõiduki; määrustevastane sõitmine rist-tänavail (1501 juhtumit); risttänavate nurkadel teistest sõidukitest möödakihutamine (1119 juhtumit); sõitmine vale suunas (682 juh-tumit); signaali mitteandmine (665 juhtumit); juhi joobnud olek (445 juhtumit), kusjuures naisjuhid joobnute all üldse ei figu-reeri; seisvast trammist möödasoitmine (192 juhtumit) ja juhi äki-

line haigestumine (9 juhtumit). III. Põhjused, mis tingitud jalakäijast. Esijoones muidugi sammuvad ettevaatamatuse ja tänaval mängimise põhjused, kusjuures klambrites toodud arvudest käivad esimesed meeste, teised naiste kohta (883,754), ettevaatamatus näib üldiselt olevat mõlema soo erialaks; siis: autobusse või trammi astumine, resp. sealt väljumine (169,142); sõidukilt kukkumine (172,64); joobnud olek (151,8), see on vähemalt ala, kus naised veel ei konkureeri meestega; kehalised defektid (pime, kurt jne.) (76,79); töötamine tänaval (58,0); trammi ja autobuse ootamine (27,29) jne. IV. Muud põhjused. Siia kuuluvad: libe asfalttee (412 juhtumit), tõkked tänaval (98), üldine tänavate libedus (63), tänavate halb seisukord (60), halb valgustus (5) jne.

Need arvud näitavad nii mõndki, nad panevad mõtlema. Neist nähtub kõigepealt, et väga suur õnnetuste arv oleks jäänud tulemata, kui juhid ja ka jalakäijad oleksid täitnud maksvaid määrusi. Määrused on ju selleks, et korda luua, nad on maksuma pandud eranditult kõigile ja ainult siis, kui kõik neile alistuvad, on nende abil võimalik taotleda loodetud eesmärki. Kui aga inimesed ei taha painduda määruste alla, mis ikkagi ainult nende huvides antud, siis juhtuvad õnnetused: kurbloomus seisab ainult selles, et tihti ei kannata ainult see, kes süüdi korrarikkumises, vaid ka teised — ilmsüütud. Edasi peaks veel tähendama, et osa õnnetusjuhtumeist oleneb sõiduki seisukorrast, ka sarnased õnnetused võiksid tulemata jääda, kui juhid enne väljasõitu võtaksid vaevaks kontrollida sõidukit. Kuid selleks pole tihti aega ega tahet. Sõidetakse välja, viies ennast ja teisi hädaohtu, sõiduki põhjalikust rikkumisest rääkimata. Ja siis veel joobnud olek. Ei suudeta selgusele jõuda selle üle, et joobnud inimene ei kõlba sõidukit juhtima, tema otsustamis- ja teguvõime on kas osalt või täiesti halvatud ja ainult instinktiivne tegutsemine päästab mõnikord suuremast hädaohust.

On selge, et ka majanduslikud kahjud, mis seisavad ühenduses liikumisõnnetustega, on suured. Berliini kohta on nende kahjud 1930. a. suhtes välja arvatud: nad teevad välja 13½ milj. saksa marka, s. o. umbes 12 milj. krooni või 1200 miljonit senti! Oletame, et see arv on võetud liialdatuna, kuid selge on, et puhtaline kahju on väga suur.

Tallinna politsei spordiringi korraline üldkoosolek.

P. Steinberg.

Tallinna politsei spordiring pidas 6. veebruaril oma korralise üldkoosoleku, kuhu oli kogunenud rekordiline arv liikmeid, nimelt 140, nii et prefektuuri ruumid, mis härra prefekti poolt lahkelt kasutamiseks lubati, kippusid kitsaks jääma. Koosolekul olid esitatud

nii välispolitsei, poliitilise kui ka kriminaalpolitsei ametnikud ning ei puudunud ka arvukas naispere — kantseleiametnikud jaoskondadest jne., mis annab head tunnistust ringi tegevusest elavalt osavõtmisest.

Koosoleku juhatajaks valiti abiprefekt V. Sihle, protokolli kirjutajaks konstaabel P. Steinberg.

1930. tegevuse aruande ettekandest selgus, et möödunud aasta on olnud õige tegevusrikas. On pakutud liikmetele õige mitmekesiseid sportlisi kui ka muid meelelahutusi perekonnaõhtu näol jne.

1930. kassa aruandest selgus, et on saavutatud suur läbikäik — Kr. 13.407.40, 1929. aasta Kr. 4283.10 saldo juures, seega aastane sissetulek Kr. 9124.30, missugune summa ületab ka kõikide eelmiste aastate sissetulekud. Läti külaliste vastuvõtmise, suurema arvu spordiabinõude muretsemise jne. tõttu olid ka väljaminekud suured ning ületasid koguni aasta sissetulekud. 1930. väljaminekuna oli märgitud aruandes Kr. 9412.22, seetõttu on möödunud aasta saldo kahtanenud 1. jaan. 1931. — Kr. 3995.18 peale.

Liikmemaksuks määrati möödunud aasta eeskujul 1 kroon, tasumise tähtajaga 1. mail 1931.

1931. tegevuskavas on nähtud ette terve rida kavatsusi, mis laseb oletada ringi intensiivset tegevust ja juhatuse head tahet pakuda võimalikult palju oma liikmetele. Nii otsustati: 1) jätkata spordiharjutusi võimlates ja spordiväljadel, mille kasutamiseks sõlmida lepingud soodsatel tingimustel, 2) korraldada jaoskondadevahelisi korv- ja võrkpalli võistlusi, 3) korraldada suusatamiskursus, suusavõistlusi ja suusaretki, 4) pidada omavahelisi ning mõnel alal ka teiste organisatsioonidega võistlusi: kergejõustikus, laskmises, jalgrattasõidus, ümberlinna-teatejooksus, murdmaa-jooksus, raskejõustikus, ping-pongis, võrkpallimängus, ujumises jne., 5) raskejõustiku spordipeerimiseks kutsuda nendele võistlustele ka teiste poliitise spordiorganisatsioonide liikmeid, 6) luua sportline ühendus Soome politsei spordiorganisatsioonidega, korraldada nendega võistlusi laskmises, kergejõustikus jne., 7) korraldada majanduslise külje töstmiseks pidu ja loterii-allegri.

1931. a. eelarve võeti vastu bilanseeritult Kr. 7895.18 — Kr. 3995.18 saldo ja Kr. 6420.— väljamineku juures.

Juhatusse valiti: abipref. V. Sihle, kom. A. Plink, kom. K. Tamm, kom. K. Türk, krim.-kom. E. Sernov, pol. pol. abikom. Eiskop ja konst. E. Sihv. Revisjonikomisjoni valiti: abikom. A. Gutman, krim.-pol. v. assist. O. Ernits, abikom. Kahn. Ringi varahoidjaks valiti konst. P. Steinberg. Esindajateks valiti: Eesti Politsei Kehakasvatuseorganisatsioonide Liitu: pol.-val. abidir. J. Sooman, inspektor A. Tamman, pref. V. Rotenbork, abipref. V. Sihle, kom. K. Türk, abikom. A. Gutman, pol. pol. abikom. Eiskop, abikom. Kahn, konst. P. Steinberg, kord. E. Klumberg, allkonst. A. Ausman ja k.-am. prl. Lusik; Ekraveliitu — Sihle, Tamm, Klumberg; Eesti Käsipalli Liitu — Sihv, Klumberg, Steinberg; Talispordi Liitu — Tamm, Türk, Steinberg.

Otsustati astuda Spordi Keskliidu liikmeks, kuhu valiti esindajateks Sihle, Türk, Tamm, Klumberg, Sihv. Samuti otsustati asutatavasse Laskurliitu astuda liikmeks, sinna esindajateks valiti — Sihle, Ernits, Freudenstein, Türk, Steinberg, Siiman ja Sihv.

Ringile ruumide muretsemise küsimuse üle avaldati mitmesuguseid arvamisi, kuid vastavate ruumide üürimise kulukuse tõttu otsustati praegusel kitsal ajal see teostamata jätta.

Kehaline kasvatus piirivalves.

Kapten R. Reha.

Inimene on saavutanud tehnikas ja üldse kultuuris tagajärgi, millele tuleb vaadata aukartusega. Kuid inimesed on vähe teinud selleks, et enese keha eest vääriliselt hoolitseda. Paljud on enese saatuse hooleks jätnud. Teame, et rahva elujõudu hinnatakse tema *vaimliste ja füüsiliste võimete järgi; neist oleneb rahva kultuur, majandus ja füüsiline olemasolu.*

Kehalise kasvatus põhisehiks on inimese organismi parandamine. Tuleb tasakaalu viia inimese vaimlised ja füüsilised võimed.

Esteetika peaks aitama mõjuda kehaosade harmoonilise arendamise ja kehavigade parandamise püüdele, näit., rasvakudede kaotamisele, mis asjata nõuavad kehas ruumi ja raskendavad kehaliigutusi.

Iga liigutus tarvitab mitme lihasegrupi teotsemist: mootorlihaste ja siis juhtivate lihaste teotsemist, mis tagavad, et suund on õieti võetud; kolmandaks fikseerivad lihased, mis teatavalt kehaosi liigutuse ajal paigal hoiavad, et liikumise ajal oleks teatud toetuspunkt; siis juhivad mõned lihased veel liigutuse kiirust.

Kehalise kasvatus ajaloo näeme, et juba vanasti pandi kehalisele kasvatusle suurt rõhku. Esirinnas sammus Kreeka. Üks peaaideaalidest vanadel kreeklastel oli tervis, hästi arenenud keha, elav ja tark iseloom. Kuulsamaid kreeklasi Platon nimetab selle lombakaks, kelle keha ja vaim ei ole hästi ja ühetasaselt arenenud.

Mis nüüd puutub meisse, siis võib öelda, et viimasel ajal, tänu kaitsevæele ja kaitseleidule, on kehalise kasvatus alal märgata tõusu.

1926. a. võeti Riigikogu poolt vastu seadus, mis tegi sunduslikuks kehalise kasvatus koolides, kuid arvestades seda, et kehalise harjutuse tunde on nädalas 1 kuni 2, siis ei ole see õieti nimetamisväärt.

Suurem jagu kaitsevække võetavast noorsoost on algkooli haridusega, ja seepärast peaks just koolis pandama suuremat rõhku kehalisele kasvatusle, sest kaitsevægi, saades enam-vähem paindumava elemendi, saaks enesele ja isikule kergema vaevaga anda täienavat kasvatust. Algkoolis, kus õppus kestab 5—6 aastat, on see

võimalik. Kaks vähemat kaitseorganisatsiooni, s. o. piirivalve ja politsei, komplekteeritakse isikutest, kel sunduslik kaitseväeteenistus seljataga ja seega saab sinna juba enam-vähem arenenud ja tegu võimsa elemendi.

Kui vaadelda noorsõduri, kui meie riigi tulevase kaitsja ja elujõulisema kodaniku väljaõpet kehalise kasvatusel alal, siis näeme, et selle peasihiks on: võimalikult lühikese teenistusaja jooksul valmistada ette noorsõdurist lahinguvõimeline reamees. Selle eesmärgiga tuleb temale igakülgse ja otstarbekohase kehalise kasvatusel näol anda need omadused, mis peavad olema eeskujulikul, lahingus kogenud sõduril. Need omadused õpetatakse talle vaimlise ja füüsilise kasvatusel teel.

Vaimlisel kasvatusel on tähtsamad alad: isamaa-armastus, distsipliini- ja kohusetunne. Füüsilisel peab sõdur olema terve, vastupidav, väle ja harjunud teotsema igasuguses olukorras.

Kui vaadelda inimmaterjali, mida annab kaitseväge, siis näeme, et suurem osa reservimenejaid on füüsiliste võimete poolst keskpärase ja isegi üle selle, kuid vähese teenistusaja kestel ei suuda siiski kaitseväge mehi igakülgsest õpetada ja piirivalvel ning politseil tuleb siin jätkata tööd, sest praeguse väikese koosseisu juures peab iga üksik olema füüsilisel ja vaimlisel niivõrd tubli, et tema igasuguses olukorras oskaks iseseisvalt teotseda ja ennast tarbekorral aidata.

Praeguse piirivalve raske teenistuse juures peab isik olema arenenud kolmes suunas: 1) erk aju, mis juhib, 2) tugevad ja distsiplineeritud lihased, mis täidavad, 3) kõlblus, mis neid mõlemaid toetab.

Meil on puudus olnud võimlatest, pole igalpool kasutada spordivälju ja samuti ajakohaseid harjutusabinõusid, kuid see on ainult osalise tähtsusega ja ei tohi olla takistuseks kehaliste harjutuste tegemiseks.

Kehalise kasvatusel edurikast tegevust on osalisel takistanud ainele kitsikus, kuid nagu olukord näitab, on sellest üle saadud ja töö näitab, et ka ilma võimlemisriistadeta saab sarnaseid füüsilisi harjutusi teha, mis oma tagajärgede poolst isegi tulutoovamad ja praktilisele elule märksa lähemad.

Piirivalvur oma teenistusaja kestel liigub niivõrd palju vabas õhus, et see juba teatud määral mõjub arendavalt kehale. Kuid vastupidavuse ja kiiruse arendamiseks on vaja tugevamat treeningut, ja seda saavutatakse sportliste harjutustega.

Tähtsamad sportlised teotsemisalad on murdmaa-jooks, rännakvõistlused, poks ja enesekaitse, jalgrattasõit, suusatamine ja laskeharjutused. Nendele aladele on pööratud piirivalves erilist tähelepanu, sest juba teenistuse iseloom nõuab, et iga piirivalvur peab olema vastupidav ja kiire liikumisvõimega ka harilikus valvuri riituses ja rakmeis.

Kõik piirivalvesse võetavad mehed teevad Irboskas, Petseri jaoskonna juures asuvas õpperaioonis paralleelsel teiste õppustega läbi mitmekülgseid kehaliseid harjutused, mis määrab ka kindlaks suuna, mille järgi teenistuses edasi harjutatakse.

Möödunud hooajal on piirivalve jaoskondade spordiklubid korraldanud omavahelisi spordivõistlusi ja võistelnud ka teiste organisatsioonidega, kusjuures häid tagajärgi on saavutatud. Spordiklubides on maksev teadmine, et võisteldakse võistluse enese pärast, mitte rekordide pärast, ja seepärast polegi piirivalves isikuid, kes ainult teatud alal harjutavad, et tippsaavutusteni küünida; õige keheline kasvatus ei tohigi olla ühekülgne.

Piirivalve spordi-keskkubi korraldusel peeti Nõmmel kaitseliidu laskerajal 19. ja 20. septembril m. a. üleriiklised jaoskondade vahelised laskevõistlused vintpüssidest, püstolitest ja sportpüssidest. Võistluste tagajärjed olid keskpärased; võistluste tüsedamad mehed olid Petseri jaoskonnast.

27. jaanuaril s. a. korraldati esmakordselt ümber mannermaa piiri teate-suusaretk, mis oma pikkuselt (1790 km.) väärib tähelepanu. Erilist huvi pakkus see asjaolu, et suusatati nii öösel kui päeval. Ja nagu olukord näitab, võib ka suuskadel öösel kiiresti edasi liikuda. Üldiselt õnnestus teatesuusatamine hästi ja teateraamat, mille alglehele Kohtu- ja Siseministri sissekirjutis „Head edu ja õnne kordaminekuks“, jõudis 5. veebruaril kell 17.46 min. Tallinna kordonni, „Russalka“ *ausamba jaure, õnnelikult tagasi*.

Teatesuusatamine kestis 9 ööd-päeva 9 tundi ja 46 min., sellest ajast kulus vahetuskontrollpunktides (kordonites), mida oli arvult 156, märkuste, s. o. teatesuusataja nime, sõidukauguse, sihtpunkti jne. peale 7 tundi 48 minutit. Tegelik suusatamise peale kulus seega 9 ööd-päeva 1 tund 58 minutit.

Mainida tuleb ka 19.—22. veebruarini s. a. Viljandis peetud kaitseorganisatsioonide vahelisi üleriiklisi suusavõistlusi. Täheleandvad võistlustele oli kogunenud üle 300 suusasportlase. See mass räägib ise selget keelt, et suusasport meil levimas. Võistlejaid oleks olnud märksa rohkem, kuid teenistuskohused ja isikute kohaletõimetamisega seotud kulud ei võimaldanud saata rohkem mehi võistlustele. Piirivalvest võttis võistlustest osa 19 meset. 5 km. suusatamine läks piirivalvel õige ladusalt ja võrreldes teiste organisatsioonidega olid ka võistluse tagajärjed head. Ladusalt läks ka 10 km. patrullsuusatamine, kuid 30 km. sõit ebaõnnestus. Kuid üldiselt võib ka 30 km. suusatamise tagajärgedega rahule jääda, sest 6 esimese mehe keskmine saavutus 30 km. kohta oli 3 tundi 8 sek., politseil 3 tundi 1 min. 52 sek., see näitab, et nende kahe organisatsiooni suusatamise tasapind on võrdne. Kuid piirivalve teenistuse iseloom nõuab rohkem suusatamist ja seepärast tuleb veel tükk tööd ära teha. Kvalifitseeritud suusataja ei sünni ühe ega kahe aastaga, ja seepärast tuleb suusatamise ala tõsisemalt võtta.

Kui üldiselt vaadata möödunud aasta sportlisele teotsemisele, siis tuleb märkida, et siht, millele rajatud keheline kasvatus piirivalves, on õige, kuid seda tuleb süvendada ja järjekindlate harjutustega viia kõrgemale, sest iga üksik piirivalvur peab olema nobe ja jõuküllane, et seista oma ülesande kõrgusel.

Konstaabel K. Orre lahkus politseist.

Hiljuti lahkus oma palvel Virumaa politseiperest Salla raiooni konstaabel Karl Orre. Lõpetanud Narva linnakooli 1901. a. ja teeninud sundaja Vene sõjaväes, astus K. Orre politseiteenistusse, teenides alul Jõhvis, siis Vasknarvas ja Sallas 1911. aastast saadik. Eri- list tähelepanu väärib asjaolu, et Orre teenis Salla raioonis vahetpidamatult 20 aastat, missuguse teenistusaja kestel temal — harilikult politseis nii tihti ettetulevaid — ümberpaigutusi ei olnud.

Raske ja vastutusrikka teenistuse kõrval on K. Orre leidnud aega osa võtta ka seltskonnategevusest, olles tegev kohalikes seltsides, peale selle kohaliku kooli hoolekogu ja vallavolikogu liikmeks jne.

Oma ametivendadega oli K. Orre heas läbisaamises ja nende poolt lugupeetud kaasvõitleja.

Pikemaajaline raske teenistus ei jätnud avaldamata mõju muidu nii tugevale mehele — K. Orrel rauges tervis, mistõttu oli sunnitud enne pensioniaja väljateenimist politseist lahkuma.

Siirdudes uuele tegevusalale — äripidamisele — soovivad ametivennad K. Orrele rahu, edu ja õnne uuel tööpõllul!

Ametivend.

Kohtuotsuseid.

Perekonnaseisuametniku tegevuse peale ei või kaevata administratiiv-kohtukorras. (Riigikohtu adm.-osak. t. nr. 282-I — 1930.)

Administratiiv-kohtukord ei näe ette kaebamise võimalust perekonnaseisuametniku tegevuse peale administratiiv-kohtukorras. Adm.-k.k. § 2 on loetletud need asutised ja ametnikud, kelle tegevuse, otsuste ja korralduste j.n.e. peale võib administratiiv-kohtukorras kaevata, ning peale selle on tähendatud, et kaevata võib ka teiste seaduses eraldi tähendatud valitsusasutiste ning üksikute ametnikkude tegevuse, otsuste j.n.e. peale. Perekonnaseisu seaduses (RT 191/192 — 1925) ei ole aga eraldi tähendatud, et ka perekonnaseisuametnike peale võib adm.-kohtukorras kaevata, vaid § 10. on öeldud, et nende kohta on maksev üldine omavalitsuste järelevalve kord, millest tuleb järeldada, et nende tegevuse ja otsuste peale võib kaevata järelevalve asutistele, mitte aga administratiiv-kohtule.

Kas Kaitseisukorra seadusega antud volituste kasutamine teataval juhul on otstarbekohane, selle üle otsustamine kuulub sisekaitse ülemale, mitte Riigikohtule. (Riigikohtu adm.-os. t. nr. 401-II 1931.)

Kaitseisukorra seaduse (RT 61 — 1930) § 1 järgi võib kaitseisukorra välja kuulutada sõja ja sõjahädaoahu puhul ning juh-

tudel, kui maksva riigikorra ja julgeoleku vastu sihitud kuritegevus omandab ähvardava iseloomu. Seega on kaitseseisukorra enese väljakuulutamise tingimuseks peale sõja ja sõjahädaohu üksnes ähvardava iseloomuga kuritegevus riigikorra ja julgeoleku vastu. On aga kaitseseisukord juba kuulutatud välja, siis juhib riikliku korra ja ühiskondliku julgeoleku alalhoidmisele sihitud tegevust kaitseseisukorra piirkonnas, kui kaitseseisukord ei ole kuulutatud välja sõja ja sõjahädaohu puhul, sisekaitse ülem; tema õigused on nähtud ette § 9 p.p. 1—14 ning § 9 p. 9-a põhjal on sisekaitse ülem õigus keelata viibimist üksikuile isikuile kaitseseisukorda kuulutatud kohtades. On õige, et Kaitseseisukorra seaduses §§ 1 ja 7 mõtte kohaselt võib sisekaitse ülem seda õigust kasutada üksnes ja ainult riikliku korra ja ühiskondliku julgeoleku kaitse huvides. Kuid aluseta on arvamus, et seda õigust võib sisekaitse ülem kasutada üksnes isikute vastu, kes on saatnud korda süüteo just riikliku korra või ühiskondliku julgeoleku vastu. § 9 p. 9-a ettenähtud sisekaitse ülem õiguse kasutamine ei ole seotud tingimusega, et isikud, kelle vastu seda õigust tarvitatakse, oleks juba kohtu poolt karistatud süüteo eest riikliku korra või ühiskondliku julgeoleku vastu või et nad üldse oleks saatnud korda säärase süüteo. § 9 p. 9-a kohaldamine võib leida aset üksiku isiku suhtes, kui selle isiku teotsemine üldse halvab riikliku korra ja ühiskondliku julgeoleku alalhoidmist, hoolimata sellest, kas selles teotsemises leidub kriminaalseadustes ettenähtud süütegude tunnusmärke või mitte, sest § 9 p. 9 ettenähtud sisekaitse ülem õigus ei ole nähtud ette isikliku karistusena süüteo eest, vaid üldise abinõuna riikliku korra ja ühiskondliku julgeoleku alalhoidmiseks. Kohtu- ja Siseministri, kui sisekaitse ülem, algtoidetuse esitise Riigikohtule nähtub, et salapiirituse toimetamisel kaitseseisukorra piirkonda on tulnud ette piiritusvedajate avalikke vastuhakkamisi ametivõimudele, mis tihti põhistanud laskeriistade tarvitamisele võtmist. Korduvad vastuhakkamised ametivõimudele viimaste kohuste täitmisel ja relvade tarvitusele võtmise vajadus korra jaluleseadmiseks on iseenesest sääraseks nähteks, mis õõnestab ühiskondliku julgeoleku aluseid. Tarvitades § 9 p. 9 ettenähtud õigust isikute vastu, kelle teotsemise tagajärjel niisugused nähted võimalikud, s. o. nii isikute vastu, kes salapiiritust otseselt toimetavad kaitseseisukorra piirkonda, kui ka isikute vastu, kelle teotsemise abil salapiiritus eeltähendatud isikute kätte toimetatakse, talitab sisekaitse ülem kahtlemata riikliku korra ja ühiskondliku julgeoleku alalhoidmise huvides, püüdes kõrvaldada tulevikus võimalikke suuremaid korrarikumisi. Kas Kaitseseisukorra seadusega antud volituste kasutamine teataval juhul on hädatarvilik, otstarbekohane ja õiglane, selle üle otsustamine kuulub sisekaitse ülemale, aga mitte Riigikohtule. Riigikohus võib üksnes otsustada, kas antud asjaoludel ja tingimustel sisekaitse ülem üldse oli seadusega õigustatud oma erakorralisi volitusi tarvitama.

Ametlik osa.

Kohtu- ja Siseministri käsukirjaga 18. märtsist s. a. nr. 10

1. jaoskonna politseikomissar Pärnumaal Johannes Penjam on paigutatud ümber teenistuse huvides ja oma nõusolekul linna jaoskonna politseikomissariks Pärnu, arvates 1. aprillist 1931. a.

Mõisaküla jaoskonna politseikomissar Pärnumaal Jaan Lillak on paigutatud ümber oma palvel ja teenistuse huvides 1. jaoskonna politseikomissariks Pärnumaal, arvates 1. aprillist 1931. a.

Kriminaalpolitsei vanem agent Aleksander Tamtik on määratud kriminaalpolitsei assistendiks, arvates 1. aprillist 1931. a.

Kriminaalpolitsei vanem agent Karl Mihelson on määratud kriminaalpolitsei assistendiks, arvates 1. aprillist 1931. a.

Kohtu- ja Siseministri käsukirjaga 27. märtsist s. a. nr. 12

on nimetatud Omavalitsuse asjade juhataja Karl Hendrikson Linna-asjade juhatajaks, arvates 1. aprillist 1931. a., ja Omavalitsuse asjade juhataja abi Andres Loorits Maa-asjade juhatajaks, arvates 1. aprillist 1931. a.

Kohtu- ja Siseministri käsukirjaga 31. märtsist s. a. nr. 14 ja 16

on koosseisude vähendamise tõttu vabastatud ametist, arvates 1. aprillist 1931. a.:

- 1) Tallinna-Harju abiprefekt Mart Vatter,
- 2) Rakvere jaoskonna politseiabikomissar August Abner,
- 3) Tallinna-Harju kriminaalabikomissar Jaan Reinbach,
- 4) poliitilise politsei abikomissar Jaan Jürmann,
- 5) poliitilise politsei assistent Jaan Orlov,
- 6) poliitilise politsei assistent Rudolf Sabbe,
- 7) poliitilise politsei assistent Aleksander Raudsepp ja
- 8) poliitilise politsei assistent Paul Malsvell.

Jaan Jürmann on nimetatud poliitilise politsei II järgu vanemaks assistendiks, arvates 1. aprillist 1931. a.

Poliitilise politsei II järgu assistendi kohuste täitja Artur Negro on kinnitatud ametisse, arvates 1. aprillist 1931. a.

Poliitilise politsei II järgu assistent Evald Pärn on nimetatud poliitilise politsei I järgu assistendiks, arvates 1. aprillist 1931. a.

Johannes Seren on nimetatud politseikomissariks Tallinna-Harju prefektuuri juure, arvates 1. aprillist 1931. a.

Käsukirjaga 31. märtsist s. a. nr. 15

on nimetatud Aleksander Madisson notariks Narva linna, arvates 20. aprillist 1931. a.

Kohtu- ja Siseministri käsukirjaga 11. apr. s. a. nr. 17

on pandud administratiiv-osakonnas maksma järgmine tööjaotus:

1. **Direktor.** Osakonna tegevuse üldine juhtimine ja ühtlustamine ning selle eest hoolitsemine, et kõik tegeliku valitsemise küsimused osakonna aladelt otstarbekohaselt läbi vaadatakse ning tarvilikud kavatsused ja uuendused algatatakse; hoolitsemine selle eest, et osakonna asjad korras oleksid (üldine revisjon); eriti omavalitsustesse puutuvate asjade, ühingute, usuühingute ja nende liitude registreerimisasjade ja kodakondsuse asjade üldine juhtimine; omavalitsuste revisjon; ühingutesse ja usuühingutesse ning nende liitudesse puutuvate asjade juhtimine.

2. **Abidirektor.** Vähemusrahvuste kulturomavalitsustesse puutuvad asjad; matmispaikade asutamise, laiendamise ja sulgemise asjad; hobusepostijaamade, perekonnaseisu registreerimise ja kaitseväe laskeplatside, ruumide jne. asjad; osakonna eelarve kokkuseadmine ja arvete kinnitamine; omavalitsustesse puutuvate asjade üldine juhtimine, mis ministri või direktori poolt tema peale pannakse; omavalitsuste revisjon; omavalitsuste asjaajamisse puutuvad küsimused; perekonnanimedede panemise ja muutmise asjad; osakonna salajane kirjavahetus.

3. **Linnasajade juhataja.** Järelevalve linnaomavalitsuste tegevuse seaduslikkuse üle; kõigi omavalitsuste asjaajamise ja arvepidamise revideerimine; linnaomavalitsuste eelarvete ja aruannete kontrollimine; linnaomavalitsuste võlgade ja laenude tasumine järelevalve; linnavolikogude sundmääruste kontrollimine; linnavolikogude valimiste korraldamine ja seaduslikkuse järelevalve; ministri kinnitamist vajavate linnavolikogude otsuste sisuline läbivaatamine; linnade ja alevite maaga varustamise seaduse kohaselt linnade ja alevite planeerimiskavade ja maade kasutamistingimuste läbivaatamine ja kinnitamise otsuste valmistamine; linnade piiride laiendamise ettepanekute läbivaatamine; linnavalitsuste järelevalve korras sundimine valitsusasutuste korralduste täitmisele administratiiv- ja kohtukorras; maa-asjade juhataja ülesannete täitmine viimase äraolekul.

4. **Maaasjade juhataja.** Järelevalve maa-, alevi- ja vallaomavalitsuste tegevuse seaduslikkuse üle; kõigi omavalitsuste asjaajamise ja arvepidamise revideerimine; maavalitsuste poolt toimetatud valla- ja alevivalitsuste revideerimisprotokollide läbivaatamine ja revideerimistel leitud puuduste kõrvaldamiseks juhataste andmine; maa-, alevi- ja vallavolikogude valimiste korraldamine ja seaduslikkuse järelevalve; maavalitsuste eelarvete ja aruannete kontrollimine; ministri kinnitamist vajavate maa- ja vallavolikogude otsuste sisuline läbivaatamine ja kinnitamiseks ettevalmistamine; valla magasi viljatagavarade ja toitluskapitalide tarvitamise üldine järelevalve; maaomavalitsuste võlgade tasumise järelevalve; maa- ja alevivolikogude sundmääruste kontrollimine; maade, valdade ja alevite piiride õiendamine; alevite asutamise asjad; maa-, alevi- ja

vallavalitsuste järelevalvekorras sundimine valitsusasutuste korralduste täitmisele administratiiv- ja kohtukorras; maa-, valla- ja ale- viomavalitsuste teotsemise alal esitatavate kaebuste ja avalduste järelevalvekorras lahendamine; kõigi küsimuste, seletuse- ja juha- tusepärimiste vastamine; linnaasjade juhataja ülesannete täitmine viimase äraolekul.

5. **R e g i s t r e e r i m i s a s j a d e j u h a t a j a.** Ühingute, seltside ja nende liitude ning usuühingute ja nende liitude põhikir- jade ja põhikirjamuudatuste läbivaatamine seaduslikkuse seisuko- halt ja ministrile ettekandmine; ühingute likvideerimisteedaannete läbivaatamine; ühistegeliste asutuste välisreisjonide järelevalve; ühingute registreerimisse ja välisreisjonisse puutuvate üldküsi- muste lahendamine.

6. **P e r e k o n n a s e i s u a s j a d e j u h a t a j a.** Perekonna- seisu registreerimisasjade korraldamine; perekonnaseisuaktide ar- hiivi korraldamine; registreerimisraamatute ja plankettide muret- semine kõigile perekonnaseisuametnikkudele; perekonnaseisuamet- nikkude-vaimulikkude registreerimine; perekonnaseisuaktide kont- rollimine; perekonnaseisuametnikkude tegevuse järelevalve; pere- konnaseisuaktide arhiivist õienduste ja ära kirjade väljaandmine; meetrika- ja aktiraamatutesse igasuguste täienduste ja märkuste te- gemise üle otsustamine; seletuste ja juhtnööride väljatöötamine pe- rekonnaseisu registreerimise alal; perekonnaseisuaktide arhiivis töö- tavate ametnikkude kontroll; markide kustutamine perekonnaseisu- aktide arhiivi pitsatiga ja selle pitsati hoidmine (Vabariigi Valitsuse määruse 3. sept. 1930. a. Perekonnaseisu seaduse põhjal Kohtu- ja siseministeriumist väljaantavate dokumentide pealt võetava maksu kohta § 4., R. T. 71 — 1930.).

7. **S e k r e t ä r (ü h t l a s i k o d a k o n d s u s e a s j a d e j u h a t a j a).** Riigikogu valimise ja rahvahääletamise jaoskondadesse puutuvad asjad; direktori käsukirjade kirjutamine, osakonna raa- matukogu korraldamine; kodakondsuse asjade korraldamine, otsus- tamiseks ettevalmistamine ja kirjavahetus sel alal; rekvireerimise ja sõjakahjude asjad; üldine kirjavahetus ühingute, usuühingute ja nende liitude asjus, mis registreerimisse ei puutu; suletud ühingute ja nende liitude ning ühingute ja nende liitude seaduse § 14. tähen- datud ühingute varanduste likvideerimisse puutuvad asjad; osakonna aastase tegevusaruande kokkuvõtt.

Ühes sellega kaotavad maksvuse käsukirjad nr. 30 — 24. juu- list 1929 ja nr. 48 — 23. septembrist 1929 administratiiv-osakonna tööjaotuse kohta.

Politseivalitsuse direktori käsukiri 21. veebr. s. a. nr. 30.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Karl Ratnik lugeda üm- berpaigutatuks oma palvel ja teenistuse huvides Tartu-Valga pre- fektuuri koosseisu, arvates 25. veebr. 1931. a.

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 11. märtsist s. a. nr. 31

on Viru-Järva prefektuuri konstaabel Jaan Kullik vabastatud ametist oma palvel, arvates 10. märtsist 1931. a.

Tallinna-Harju prefektuuri kordnik Hugo Kukk, kes lõpetanud politseikooli kõrgema klassi kursuse, on määratud konstaabliks Viru-Järva abiprefektuuri koosseisu arvates 1. märtsist 1931. a.

Politseivalitsuse direktori käsukiri 23. märtsist s. a. nr. 32.

Kohtu- ja siseministri resolutsiooniga 12. märtsist s. a. on määratud kriminaalpolitsei vanemale assistendile Jaan Kasele 150 kr. rahalist autasu energilise ja asjaliku töö eest kuritegude jälgimisel ja kurjategijate tabamisel.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Voldemar Sepp on vabastatud ametist oma palvel terviselistel põhjustel, arvates 1. aprillist 1931. aastal.

Kriminaalpolitsei agent Sergei Kaup on määratud vanemaks agendiks, arvates 1. aprillist 1931. a.

Politseivalitsuse direktori käsukiri 31. märtsist s. a. nr. 33.

Kohtu- ja siseministri resolutsiooniga 28. märtsist s. a. on määratud rahalist autasu kriminaalpolitsei vanemale assistendile Hugo Puusepale ja assistendile Eduard Radomile, kummalegi 100 kr. hooltsa ja püsiva töö eest kuritegude jälgimisel.

Kohtu- ja siseministri resolutsiooniga 30. märtsist s. a. on määratud Tartu-Valga prefektuuri konstaablile Aleksander Räisale 50 kr. rahalist autasu kurjategija tabamise eest.

Kohtu- ja siseministri käsukirjaga nr. 14 — 30. III s. a. Rakvere jaoskonna politseiabikomissari kohalt koosseisude vähendamise tõttu ametist vabastatud August Abner on määratud konstaabliks Viru-Järva prefektuuri koosseisu, arvates 1. aprillist 1931. a.

Viru-Järva abiprefektuuri kordnik Eugen Klesty, kes lõpetanud politseikooli kõrgema klassi kursuse, on määratud konstaabliks Viru-Järva abiprefektuuri koosseisu, arvates 1. aprillist 1931. a.

Tallinna-Harju prefektuuri konstaablid Johannes Seren ja Verner Toom on vabastatud ametist koosseisude vähendamise tõttu, arvates 1. aprillist 1931. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 17. märtsist s. a. nr. 37.

Narva jaoskonna Komarovka raiooni Dolgaja-Niiva kordoni tunnimees Albert Pihu 8. märtsil s. a. üle piiri N. Venemaale mineja tabamisel talitas kiirelt ja õieti, otsustades sõjameheliikult külma-vereliselt. Vaatamata sellele, et tunnimees ream. Pihut kohuste täitmisel N. Vene piirivalvuri poolt takistati ja raskesti haavati, lahendas reamees Pihu mehisel tekkinud olukorra.

Seadusepärase ja vahva ülesastumise eest oma ametikohuste täitmisel on avaldatud reamees Pihule kiitust ja ülendatud kapraliks.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 14. aprillist s. a. nr. 54.

Teenistuse huvides on määratud 15. aprillist 1931 a.:

- 1) Tallinna jaoskonna Kunda raiooni ülem kapten Nuudi Peipsi jaoskonna Alatskivi raiooni ülemaks;
- 2) Tallinna 1-se raiooni ülem kapten Kruse Kunda raiooni ülemaks;
- 3) Kehalise kasvatuse instruktor kapten Reha Tallinna 1-se raiooni ülemaks;
- 4) Petseri jaoskonna Saputje raiooni ülem kapten Leisk sama jaoskonna Laura raiooni ülemaks;
- 5) Laura raiooni ülema k. t. leitnant Saar Saputje raiooni ülema k. t.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) ajakiri „Pravoslavnoi Sobesednik“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja Joann Jakobi p. Bogojavlenski;

2) ajakiri „Ringvaade“, ilmub Tallinnas, 4 korda aastas, väljaandja ja vastutav toimetaja Ernst Gustavi p. Pihlakas;

3) ajakiri „Teadus, Tehnika, Kaubandus“, üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Evgeni Vassili p. Frischmann;

4) ajakiri „Naerev Narva“, hakkab ilmuma Narvas, kaks korda kuus, väljaandja ja vastutav toimetaja Eduard Friedrichi p. Martinson;

5) ajakiri „Rundbrief der baltischen Frauenarbeit“, hakkab ilmuma Tallinnas, 8 korda aastas; väljaandja — Eestimaa Saksa Naisliit, vastutav toimetaja — Marie Stael-Holstein;

6) ajaleht „Laiuse Koguduse Teataja“, hakkab ilmuma Laiusel, tarvidust mööda, 2—3 korda aastas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Jaan Järve;

7) ajaleht „Tartu Päevaleht“, hakkab ilmuma Tartus, iga päev; väljaandja Tallinna Eesti Kirjastus-ühisus, vastutav toimetaja — Leopold Kenn;

8) ajaleht „Meie tulevik“, ilmub Võru maakonnas, Rõuge vallas, kaks korda kuus, väljaandja ja vastutav toimetaja — Alfred Kliimann;

9) ajaleht „Jaunais Lidumnieks“, hakkab ilmuma Valgas, üks kord nädalas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Peeter Berson;

10) ajaleht „Poisteleht“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus, väljaandja — Noortemeeste Kristlik Ühing, vastutav toimetaja Jüri Lossman.

Politseivalitsuse poolt on antud load

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks:

August Jaani p. Võsale Võhma alevikus, maksvusega 14. veebr. 1932.,

Väike-Maarja Tarvitajate Ühisuse juhatusele Väike-Maarjas, maksvusega 31. dets. 1931.,

Hans Jüri p. Anveltile Imavere vallas, Käsukonnas, maksvusega 20. veebr. 1932.,

Kristjan Karli p. Tatrikule Rakveres, Tallinna tän. nr. 29, maksvusega 4. veebr. 1932.,

Herman Juhani p. Buschile Keila alevis, maksvusega 7. märtsini 1932., ja Varbola vallas, Vardi as., maksvusega 16. märts. 1932.,

Oskar Kristjani p. Mikule Pärnus, Rüütli t. nr. 45, maksvusega 21. märtsini 1932.,

Gotlieb Limbergile Rakveres, Tallinna tän. nr. 22, maksvusega 13. märtsini 1932.,

Marie Schvallbachile Kuresaares, Kauba tän. nr. 6, maksvusega 21. märtsini 1932.,

Johan Tõnise p. Suitsule Viljandis, Tallinna tän. nr. 5, maksvusega 29. märtsini 1932.,

Paide Kaubatarvitajateühisuse „Iva“ juhatusele Paides, Pikk t. nr. 1, maksvusega 31. jaan. 1932.,

Johannes Mihkli p. Ennole Tallinnas, S. Tartu mnt. nr. 76, maksvusega 4. apr. 1932.,

Aleksander Passupile Tallinnas, V. Karja 3, maksvusega 12. aprillini 1932.,

Ernst Johani p. Kriivale Põlva alevikus, maksvusega 12. veebruarini 1932.,

Ernst Danieli p. Nassarile Petseris, Turuplats 11, maksvusega 5. aprillini 1932.,

Viktor Aleksandri p. Thoenile, kes kaupleb firma Victor Thoen ja Ko. all — Tallinnas, Kentmanni 8, maksvusega 5. aprillini 1932.,

Johannes Tõnise p. Bendorfile Tallinnas, V. Karja 4, maksvusega 5. aprillini 1932.,

Hans Jüri p. Martinsonile Mustvee alevis, Tartu tän. nr. 38, maksvusega 5. märtsini 1932.,

Gustav Bartelsi volinikule Ado Jaani p. Bartelsile Orisaares, maksvusega 11. veebr. 1932.,

Tamsalu Tarvitajate Ühisuse juhatusele Tamsalus, maksvusega 25. veebruarini 1932.,

Liisa Jaani t. Kambile Lihulas, maksvusega 10. veebr. 1932.

Laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks:

Johannes Jaani p. Freybachile Tallinnas, V. Karja nr. 8, maksvusega 9. märtsini 1932., ja

Iisaku Tarvitajateühisuse juhatusele Iisakus, maksvusega 7. veebruarini 1932.

Jahitarvetega kauplemiseks:

August Mutlile Suure-Jaani alevis, Pärnu mnt. nr. 2, maksvusega 5. märtsini 1932.

Laskeriistade parandamiseks:

Tõnis Tõnise p. Tõnissonile Pärnus, Rüütli 46, maksvusega 24. märtsini 1932., ja

Nikolai Peetri p. Kullile Antsla alevis, Jaani t. nr. 26, maksvusega 16. veebr. 1932.

Politseivalitsuse direktori otsusega on tühistatud:

Järvesuu vallas, S. Netšaja külas elava Semen Saveli p. Kuuli, Voltveti vallas, Räägu as. elava Jaan Jüri p. Künnapil, Sootaga vallas elavate August Eduardi p. Marksi ja Aleksander Lokk-Hektori, Häädemeeste vallas, Tolkuse as. elava Jüri Jüri p. Hollandi ja Holstre v., V. Panni talus elava Ado Jaani p. Jänese laskeriistaload jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Küsimusi ja kostmisi.

X. linnavalitsus. Küsimus.

Kas on linnaomavalitsusel õigus tema poolt sõiduautodele alalisteks seisukohtadeks määratud platside tarvitamise eest sõiduautode omanikelt maksu võtta?

Vastus.

Jõuvankrite seaduse (RT 30 — 1929) § 5. järgi ei kuulu jõuvankrid, mis selle seaduse alusel on maksustatud, enam maksustamisele vastavate omavalitsuste maksuseaduste alusel maa-, linna- või aleviomavalitsuste heaks; seetõttu ei ole linnaomavalitsusel õigust alalisteks seisukohtadeks määratud platside tarvitamise eest võtta maksu sõiduautode omanikelt.

X. linnavalitsus. Küsimus.

Kui Vabariigi Valitsus on otsustanud Kohtu- ja Siseministri ettepanekul Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse (RT nr. 113 — 1927) § 3 põhjal ja Teedeministeeriumilt kinnitatud planeerimiskava alusel eraldada linna- või alevivalitsuse administratiiv-piirest asuvatest maadest teistele omavalitsustele kuuluvad maa-alad, siis kas lõpeb linna- või alevivalitsusel rendivõtmise õigus eeltähendatud teistele omavalitsustele eraldatud maa-aladelt nende maa-alade eraldamise momendist Vabariigi Valitsuse poolt, või nende maa-alade alevi- või linnavalitsuse poolt eeltähendatud Vabariigi Valitsuse otsuse alusel üleandmise momendist teistele omavalitsustele.

Vastus.

Rendivõtmise õigus lõpeb maa-alade eraldamise momendist Vabariigi Valitsuse poolt.

H. V. Küsimus. Maksuinspektor ei pea riigimakse tasutuks mitte sellest päevast arvates, millal politsei võlglaselt raha võttis vastu, vaid seletab, et tasutuks loetakse võlg sellest päevast, millal pank või muu rahasaaja asutus oma kviitungi kirjutas välja, ja saadab nõudelehe tagasi politseile puuduva viivitusraha sissenõudmiseks. Sageli juhtub nimelt, et raha panka jõuab järgmisel kuul, milles pole süüdi maksumaksja ega ka sissenõudja politseinik. 1) Kas on maksuinspektori nõudmine seaduslik? 2) Kas kuuluvad sarnased nõudmised täitmisele?

Vastus. Protsentide arvutamine peab lõppema võla tasumisega, s. o. peakohustuse lõppemisega (B.E.S. § 3423 p. B). Juhtudel, kui politsei on õigustatud maksuvõlga sisse nõudma, esineb ta riigikassa agendina-kasseerijana, kellele võla tasumisega peaks lõppema maksniku kohustus riigi vastu.

Kirjavastusi.

P. S. „Üleriiklik suusatamisvõistlus Viljandis“ ja „Tallinna politsei spordiringi omavahelised suusatamisvõistlused“ kahjuks ei lähe, need kirjatükid on vananenud.

G. M. „Kaitsetegevus tänavvõitlustes“ ei lähe, sest see kirjatükk on ilmunud juba teisel.

M. M. „Lähtekoha otstarbekohasus asjade algatamisel“, „Lõbustusmaks“, „Kaebealuste süü ülestunnistamise õigusline iseloom“, „Isik ja tema korter“ ei lähe.

Välismailt.

Murdvaras tahtis astuda politseiteenistusse.

Praaga politseil läks veebruarikuu keskel korda tabada kaht kardetavat murdvarast, kelle jälil juba ammu oldi, kuid keda ei läinud korda kinni võtta — kõigepealt juba seetõttu, et nende nimesid ei teatud, samuti puudusid andmed meeste välimuse kohta. Ainult umbkaudselt teati kui pikad on mehed ja see oli kõik. Murdvarasteks osutusid vennad Anton ja Josef Némecsek'id. Nende erialaks oli rahakappide lõhkumine ja tühjakstegemine. Viimaste kuude jooksul enne areteerimist olid kurjategijad nelja suurema äri rahakapid tühjendanud ja osalt õige palju raha ja väärtpabereid ära viinud. Saatuslikuks said meestele nende näpujäljed: kuigi nad olid väga ettevaatlikud ja osavad, jätsid nad maha näpujälgi. Läbiotsimisel nende korteris leiti hulk varastatud väärtpabereid. Kõige huvitavam selle loo juures on see, et üks vendadest, Josef Némecsek, andis mõni aeg enne areteerimist palve politseidirektsioonile ja avaldas

soovi astuda politseiteenistusse; tema palvet ei jõutud enne areteerimist veel läbi vaadata. Kuna aga mehe kohta varem polnud midagi halba teada, on võimalik, et teda oleks tõesti ka võetud politseiteenistusse: see muidugi oleks olnud ainult vesi kurjategijate veskile.

Arstid salapiirituse müüjatena.

New Yorgis on tekkinud uus salapiirituse skandaal, mis ähvardab kujuneda suurimaks sellelaadiliseks Ühendriiges. Umbes 1000 arsti ja 400 apteegiomanikku on, nagu seletavad ametlikud teated, kahtluse all salapiirituse levitamisest osavõtmises. New Yorgis olevat politsei andmetel tegutsenud suur sündikaat, kuhu olevat kuulunud arstid ja apteekrid ja kelle ülesandeks olevat olnud arstide retseptide abil kõrvaldada piiritust salamüümiseks. Sündikaadi läbikäik olevat aastas ulatunud viie miljoni dollarini! Nii pea kui asi tuli avalikuks, saadeti välja neliteist eripatrulli, kelle ülesandeks oli läbiotsimisi korraldada korraga mitmes kohas. Viimaste tagajärjel võeti otsekohe vahi alla 30 arsti, peale selle tõsteti süüdistust veel 47 arsti ja 13 apteekri vastu. See on aga alles esialgne arv, kui suureks see veel kord tõuseb, ei tea praegu keegi. Ühenduses sellega hakati uuesti võitlema keeluseaduse vastu selle praegusel kujul. Tuntuimaid New Yorgi advokaate, Henry Anderson, pidas kõne, milles toonitas praeguse keeluseaduse mõttetust, mis annab kasu ainult kurjategijaile — salavedajaile ja -müüjaile ja toob suurt kahju riigile ja seltskonnale. Ta näitas põhjalikkude andmete varal, et joomine Ühendriiges kasvab kohutaval kombel ja just sinna tungib, kus seda varem nii väga ei harrastatud — noorte sekka, kellele keelatud vilja maitsemine on närvekõditavaks spordiks. Tema soovitas osalise keeluseaduse maksmapanemist umbes neil põhimõtetel nagu see viidud läbi Rootsis.

Vang korraldas oma vabastamist.

Pilseni linna n. nim. Bory vanglas juhtus hiljuti lugu, mis näitab, et leidlik vang võib, kui asi õnnestub, ka ise korraldada oma vabakslaskmist — mõistagi kaua enne istumisaja möödumist. Tähen-datud vanglas viibis murdvaras Johann Ruzicka, kes mõisteti mõne aja eest kolmeks aastaks vangi. Mees pidas ennast korralikult ülal ja temaga oldi üldiselt päris rahul. Ta astus ühendusse teise vangiga, kes oli ametisse pandud registratuuri ja kes talle oli abiks seaduspäraselt „enne tähtaega“ lahkumisel vanglast. Mõlemad vangid võltsisid nimelt Ruzicka dokumente, mis alal hoiti vangla registratuuris. Võltsimine viidi nii osavasti läbi, et vangla ülemused seda tähele ei pannud, vaid tegid korralduse — võltsitud dokumentide põhjal — murdvarga vabastamiseks vanglast, sest dokumentide järgi oli möödunud Ruzicka kinniviibimise aeg. Võib olla poleks asi kunagi välja tulnud, kui üks murdvarga kolleegidest, kes ka asjasse oli pühendatud, poleks lobisema hakanud. Murdvaras võeti uuesti kinni ja nüüd tuleb temal istuda juba kauemat aega.

Suurim saksa autovaraste salk.

Saksa politseil läks hiljuti korda tabada ja kahjutuks teha ühe suure autovaraste salga liikmeid, nii et see salk, mis kuulus kardetavamate hulka Saksamaal, likvideerus. Salga liikmed varastasid Berliinis autosid ja müüsid neid Dresdenis edasi. Salga juhiks, kes esimesena tabati, oli keegi endine kelner Obërg, kellel oli suurepärase auto, mis muidugi ka varastatud. Oberg on eelkaristatud isik, kes peale väiksemate varguste siirdus autovarguste tööpõllule. Varastati ainult kallihinnalisi autosid. Varastatud autod viidi ühe Berliinis asuva autode parandustöökoja omaniku juure, kes nad üle värvis ja tundmatuks muutis. Töökojast läksid autod Dresdeni ühe suure autoäri omaniku kätte, kes nad edasi müüs kui vähetarvitatud masinad, muidugi võrdlemisi odava hinna eest. Dresdeni ärieesmägi tegi suurt reklaami, mistõttu suudeti müüa palju autosid. Vaatamata suurtele kuludele ja odavatele hindadele, teenisid suurt raha vargad, autode „remonteerija“ ja Dresdeni ärieesmägi, keda samuti korda läks vahi alla võtta. Oberg areteeriti maanteel, kui ta parajasti parandas üht varastatud autot. Kõige huvitavam on vast ehk see, et salk töötas täpselt nii, nagu seda kirjeldatakse ühes mõne aja eest ilmunud inglise kriminaalromaanis, mille kangelasteks on samuti autovargad.

Kui iluduskuningannad vihastuvad.

Nähtavasti on Pariisi iluduskuningannad väga sõjaka meeleoluga, kellel muu seas ei vea armastuses. Peaks arvama, et just neil on kõik teed lahti, et neid armastatakse pööraselt, et nende pärast tülitsetakse ja tehakse lollusi. Miskipärast pole aga asi nii, just ümberpöörduvalt: iluduskuningannad teevad ise lollusi, mispärast kohtutel tuleb nende armulugudega tegemist teha. Mõne aja eest mõisteti Pariisi 1930. a. iluduskuninganna süüdi oma armukese vastu toorelt väljaastumises, kusjuures sõjakale iludusele määrati 100 franki trahvi. Hoopis tõsisem aga on lugu 1929. a. iluduskuningannaga. Tema ja ühe rikka ärieesmägi vahel kujunes aastate jooksul väga intiimne vahekord. Lõpuks otsustas ärieesmägi iludusest loobuda. Ta katsus asja likvideerida 20.000 frangi maksmisega. Sellega polnud iluduskuninganna nõus, vaid nõudis 200.000 franki. Kui palved ja pisarad ei aidanud, katsus naisterahvas appi võtta ähvardused. Ta telefoneeris ärieesmähele, et „praegu mõistis vannutatud meeste kohus jällegi õigeks ühe naisterahva, kes tappis oma mehe“. Nähtavasti aga ka see ei mõjunud. Siis läks naisterahvas laskeriistade ärisse, ostis endale revolvri ja laskis oma armukese kahe pauguga maha. Mees sai silmapilkselt surma. Iluduskuningannal tuleb nüüd aru anda väljapressimise ja tapmise eest. Teda ähvardab prantsuse seaduste järgi surmanuhtlus.

Omapärased nunnad.

Itaalias pääsis hiljuti keegi kaupmees Biellast õnnelikul kombel surmast tänu muu seas oma tähelepanelikkusele ja külmaverel-

susele. Mees viibis ärisõidul ja sõitis hilja õhtul oma veoautoga koju poole. Verresi aleviku lähedal seisis maanteel nunn ja palus liigutustega autojuhti autot peatada. Ärimees peatas ka ja siis palus nunn luba kaasa sõita. Ärimees oli sellega päri ning nunn istus tema kõrvale. Mees hakkas nunnaga juttu vestma, kuid viimane vastas harva ja poolsosinal. Ärimehes tõusis siis kahtlus nunna isiku suhtes ja ta hakkas kaassõitjat lähemalt vaatlema. Kõigepealt pani ta tähele, et nunnal on imesuured käed. Mehel hakkas hirm, ta kartis kallaletungi. Ta jättis korraga auto seisma ja seletas, et autol on juhtunud väike rike, mistõttu nunnal tuleb maha minna seniks kui viga on parandatud. Nii pea kui nunn oli maas, kihutas mees minema. Ta ei imestunud enam, kui ta teel kohtas veel kaht nunna, kes samuti palusid neid kaasa võtta, mida ärimees aga enam ei teinud, kihutades edasi. Koju jõudes, teatas ta asjast politseile. Siis selgus ka kohe, missuguses hädaohus viibis ärimees. Nunn, kes tükk maad kaasa sõitis, jättis autole oma paki, milles leidusid laskeriistad ja sisse-murdmise abinõud. „Nunn“ oli meesterahvas, keda politsei nüüd otsib ja kes kuulub nähtavasti murdvaraste salka.

Vagun-restoraani konfiskeerimine.

Prantsuse tolliametnikud leidsid Jeumont piirijaamas, mis asub Prantsusmaa-Belgia piiril, ühe Belgia-st tuleva rongi vagun-restoraanis 78 pakki sigarettidega, mis katsuti salajaselt toimetada üle piiri. Teatavasti maksab Prantsusmaal tubakamonopol, mistõttu eriti hooltsasti valvatakse tubaka ja selle saaduste salajaselt üle piiri toomise järele. Salavedajateks osutus kaks restoraan-vaguni teenijat. Prantsuse seaduste järgi ei kuulu konfiskeerimisele ainult leitud salakaup, vaid ka liikumisabinõu, mida kasutatakse salakauba üle piiri toimetamiseks ja veoks. Seetõttu konfiskeerisid prantsuse võimud sigarettide pakid, mille väärtus on umbes 500 franki, ja peale selle veel restoraan-vaguni, mis kaalub 45.000 tonni ja mille väärtus on ühe miljoni frangi ümber. Salakaubavedajad areteeriti.

Berliini kerjuste organisatsioon.

Berliinis tegutseb juba pikemat aega korrapärane kerjuste organisatsioon, mis on otse eeskujulikult korraldatud ja võimaldab oma liikmetele mitmesuguseid mõnususid ja kergendusi. See organisatsioon ise tekkis õige omapäraselt, võib küll öelda, et ükski ametiühing pole tekkinud sarnasel originaalsel viisil. Inflatsioonial ajal tuli üks Berliini tänavkaubitseja, kellel oli väike kõrts, kus käisid paljud kerjused, heale mõttele kindlustada oma külaliste-kerjuste raha kursilangemise vastu. Kerjused andsid talle päeva jooksul kogutud raha õhtul kätte ja saadud raha eest ostis ettevõtlik kõrtsmik väärt-pabereid. Iga kerjus sai kviitungi antud raha üle ja vaheltkaubitseja nõudis endale ainult väikese talitusprotsendi. Mees käis võõra rahaga väga ausalt ümber ning niimoodi loodud organisatsioon suurenes iga päevaga. Lõpuks anti organisatsioonile ka juriidiline alus

ja väline kuju. See tegutseb praegu mõne ilmsüütu seltsi nime all. Seltsil on oma abiandmise kassa, kuhu kõik liikmed peavad maksuma teatud protsendi saadud rahast. Sissetulnud raha järgi otsustades annab kerjamine häid sissetulekuid. Muidugi mitte kõigile, vaid eeskätt neile, kellel on tänavatel head kohad ja — kes on küllalt vi-gased, et politsei silmad kinni pigistab. Teised, vähem eesõigustatud kerjused müüvad tänavail tikke, saapanööre jne., mida organi-satsioon muretseb odava hinna eest. Huvitav on, et kerjused oma organisatsiooni mingil tingimusel kurjategijaid ei võta ja selle järele karmilt valvavad.

Kokaiiniga viis inimesi surma.

Läinud kuu alul arutati ühes Ühendriikide kohtus uimastavate mürkidega kaubitseja süüasju, kusjuures avalikuks tulid sarnased kuriteod, mida vist kriminaaljalagu üldse ei tunne — igatahes sar-nases ulatuses mitte. Kohtu ees seisis keegi Fred Harras, kes teot-ses salakaubitsemise alal morfiiumiga ja kokaiiniga. Mehel aga ei jatkunud sissetulekutest, mida tema sai tähendatud „äri“ tegemisest. Ta mõtles välja veel „kõrvalteenistuse“, mis talle andis samuti hiig-lasissetulekuid ja mis nüüd viib mehe arvatavasti elektritoolile. Mehe alaliste klientide hulgas leidis palju isikuid, kes enam nii ar-mastatud mürgita elada ei saanud, kellel aga puudus raha mürgi ostmiseks. Nendega hakkas siis kurjategija tegema oma erilist äri. Need isikud olid kõige peale valmis, kui neile ainult anti müрки. Harras sõlmis nende õnnetutega kokkuleppeid, millede alusel neile lubas kokaiini ja morfiumi tasuta tarvilikus kvantumis, kuna nemad pidid selle vastu oma elu kinnitama Harrase kasuks: kõik kulud ja maksud kandis muidugi Harras. Muidugi tuli viimasel tihti maksta ühe inimese eest maksusid kinnitusseltsile mõne aasta jooksul, kuid need maksused tasusid ennast alati. Võimalik oli sarnane tegevus ainult seetõttu, et Ühendriikide kinnitusseltsid ei lase kliente arstli-kult vaadata läbi, kui kinnitussumma ei ületa 10.000 dollarit. Selge on, et Harrase huvides oli anda oma klientidele võimalikult palju müрки: mida rutem nad surid, seda vähem tuli maksta kinnitusselt-sidele. Nii surus Harras oma ohvritele müрки peale. Seni on kind-laks tehtud, et mõrtsukas kaheksa aasta jooksul surmas sel teel 31 inimest, kelle surma läbi tema sai kinnitusseltsidelt kokku üle 250.000 dollari.

Inglise vanglatest.

Alates 1914. aastast on Inglismaal üldse suletud 25 vangimaja. Osalt ehitati need aastate jooksul ümber vabrikuteks, osalt muudeti elumajadeks. Põhjusti vangimajade arvu või teiste sõnadega vangide arvu vähenemiseks on mitu. Kõigepealt on kriminaalkuritegevus Inglismaal tagasi läinud ja see tendents kestab edasi, vaatamata rasketele majandusaastatele. Edasi aga ei määra Inglismaa kohtud enam nii palju kui varem vangistuskaristusi. Kui süüaluse isik seda vähegi lubab, määratakse üleastumiste ja väiksemate väär- ning kuritegude toimepanemise eest rahatrahv, tarbekorral veel politsei-

line järelevalve teatud aja jooksul. Päris kergete üleastumiste puhul määratakse karistusena ka hoiatus, eriti siis, kui on tegemist noorte inimestega, kes juhuslikult eksinud mõne paragrahvi vastu.

Ühendriiges võideldakse lärmitsemise vastu tänavail.

Oktoobrikuus 1929 kutsuti New Yorgis kokku erikomisjon, kelle ülesandeks oli võidelda lärmitsemise vastu tänavail. Autode, autobuste, trammide jne. müra ja kära on praegu Ühendriikide suuremates linnades muutunud väljakannatamatuks, nii et tuleb otsida teid olukorra parandamiseks. Komisjon, kes praegugi töötab, koosneb arstidest, juristidest, ametnikkudest, politseinikkudest, teadlastest füüsika alalt, autovabrikute esindajatest, majandustegelastest jne. Üldse on komisjonis 19 inimest. Esimene komisjoni tegevusaruanne on nüüd ilmunud ja näitab, missuguste suurte raskuste ja pahede vastu tuleb võidelda. Komisjon jaotas oma töö viie alamkomisjoni vahel (müra kostvuse mõõtmise grupp, ehitusmääruste ja -konstruktsioonide uurimise grupp, politseiliste määruste ja kõiksuguste abinõude praktilise tähtsuse uurimise grupp, müra tagajärgede uurimise grupp inimese organismile, finantsgrupp). Et suurlinna müra suurust seaduslikult kindlaks määrata, seati New Yorgis 150 kohal üles erilised mõõtmisaparaadid, mille abil fikseeriti mürajuhtumeid 10.000 korral. 2500 korral uuriti ka müratekitajate mõju üldisele mürale. Kõik need ja teised sarnased tööd näitasid, mil-lest on leib müra. Nüüd hakatakse saadud kogemusi ja teadmisi ka praktiliselt kasutama. Esijoones langeb see töö osa muidugi inseneridele ja arhitektidele, kellel tuleb hoonete ehitamisel arvesse võtta tänavate kära ja selle vähendamise võimalusi majades. Ühtlasi ka- vatsetakse uurimiste tulemusi ajalehtede, brošüüride levitamise jne. kaudu teatavaks teha elanikkudele, nii et laiemad hulgad oleksid teadlikud selles, kuidas üldist müra vähendada, ja kuidas praegune müra mõjub inimese organismile.

Väljaandja: *Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastus.*
Vastutav toimetaja: *O. Angelus.*

KUULUTUSI.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

M a t h i e s e n, Jaan, välja antud Albu vallavalitsuselt. (23665)
S t u l o v, Serapion, välja antud Narva vallavalitsuselt 1. 2. 27 a. nr. 933. (23682)
T a l v i k, Karl, Jakobi p., välja antud Valga jsk. politseikomis- sarilt 15. 11. 27 a. nr. 984.

S i n g i t, Kristine Peetri t., välja antud Kaagjärve vallavalitsuselt 14. 6. 21 a. nr. 1158.

L u m i, Jaan Jaani p., välja antud Raudtee politsei ülemalt 17. 12. 19 a. nr. 3643.

K a r k (nüüd Oja), Emilie Mooritsi t., välja antud Karu- la vallavalitsuselt 4. 3. 21 a. nr. 1534.

- Prisk, Nikolai Kusta p., välja antud Laatre vallaval. 3. 1. 23 a. nr. 6.
- Kattai, Jaan Johani p., välja antud Taheva vallaval. 16. 12. 19 a. nr. 250.
- Kark, Moorits Jaakobi p., välja antud Karula vallavalitsuselt 12. 5. 20 a. nr. 1164.
- Susi, Eduard Peetri p., välja antud Karula vallavalitsuselt 9. 10. 20 a. nr. 1401.
- Sööde, Aleksander Charlotte p., välja antud Võru linna politsei jsk. ülemalt 14. 5. 24 a. nr. 87.
- Kamarik, Aleksander, nr. 1095. (5483)
- Vunder, Kaarel, nr. 26. (5483)
- Laumets, August, nr. 132. (5483)
- Linde, Oskar, nr. 202. (5483)
- Liias, August, nr. 207. (5483)
- Elbin, Nikolai, nr. 7. (5483)
- Paap, Aleksander, nr. 54. (5483)
- Kreos, Villem, nr. 111. (5483)
- Kalm, Tõnis Tõnise p., välja antud Kõo vallavalitsuselt 11. 1. 29 a. nr. 985.
- Tukmatšev, Belageja Mihaili t., välja antud Kastre-Võnnu vallavalitsuselt 23. 12. 19 a. nr. 855.
- Pladt, Liisa Jaani t., välja antud Narva linna politsei ülemalt 1. 12. 19 a. nr. 4479. (25565)
- Türna, Anna Jüri t., välja antud Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 4. 3. 20 a. nr. 9885. (25566)
- Vihm, Juuli Juhani t., välja antud Ropka vallavalitsuselt 14. 5. 20 a. nr. 518. (25577)
- Kest, Arthur, välja antud Tallinna 5. jsk. politseikomissariilt 31. 7. 28 a. nr. 615. (27332)
- Sarthe, Ludvig-Aleksander Anna p., välja antud Tartu 2. jsk. politseikomissariilt 8. 6. 28 a. nr. 271. (25567)
- Kropmann, Zipa Abrami t., välja antud Tartu linna 1. jsk. politseikomissariilt 23. 5. 27 a. nr. 165. (25568)
- Arneman, Helene Kristjani t., välja antud Pärnu maak. politsei linna jsk. ülemalt 26. 3. 25 a. nr. 454. (25569)
- Oppmann, Karl-Ferdinand Jaani p., välja antud Tartu linna politsei 2. jsk. ülemalt 10. 1. 20 a. nr. 10633. (25570)
- Muna, Jaan Jaani p., välja antud Tartu linna 2. jsk. politseikomissariilt 24. 11. 27 a. nr. 1700. (25571)
- Steinberg, Alma Gustavi t., välja antud Peri vallavalitsuselt 7. 2. 22 a. nr. 1132. (25572)
- Kärna, Jaan Ado p., välja antud Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 8. 5. 23 a. nr. 517. (25573)
- Treiel, Erika-Ingeborg Johani t., välja antud Vana-Otepää vallavalitsuselt 21. 12. 27 a. nr. 308. (25574)
- Art, Arthur-Konstantin Ado p., välja antud Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 3. 3. 23 a. nr. 285. (25575)
- Saster, Jaan Anu p., välja antud Tartu linna politsei 2. jsk. ülemalt 10. 12. 23. a. nr. 2043. (25576)
- Kärsna, Anna Jaani t., välja antud Tartu linna politsei 2. jsk. ülemalt 13. 1. 20 a. nr. 10838. (25578)
- Braschinsky, Liba Beeri t., välja antud Tartu linna politsei 1. jsk. ülemalt 9. 12. 25 a. nr. 1103. (25579)

- Mathiesen, Alfred Juhani** p., välja antud Paldiski jsk. politsei abikomissarilt 16. 11. 29 a. nr. 291. (26608)
- Niiman, Maria Toomase t.**, välja antud Paldiski jsk. politsei-abikomissarilt 2. 1. 26 a. nr. 582. (26609)
- Kurell, Elviine-Aliide**, välja antud Tallinna linna politsei 5. jsk. ülemalt 17. 4. 19 a. nr. 10631. (27331)
- Pöld, Elviine**, välja antud Tallinna 5. jsk. politseikomissarilt 10. 6. 27 a. nr. 342. (27333)
- Pöldots, Riinu**, välja antud Tallinna linna politsei 5. jsk. ülemalt 29. 2. 24 a. nr. 394. (27335)
- Kross, Julie-Marie**, välja antud Tallinna linna politsei 5. jsk. ülemalt 23. 7. 24 a. nr. 612. (27336)
- Less, Johannes**, välja antud Tartu linna 1. jsk. politseikomissarilt 11. 9. 25 a. nr. 307. (27337)
- Valter, Ida**, välja antud Tallinna linna politsei 5. jsk. ülemalt 20. 1. 20 a. nr. 7397. (27338)
- Lutverk, Eduard**, välja antud Tallinna linna politsei 4. jsk. ülemalt 21. 1. 20 a. nr. 5111. (27340)
- Tamm, Mihkel**, välja antud Tallinna linna politsei ülemalt 20. 10. 19 a. nr. 1031. (27341)
- Kelch, Nikolai**, välja antud Tallinna linna 5. jsk. politseikomissarilt 26. 3. 27 a. nr. 2756. (27342)
- Tops, Olga**, välja antud Tallinna linna politsei 5. jsk. ülemalt 11. 3. 20 a. nr. 8983. (27343)
- Uhlmann, Gustav**, välja antud Tallinna linna 5. jaosk. politseikomissarilt 11. 7. 26 a. nr. 1184. (27344)
- Soomelt, Alviine Juhani tütar**, välja antud Kuremaa vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 707.
- Leppik, Ida Tõnise tütar**, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 10. 2. 20 a. nr. 397.
- Belov, Vassilissa Nikita tütar**, välja antud Peipsiäärese vallavalitsuselt 10. 1. 20 a. nr. 285.
- Adamsen, Karl Eduard Peetri poeg**, välja antud Laeva vallavalitsuselt 5. 8. 22 a. nr. 81.
- Haan, Adolf Gustavi poeg**, välja antud Kongota vallavalitsuselt 15. 3. 28 a. nr. 20.
- Käro, Voldemar Märdi poeg**, välja antud Ulila vallavalitsuselt 18. 3. 27 a. nr. 25.
- Piir, Herman Karli poeg**, välja antud Meeri vallavalitsuselt 19. 3. 24 a. nr. 33.
- Lii, Eduard Jaani poeg**, välja antud Aru vallavalitsuselt 12. 1. 29 a. nr. 6.
- Kilk, Aleksander Peetri poeg**, välja antud Luke vallavalitsuselt 16. 1. 20 a. nr. 46.
- Raave, Linda Märdi tütar**, välja antud Kongota vallavalitsuselt 29. 8. 21 a. nr. 33.
- Muravcinikov, Anna**, välja antud Irboska vallavalitsuselt, nr. 6072.
- Beregov, Ilja**, välja antud Irboska vallavalitsuselt, nr. 3618.
- Korner, Jüri Jakobi poeg**, välja antud Esna vallavalitsuselt 10. 5. 21 a. nr. 1204.
- Kullerkupp, Jaan Jaani p.**, välja antud Koigi vallavalitsuselt 21. 1. 28 a. nr. 185.

- A u s, Aleksander Mihkli poeg, välja antud Raudteepolitsei Narva jaoskonna ülemalt 2. 2. 28 a. nr. 33. (44453)
- K ö l l, Elmar Jaani poeg, välja antud Petseri jaoskonna politseikomissariilt 9. 2. 27 a. nr. 1282.
- V a h t k e r l, Loviisa Jaani tütar, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 103. (26588)
- P o d e g r a d, Anna Karli tütar, välja antud Esna vallavalitsuselt 21. 8. 23 a. nr. 155.
- J ü r n a, Rosalie, välja antud Hageri vallavalitsuselt 6. 4. 23 a. nr. 86. (14886)
- T r e i a l t, Karl, välja antud Keila alevivalitsuselt 5. 9. 25 a. nr. 65. (14887)
- P a l m, Elfriede Andrese tütar, välja antud Sauga vallavalitsuselt 28. 11. 29 a. nr. 58. (17411)
- N i i t, Johannes, välja antud Kõrgesaare vallavalitsuselt 17. 5. 27 a. nr. 86. (24844)
- M e t s k i, Juhan, välja antud Suuremõisa vallavalitsuselt 17. 12. 19 a. nr. 878. (24845)
- N u u s, Joonas Hansu poeg, välja antud Emmaste vallavalitsuselt 10. 1. 20 a. nr. 25. (24846)
- A a r o n, Anna, välja antud Saare vallavalitsuselt 8. 8. 22 a. nr. 214. (24847)
- V a l k, Elisabeth, välja antud Kõrgesaare vallavalitsuselt 26. 2. 20 a. nr. 669. (24848)
- L e p s, Amalie, välja antud Emmaste vallavalitsuselt 31. 10. 23 a. nr. 196. (24849)
- T i k e r m a a, Loviise Jaani tütar, välja antud Keina vallavalitsuselt 19. 5. 20 a. nr. 854. (24851)
- L e u f e l d t, Martin, välja antud Suuremõisa vallavalitsuselt 3. 2. 23 a. nr. 8. (24850)
- V a h e, August, välja antud Tallinna 1. jaoskonna politseikomissariilt 2. 2. 25 a. nr. 368. (24852)
- T r e i a l t, Karl, välja antud Keina vallavalitsuselt 2. 3. 29 a. nr. 1414. (24853)
- P a n n e l, Leena, välja antud Suuremõisa vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 717. (24861)
- T o m i n g a s, Johannes, välja antud Haapsalu linna politsei ülemalt 30. 3. 20 a. nr. 2594. (24863)
- K r e e g i, Johan. (24872)
- J a k o b s o n, Leena Matsu tütar, välja antud Rikholdi vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 182. (25178)
- K u u l b a s, Karl Karli poeg, välja antud Martna vallavalitsuselt 3. 3. 28 a. nr. 26. (25179)
- L i n d a l, Priidik Jüri poeg, välja antud Palivere vallavalitsuselt 20. 1. 25 a. nr. 157. (25180)
- K r e e m i s, Valter Leena poeg, välja antud Taebla vallavalitsuselt 4. 7. 29 a. nr. 496. (25181)
- L e h t, Jaan Jaani poeg, välja antud Sooniste vallavalitsuselt 13. 1. 21 a. nr. 379. (25187)
- A d m a n n, Johannes Johani p., välja antud Passlepa vallavalitsuselt 3. 10. 27 a. nr. 363. (25189)
- L a a s o n, Anton Hansu poeg, välja antud Martna vallavalitsuselt 21. 4. 21 a. nr. 878. (25191)
- S i m s, Jüri Jaani poeg, välja antud Võnnu vallavalitsuselt 26. 3. 23 a. nr. 13. (25193)

- P i k v e r**, Priidik Ado poeg, välja antud Taebla vallavalitsuselt 28. 6. 20 a. nr. 107. (25192)
- R u u v a l**, Johannes Ado poeg, välja antud Palivere vallavalitsuselt 30. 1. 23 a. nr. 3. (25194)
- B r a n d t**, Theodor Karli poeg, välja antud Haapsalu jaoskonna politseikomissariilt, nr. 3374. (25195)
- R u s s**, Anette, välja antud Koigi vallavalitsuselt 1921 a. nr. 16. (26082)
- B e r t e l o v**, Aleksander, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 1922 a. nr. 47. (26083)
- P a j a**, Elfridde, välja antud Suuremõisa vallavalits. 1923 a. nr. 175. (26084)
- M e y**, Ralf, välja antud Tallinna linna 1. jaoskonna politseikomissariilt 1927 a. nr. 4075. (26086)
- L i l l e m a n n**, Sergei, välja antud Tallinna 1. jaoskonna politseikomissariilt 1930 a. nr. 1020. (26087)
- F e d o r o v**, Helene, välja antud Tallinna 1. jaoskonna politseikomissariilt 1925 a. nr. 1335. (26088)
- E i n m a n n**, August, välja antud Narva politseiülemalt 1921 a. nr. 28099. (26089)
- A r b e t**, Aliide, välja antud Tallinna 1. jaoskonna politseikomissariilt 1926 a. nr. 1178. (26090)
- Š a r t u p**, Tevel, välja antud Tallinna 1. jaoskonna politseikomissariilt 1930 a. nr. 1120. (26091)
- J a k o b s o n**, Mari, välja antud Kasaritsa vallavalitsuselt 27. 4. 20 a. nr. 1263. (26451)
- K e l t**, Alfred, välja antud Kasaritsa vallavalitsuselt 8. 4. 24 a. nr. 40. (26452)
- L e i s**, Marie, välja antud Põlgaste vallavalitsuselt 16. 7. 19 a. nr. 122. (26453)
- M a a s i k m a a**, Jaan, välja antud Kasaritsa vallavalitsuselt 13. 2. 25 a. nr. 59. (26454)
- L e p s o n**, Paul, välja antud Peri vallavalitsuselt 27. 4. 20 a. nr. 964. (26455)
- R e l o**, August-Rudolf, välja antud Keila vallavalitsuselt 17. 8. 23 a. nr. 219. (26456)
- V a l s**, Kristof-Johannes, välja antud Aleksandri vallavalitsuselt 8. 1. 30 a. nr. 4. (26457)
- S i l l e n b e r g**, Mart, välja antud Lasnamäe jaosk. politseibikomissariilt 1928. a. nr. 92. (26458)
- M ä g i**, Jüri Jaani poeg, välja antud Vorbuse vallavalitsuselt 3. 2. 20 a. nr. 156. (27404)
- P r u u l**, Magda Märdi tütar, välja antud Tartu linna 1. jsk. politseikomissariilt 10. 9. 26 a. nr. 1105. (27405)
- M ü ü r s e p**, Ida Antoni tütar, välja antud Tartu linna 3. jsk. politseiülemalt 12. 1. 20 a. nr. 7292. (27406)
- M u n a**, Aleksander Mihkli p., välja antud Tartu linna 3. jsk. politseikomissariilt 25. 2. 29 a. nr. 1225. (27407)
- B l a u f e l d t**, Marie Mihkli tütar, välja antud Tartu linna politsei 3, jsk. ülemalt 16. 12. 19 a. nr. 4317. (27409)
- H i n t z e r**, Gerhard Augusti p., välja antud Tartu linna 3. jsk. politseikomissariilt 1. 4. 27 a. nr. 6. (27410)
- S i m o n**, Julius Fritsa p., välja antud Valga jsk. politseikomissariilt 21. 5. 26 a. nr. 752.

- B a i k o v** (Vaher), Aliide, välja antud Haanja vallavalitsuselt 20. 3. 20 a. nr. 1076. (26450)
- L o d d i**, Oskar Jaani poeg, välja antud Kastre-Võnnu vallavalitsuselt 3. 2. 20 a. nr. 738. (27411)
- V u c h m a n n**, Aleksander Juhani poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 10. 10. 20 a. nr. 11801. (27412)
- K o n d o r**, Helmi-Johanna Jüri tütar, välja antud Viljandi jsk. politseikomissarilt 26. 1. 26 a. nr. 2512. (27413)
- U r m**, Marie-Vilhelmine Madise tütar, välja antud Tartu linna politsei 5. jsk. ülemalt 17. 12. 19 a. nr. 4714. (27414)
- Ö ö p i k**, Julie, välja antud Rapla vallavalitsuselt 17. 3. 27 a. nr. 83. (25900)
- B e t l e m**, Marie, välja antud Triigi vallavalitsuselt 9. 12. 19 a. nr. 461. (27601)
- A a s o**, Johannes, välja antud Juuru vallavalitsuselt 18. 10. 24 a. nr. 231. (27602)
- K r i s t a l**, Johannes, välja antud Triigi vallavalitsuselt 1919 a. nr. 53. (27603)
- E n d e n**, Jaan, välja antud Rapla vallavalitsuselt 12. 9. 29 a. nr. 182. (27604)
- A k k e r**, Martin, välja antud Järvakandi vallavalitsuselt 3. 11. 26 a. (27605)
- V a a s**, August Abeli poeg, välja antud Rakvere politseijaoskonnast 20. 2. 28 a. nr. 770.
- K i r i k**, Johan Johani poeg, välja antud Polli vallavalitsuselt 8. 2. 21 a. nr. 809.
- M a a k e r**, Albert, välja antud Emmaste vallavalitsuselt 9. 4. 24 a. nr. 266. (26952)
- H e l s t e i n**, Jaan Hermanni p., välja antud Vaabina vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 124. (44470)
- P e k k**, Anna Kristjani tütar, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 26. 2. 25 a. nr. 56. (44471)
- P e n t u s**, Ida, välja antud Narva 2. jsk. politseikomissarilt 19. 12. 27 a. nr. 831/375147. (44474)
- P ö l l u p ü ü**, Anton, välja antud Tallinna linna politsei 3. jsk. ülemalt 21. 11. 22 a. nr. 30. (26951)
- P e t e r i n g**, Nikolai, välja antud Tallinna linna politsei 5. jsk. ülemalt 21. 6. 20 a. nr. 8418. (26953)
- E e r i k**, Helene, välja antud Küti vallavalitsuselt 22. 11. 21 a. nr. 1039. (26954)
- K l i š e i k o**, Valentin, välja antud Tallinna 4. jsk. politseikomissarilt 14. 11. 28 a. nr. 1038. (26955)
- B u u s m a n n**, Ella, välja antud Tallinna 3. jsk. politseikomissarilt 17. 2. 28 a. nr. 1776. (26956)
- S u u b a n**, Juuli, välja antud Järve vallavalitsuselt 1930 a. maikuus. (26957)
- S e m e n j u k**, Leonid, välja antud Nõmme jsk. politseikomissarilt 8. 6. 28 a. nr. 154. (26958)
- H a b e r m a n n**, Liisa, välja antud Lähtru vallavalitsuselt 25. 7. 21 a. nr. 487. (26959)
- R o s e n b u s c h**, Friedrich, välja antud Tallinna linna politsei 4. jsk. ülemalt 12. 2. 23 a. nr. 473. (26960)
- K r e m m**, Gustav, välja antud Tallinna linna politsei 2. jsk. ülemalt 1922 a. (26961)

- Tenner, Julius, välja antud Tallinna linna politsei 2. jsk. ülemalt 14. 3. 24 a. nr. 403. (26962)
- Leene, Marie, välja antud Kaisma vallavalitsuselt 1919 a. (26964)
- Tomson, Lidia, välja antud Rae vallavalitsuselt 16. 3. 25 a. (26965)
- Mihkelis, Maria-Elisabeth, välja antud Sindi alevival. 3. 12. 29 a. nr. 121. (26966)
- Lukke, Madis Juhani poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 1. 9. 23 a. nr. 887. (27417)
- Piir, Karl-Johannes Jakobi p., välja antud Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 16. 6. 24 a. nr. 454. (27418)
- Stern, Helene, välja antud Tartu linna politsei 1. jsk. ülemalt 19. 2. 20 a. nr. 7678. (27420)
-
- Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:**
- Saun, Johannes Peetri p., kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 21, v. a. Pärnu kaitsevääringk. ühemalt 20. 1. 25. a. (17408)
- Allas, Asta, E. V. välispass nr. II, v. a. politseivalitsuselt 1927. a. (26075)
- Müller, Heinrich Eduardi p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 2509, v. a. Autotankide diviisi ülemalt 30. 9. 26. a.
- Kaur, Aleksander Hansu p., kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 3333, v. a. Viljandi rahvaväe ülemalt 6. 9. 24. a.
- Adrat, August Villemi p., kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 934, v. a. Tallinna kuulipilduj. roodu ülemalt 8. 4. 20. a.
- Serov, Ivan Timofei p., Nansenini pass nr. 3477/4595, v. a. politsei peavalitsuselt 4. 11. 24.
- Polangu, Ferdinand, E. V. välispass nr. 110, v. a. 9. 1. 21 Tallinnas. (26826)
- Pöder, Aleksander, sõjav. vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 1598, v. a. Võru maak. rahvaväe ülemalt 2. 9. 25. a. (27039)
- Müütel, Aleksander, sõjav. vabast. tunnistuse duplikaat nr. 14368, v. a. Tartu maak. rahvaväe ülemalt 11. 11. 24. a. (27041)
- Rudakas, Elfriede, Leedu pass nr. 74/1929, v. a. Leedu konsulilt Tallinnas, 5. 3. 29. a. (27044)
- Rüütel, Karl, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2653, v. a. I. jalaväe rügemendi ülemalt 13. 9. 29. a. (27045)
- Huuk, Konstantin Jüri p., sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 30024, välja antud 8. jalaväe polgu ülemalt 21. 12. 20 a.
- Kamarik, Aleksander, sõjaväest vabastamise tunnistus. (5483)
- Lohusuu kaitseliidu rühma korjandusleht nr. 15, välja antud Amanda Trelinile. (5483)
- Tulupjev, Mihail, Nansenini pass nr. 400/53. (5483)
- Martinson, Karl, teenistuslehe nr. 7600 ärakiri. (5483)
- Elbin, Nikolai, sõjaväest vabastamise tunnistus. (5483)
- Papa, Aleksander, hobusepass nr. 283/284. (5483)
- Rebane, Heino Hansu p., immatrikulatsiooni tunnistus ja üliõpilaskaart, välja antud Tartu ülikoolilt 14. 9. 24 a. nr. 5698.

- Nurk, Hans**, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 9355. (5483)
- Hanson, Otto Jaani p.**, Kaitseliidu liikmekaart nr. 1677/18403, välja antud Sakala maleva staabilt.
- Mitrovsky, Frits**, hobusepass, välja antud valkjas halli mära hobuse peale, 12 a. vana, 2 arss. 3 verss. kõrge, hobune registreeritud Mitrovsky nimele 3. 7. 28 a. Paide politseijaosk.
- Karu, Arnold Karli p.**, hobusepass nr. 46, välja antud Rannu vallavalitsuselt 1. 10. 22 a. (44287)
- Mägi, Gottfried Viktori p.**, hobusepass nr. 308, välja antud Erastvere vallavalitsuselt 29. 12. 20 a. (44288)
- Kals, Friedrich Anna p.**, laskeriistaluba nr. 1769, välja antud V.-Pärnu abiprefektilt Pärnus 11. 11. 29 a. (16510)
- Liibert, Mihkel Mihkli p.**, laskeriistaluba nr. 2598, välja antud Pärnumaa politsei ülemalt 12. 11. 25 a. (16511)
- Arrong, Karl Otto p.**, hobusepass nr. 436, välja antud Keila vallavalitsuselt 21. 1. 21 a. (26610)
- Behr, Ernst**, hobusepass nr. 358, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaosk. ülemalt 1921 a. — Harald Vittip'i nimele. (27334)
- Iürisson, Eduard**, kaitseväest vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 7339, välja antud Harju maak. rahvaväe ülemalt 2. 12. 26 a. (27339)
- Konstaabel August Soome** amet tunnistus nr. 1952-i, välja antud 12. 3. 29 a.
- Gross, Voldemar**, kaitseväest teenistusse kõlbatuse tunnistus nr. 436, välja antud Sõjakooli ülemalt 16. 1. 22 a. (27345)
- Sats, Nikolai Jaani poeg**, hobusepass nr. 541, välja antud Küti vallavalitsuselt 19. 11. 26 a.
- Serglov, Nikolai Jaani poeg**, laskeriist-brovning nr. 177009, firma Walther Zella-Mellers (Thür), laskeriistaluba nr. 1908, välja antud Tartu-Valga prefektuurilt 17. 9. 29 a.
- Kippaar, Egor, Nanseni pass** nr. 10690/21093.
- Kiiu Vabatahtliku Tuletõrjeühingu** põhikirja originaal-eksemplar, registreeritud Siseministeeriumis 12. 11. 29 a. nr. 1997. (44294)
- Mitt, Juhan Aini poeg**, 2 hobusepassi, 1) välja antud Sui-gu vallavalitsuselt 29. 12. 20 a. nr. 111, ja 2) välja antud 29. 12. 20 a. nr. 112 — sealt-samast. (44297)
- Pistohlkors, Lydia Johani** tütar, Saksa riigi välispass nr. 116, välja antud Saksa saatkonnalt Tallinnas 27. 5. 25 a. (44300)
- Janson, Heinrich Ado poeg**, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 6910, välja antud 4. 12. 23 a. Mereväe Side ülemalt. (44451)
- Kikkaoja Kontrollühingu** põhikirja originaal-eksemplar, registreeritud 22. 1. 29 a. nr. 1987 all. (44462)
- Solin, Anton**, kaitseväest vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 3690, välja antud Petseri maakonna rahvaväe ja Kaitse Liidu ülemalt.

Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastuse

laos on saadaval järgmised raamatud:

- E. DOLF, Linnaseadus — 50 senti.
J. VALGE, Riigikohtu administratiiv-osakonnas 1928. a. lahendatud küsimused — 1.75.
„ Riigikohtu administratiiv-osakonnas 1929. a. lahendatud küsimusi — 3.50.
H. VIHALEM, Riigiasutiste tööpiirkonnad tabelites — 1.—
J. TIITSO, Seadused ja määrused maantee- ja liikumise alal — 7.50.
Juhatuskiri vallakohtutele — 50 senti.

Raha üratsumisel saadetakse raamat soovikorral ka koju kätte.

TALLINN, Toompea loss, tuba 34.

Postkast 333.

Telefon 432-47.

EETSI KIRJANDUS 1931 a.

XXV AASTAKÄIK

TOIMETUS:

Kirjanik *Friedebert Tuglas*,
professor *Albert Saareste*
ja ajaloolane *Hans Kruus*.

Tegev ja vastutav toimetaja
lektor *J. Veski*.

Teadusehuvilisele

toob „Eesti Kirjandus“ artikleid kirjanduse, keele, rahvaluule, ajaloo, rahvateaduse, ühiskonnateaduse, kultuuriküsimuste, filosoofia ja kunsti alalt.

Raamatute lugejale--

arvustusi ja ülevaateid ilmunud kirjanduse kohta, nii et aasta jooksul oleksid käsiteldud võimalikult kõik ilmunud silmahakkavamad raamatud.

Kaasandena

ilmub „Eesti raamatute üldnimestik 1929. aastast alates“, mis osutub eriti tähtsaks, sest ta sisaldab täieliku bibliograafilise ülevaate Eestis ilmunud raamatuid.

TELLIMISHIND: 5 KROONI AASTAS, 2 KR. 50 SENTI POOLAASTAS,
1 KR. 25 S. VEERANDAASTAS. ÜKSIKNUMBRID 50 S.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised, raamatukauplused, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmehed ning Eesti Kirjanduse Seltsi büroo.

Lai tänav 35, TARTU, telefon 6-01.

Äsja trükitist ilmunud J. KAIVI

Seadused ja määrused tervishoiu ja arstlikul alal.

Hind Kr. 7.50

pealadu asub Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastuse kantseleis „EESTI POLITSEI“ talituses, Toompea loss, tuba nr. 34.

Postkast 333.

Telefon 432-47.

See raamat ei tohiks puududa ühelgi politseiametnikul, kellel tuleb valvata seaduste ja sundmääruste täitmise üle tervishoiu alal.

Paberossid

Orient

25 tk.
25 smt.

A.-S. Laferme.

Portfelle,
summadane,
käekotte,
seljakotte jne.

Parim ostukoht
tööstuse laost

J. Tallikas,

Vana Viru t. 5.
Telefon 14-94.

M. Lajus'e

Aromaatileine ja maitsev.
Saadaval kõikides pare-
mates koloniaalkauplustes.

TEE

CEYLON Nr. 99

CEYLON Nr. 150

punatud pakkides

Inglise

Vihmakuued

Linoleum

Vahariie

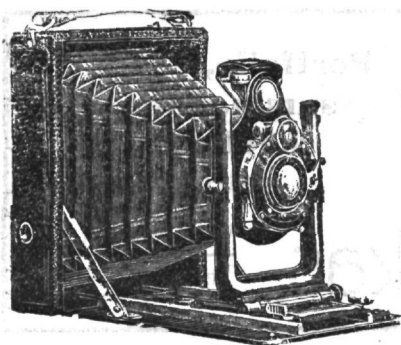
S. KULL

TALLINN, V. POSTI TÄN. 8. TELEF. 31-57.

Parket ja ehituskeraamika
eriettevõte ja tapeedikauplus

Arthur Carl Herodes

Tallinn, Vana Viru tänav nr. 3.

Suurim valik

FOTO-aparaate
ja -tarbeid. Prille.

Zeiss-Punktaal-klaasid.

VANIM OPTIKAÄRI

G. BERGER

Nunne tän. nr. 1, Tallinnas.

VEEKINDLAD saavad ainult
„Nimrod'iga“
mõõrida!

Ladu:

F. O. TREUBLUT A/s.

Pikk tän. nr. 18.

Osakonnad: Nõmmel, Turu juures,
ja Tallinnas. Suur Tartu maantee nr. 7.

O/Ü. keemialaboratoorium

Remedia

Hõtni veed.
vegetal.

kreemid ja
puudrid

on leidnud laialdase poolehoiu.

**Mehaaniline saapaparanduse
ja kiirtallutamise töökoda.**

TALLINN, Suur Karja tän. 2.

Telefon (2) 33-57.

Telefon (2) 33-57.

Tehakse igasuguseid lappimis- ja tallutamistöid. Kui Teil rutt
on, siis võimaldatakse Teile juba lühikese ootamise järel
meie ooteruumist laitmatult tallutatud jalanõudega lahkuda.

Parim sisseostukoht!

Juust ja või oma meiereidest: Eriala: „Turnier“
parim Eesti Ementali juust.

Eesti Piimaprodukt

== Jakob Imhof ==

TALLINN, Sauna tän. nr. 1. Telefon (2) 26-37.

Pakkide saatmine Venemaale kiiresti ja korralikult.

Mehaaniline kudumistööstus

S. Besprosvanie

S. Karja 12, telefon 12-63.

Alati suures valikus igasuguseid koitud asju: jakid, pulloverid, vestid jne.

Milanees ja chermuseuse riiet oma tööstusest, valmis kleite ja pesu suures valikus.

Hinnad võistlemata odavad.

Olen oma mööbliäri Jaani tän. üle toonud Suur Karja tän. 18.

Soovitan möödukate hindadega kõiksugu mööbleid oma tööstusest.

J. Kallo mööbliäri

S. Karja t. 18, tel. (2) 25-07.
TALLINN.

Kohvik ja Kondiitriäri

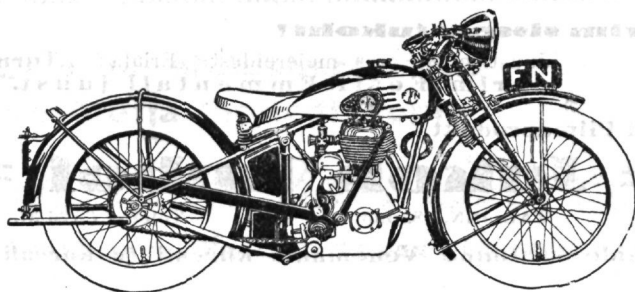
H. Feischner

Tallinn,

Harju 45. Tel. 19-50.

Ainult

**Epħag hambapastaga
hoiate hambad terved**

Moodne, kiire ning ajakohane liikumisvahend on Teile

Belgia F. N. mootorratas.

Konstruksioonis lihtne, võrratu vastupidavus, ökonoomne pruukimises, suur komfort sõidus. F. N. mootorrattad on odavamad teistest turul müügil olevatest mootorratastest.

Kinnad Kr. 750.— alates.

Inglis **Coventry Eagle mootorrattad** Kr. 550.— alates.

J. FREYBACH V. Karja 8, Tallinnas.

Kõige suurem ja vanem mootorrataste kauplus Eestis.

"NUGGET"

PARIM INGLISE

saapakreem

Pealadu Eestis:

V. Heyden & Ko.

TALLINN,

Niguliste t. 20. Telef. (2)34-43.